

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΝΑΥΤΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΧΡ. Ν. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητοῦ Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 3-4)

Η ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΝΑΥΤΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

§ 7

Ἡ προπαρασκευὴ τῆς συμβάσεως

α. ἡ ἀπογραφὴ

1. Διὰ τὴν κατάρτισην τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ὡς ναυτικός πρέπει προηγουμένως νὰ ἔχη ἀπογραφῆν, δηλαδὴ νὰ ἐφοδιασθῆ διὰ δημοσίου ἔγγραφου, παρέχοντος εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἡ νομικὴ φύσις τῆς ἀπογραφῆς εἶναι, οὐχὶ ἡ διὰ ταύτης ἀπόκτησις τοῦ ναυτικοῦ τῆς ἰκανότητος ὅπως κατάρτισην συμβάσει ναυτολογήσεως, ἀλλ' ἀπλῶς, ἡ ἀπόκτησις μιᾶς ἀστυνομικῆς ἀδείας πρὸς ἀσκήσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος. Συνεπῶς, συμβάσις ναυτολογήσεως κατάρτισθαισ παρὰ μὴ ἀπογεγραμμένου εἶναι ἔγκυρος, συνεπάγεται ὁμως ποινικὰς κυρώσεις κατὰ τοῦ παραβάτου πλοιάρχου τοῦ ναυτολογήσαντος ἔλληνα μὴ ἀπογεγραμμένον ἐργάτην θαλάσσης καὶ πειθαρχικὴν εὐθύνην κατὰ παντὸς ἀξιωματικοῦ ἢ ὑπαξιωματικοῦ τοῦ λιμενικοῦ σώματος ἢ παντὸς ἐν γένει δημοσίου ὑπαλλήλου συμπράξαντος εἰς τοιαύτην ναυτολογίαν (ἄρθρ. 37 § δ' 1 καὶ 2 Π.Π.Κ.Ε.Ν.) (1).

Ὁ θεσμὸς τῆς ἀπογραφῆς τῶν ἐργατῶν θαλάσσης, μεσογειακῆς καταγωγῆς εἶναι παλαιὸς καὶ συνδέεται μὲ τὴν στρατολογίαν τῶν πληρωμάτων τῶν πολεμικῶν πλοίων. Ἡ ἀρχὴ τῆς ναυτικῆς ἀπογραφῆς συνδέεται μὲ τὴν Ordonnance τῆς 22ας Σεπτεμβρίου 1668 τοῦ Colbert. Διὰ ταύτης ἐπεβάλλοντο εἰς τοὺς ναυτικούς εἰδικὰ βάρη, ἐναντι τῶν ὁποίων παρεχωροῦντο ὠρισμένα προνόμια. Ἀπετέλει μίαν προσπάθειαν ὀργανώσεως ἐνὸς ἐπαγγελματοῦ. Μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερι-

1) Παρ' ἡμῖν ἡ νομολογία δέχεται προκειμένου περὶ τῶν ἐπαγγελματικῶν βιβλιαρίων, ὡς εἶναι καὶ τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον, ὅτι ἡ συμβάσις ἐργασίας κατάρτιζομένη ἀνευ τοιοῦτου, ὅπου τυχὸν ἀπαιτεῖται, εἶναι ἄκυρος (Α.Π. 63 48, ΕΕΔ, 7, 199), πλὴν ὁμως ἡ ἀποψις αὕτη ἐπικρίνεται, ὡς μὴ συμβιβαζομένη μὲ τὸ ἄρθρ. 174 Α.Κ. ἐφ' ὅσον ἐν προκειμένῳ ὁ νομοθέτης, ὡς ἄλλο τι συναγόμενον ἐπέβαλε ποινικὰς καὶ πειθαρχικὰς κυρώσεις (ἄρθρ. 6 Π.Π.Κ.Ε.Ν. ἄρθρ. 11 ν.δ. 2651/53). Πρβλ. Ἀγαλλοπούλου. Ἐργατικὸν δίκαιον, 1958. σ. 61 ἐπ. Εἰς τὴν ἀποψιν ταύτην ἐτι μᾶλλον ἐνισχυόμεθα, ἐὰν θεωρήσωμεν, ὅτι ἐνταῦθα μόνον ἡ ὑπόσχεσις ἐργασίας ἀνευ ναυτικοῦ φυλλαδίου ἀποτελεῖ παροχὴν προσκρούουσαν εἰς ἀπαγορευτικὴν διάταξιν τοῦ νόμου, οὐχὶ δὲ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ συμβάσις ναυτολογήσεως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχει ἐφαρμογὴν καὶ τὸ ἄρθρ. 365 Α.Κ. Πρβλ. Σακελλαροπούλου, ΕΕΔ, 7, σ. 33 ἐπ.

σμοῦ ἀπώλεσε ἡ ναυτικὴ ἀπογραφὴ τὸν ἀρχικὸν τῆς χαρακτῆρα, τὸν στρατιωτικὸν καὶ κατέστη κοινωρικὸς θεσμὸς, μὴ διαφέρων οὐσιωδῶς τῶν λοιπῶν ἐπαγγελματικῶν βιβλιαρίων Πρβλ. γενικῶς R i p e r t, I, σ. 398 ἑπ. Παρ' ἡμῖν τὰ τῆς ἀπογραφῆς ἐρρυθμίσθησαν διὰ τοῦ ν. ΠΠ' τῆς 24/30-10-856 «περὶ ἀπογραφῆς τῶν ἐμποροναυτῶν». Οὕτως ὠρίζετο, ὅτι «οἱ πρὸς καταρτισμὸν ἑλληνικῶν ἐμπορικῶν πληρωμάτων ναυτολογούμενοι πολῖται ἔλληνες ἀπογράφονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐλλιμενίων ἀρχῶν εἰς βιβλίον ἐπὶ τούτῳ ὠρισμένον» (ἄρθρ. 1). Σήμερον τὰ τῆς ἀπογραφῆς διέπονται ὑπὸ τοῦ κωδ. ν. 721 (Β.Δ. 9-12-55) «περὶ ἀπογραφῆς τῶν μαθητευομένων ναυτικῶν, τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν ἐργατῶν θαλάσσης».

Συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ κωδ. ν. 721 «οὐδεὶς δύναται νὰ ἐργασθῆ ἐν τῇ θαλάσσει, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἀπογραφῆ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων λιμενικῶν ἀρχῶν, ἐὰν πρόκειται νὰ ἐργασθῆ, ὡς ἐργάτης θαλάσσης ἢ ὡς μαθητευόμενος ναυτικὸς καὶ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, ἐὰν πρόκειται νὰ ἐργασθῆ, ὡς ναυτικὸς καὶ δὲν ἐγγραφῆ εἰς εἰδικὸν «βιβλίον ἀπογραφῆς» παρ' αὐταῖς τηρούμενον.

Κατὰ τὸν κωδ. ν. 721 πάντες οἱ ἐν τῇ θαλάσσει ἐργαζόμενοι διακρίνονται εἰς τρεῖς κατηγορίας: α. εἰς μαθητευομένους ναυτικούς, β. εἰς ναυτικούς καὶ γ. εἰς ἐργάτας θαλάσσης. Ὡς μαθητευόμενοι ναυτικοὶ χαρακτηρίζονται οἱ ἀνήκοντες εἰς συγκεκριμένα πληρώματα πλοίων καὶ πλωτῶν ἐν γένει ναυπηγημάτων καὶ μὴ συμπληρώσαντες διετῆ θαλασσίαν ὑπηρεσίαν. Ὡς ναυτικοὶ χαρακτηρίζονται γενικῶς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰ αὐτὰ πληρώματα καὶ συμπληρώσαντες διετῆ ὑπηρεσίαν. Ὡς ἐργάται θαλάσσης θεωροῦνται οἱ πλοηγοί, δῦται, μεμωμένοι ἄλιεῖς, λεμβοῦχοι καὶ πορθμεῖς καθὼς καὶ πᾶς ἄλλος μεμωμένος ἐργαζόμενος ἐν τῇ θαλάσσει, ὡς μὴ ἀνήκων εἰς συγκεκριμένον πλήρωμα (ἄρθρον 1). Ἡ πρώτη κατηγορία ἐφοδιάζεται διὰ βιβλιαρίου μαθητευομένου ναυτικοῦ, ἡ δὲ δευτέρα καὶ τρίτη διὰ ναυτικοῦ φυλλαδίου, ἑκάτερα διαφόρου τύπου (ἄρθρ. 3).

2. Διὰ ν' ἀπογραφῆ τις δέον :

α. νὰ εἶναι ὑπήκοος Ἕλλην ἐγγεγραμμένος εἰς τὰ μητρώα τοῦ οἰκείου δήμου ἢ κοινότητος προκειμένου περὶ μαθητευομένου νὰ μὴ ἔχη ἡλικίαν μεγαλύτεραν τῶν 25 ἐτῶν. Ἐὰν δὲν ἔχη συμπληρώσει τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας του δέον νὰ ὑποβάλλῃ καὶ ἐγγραφὸν συγκατάθεσιν τοῦ ἀσκούντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ τὴν ἐπιτροπείαν. Ἡ συγκατάθεσις αὕτη ἐπέχει τὴν θέσιν καὶ τῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 136 Α.Κ. ἀπαιτουμένης συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ ἐπιτρόπου πρὸς ἐκμίσθωσιν τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνηλικίου. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἐπίτροπος ἀρνήται νὰ συναίνεσῃ, ἀποφασίζει, αἰτήσῃ τοῦ ἀνηλικίου, τὸ δικαστήριον.

β. νὰ εἶναι ἱκανὸς σωματικῶς καὶ πνευματικῶς διὰ τὴν ἐν θαλάσσει ἐργασίαν.

Διὰ τοῦ ἀπὸ ἀπὸ 4-11-48 Β.Δ. καθωρίσθησαν λεπτομερῶς τὰ τῆς ὑγειονομικῆς ἐξετάσεως τῶν ἀπογραφομένων ναυτικῶν πρὸς διαπίστωσιν τῆς ὑγείας καὶ σωματικῆς αὐτῶν ἱκανότητος. Ἀποκλείονται οἱ κρινόμενοι, ὡς ἀκατάλληλοι διὰ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, οἱ πάσχοντες ἐκ τῶν ἐν τῷ Β.Δ. λεπτομερῶς ἀναφερομένων παθήσεων ἢ ἔχοντες σωματικὰς βλάβας καὶ ἐλλείψεις. Ἡ διαπίστωσις γίνεται παρὰ διμελοῦς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς, συγκροτουμένης παρ' ἐκάστη, λιμενικῆ ἀρχῆ κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Β.Δ. ὀριζόμενον τρόπον καὶ ἀποφασίζούσης ὁμοφώνως. Κατὰ τῶν ἀπορριπτικῶν ἀποφάσεων ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὴν ἀνωτ. ναυτ. ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις ἀποφαινεται ὀριστικῶς. Εἰς νῆα ν ὑγειονομικὴν ἐξέτασιν ὑποβάλλονται οἱ ναυτικοὶ προκειμένου ν' ἀποκτήσουν μετὰ ἡ ἀνευ ἐξετάσεων δίπλωμα, πτυχίον ἢ ἄδεια ναυτικῆς ἱκανότητος (ἄρθρ. 3 στ' κωδ.

ν.δ. 2689/52 «περί διπλωμάτων, πτυχίων, αδειών ναυτικής ικανότητας ἐν τῷ Ε.Ν., ἄρθρ. 8-12 Β.Δ. 19-2-54). Οἱ κεκτημένοι δίπλωμα, πτυχίον ἢ ἀδειαν ναυτικῆς ικανότητος, ὑποβάλλονται ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 60 ἔτους τῆς ἡλικίας των καὶ ἀνα τριετίαν μετὰ ταῦτα εἰς γενικὴν ἱατρικὴν ἐξέτασιν πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς των ἐπαρκείας πρὸς περαιτέρω ἀσκήσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ὑπὸ τὸν βαθμὸν ἢ εἰδικότητα πρὸς περαιτέρω ἀσκήσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ὑπὸ τὸν βαθμὸν ἢ εἰδικότητα πρὸς ἐργασίαν ὑπὸ βαθμὸν ἢ εἰδικότητα ἀντίστοιχον πρὸς τὸ ἀποδεικτικὸν ἰκανότητος, τὸ ὁποῖον κέκτηνται, ἀπαγγέλλεται δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ στέρησις ἀσκήσεως τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τὸν ἀνάλογον βαθμὸν ἢ εἰδικότητα (ἄρθρον 27 κωδ. ν.δ. 2689/53).

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τῆς ὑπ' ἀριθ. 16/21 διεθνoῦς συμβάσεως ἐργασίας «περὶ ὑποχρεωτικῆς ἱατρικῆς ἐξέτασεως παιδῶν καὶ ἐφήβων ἐργαζομένων ἐπὶ πλοίων» κυρωθεῖσης διὰ τοῦ ν. 4674/30, ναυτολόγησις ἐπὶ πλοίων παιδῶν κάτω τῶν 18 ἐτῶν ἐξακολουθεῖ κατόπιν ἐπαναλήψεως τῆς ἱατρικῆς ἐξέτασεως κατὰ διαστήματα μὴ ὑπερβαίνοντα τὸ ἔτος καὶ προσαγωγῆς καθ' ἑκάστην νέαν ἐξέτασιν ἱατρικοῦ πιστοποιητικοῦ βεβαιουμένου τὴν ἰκανότητα αὐτῶν πρὸς ναυτικὴν ἐργασίαν. Γενικώτερον ρυθμίζει τὸ θέμα ἢ ὑπ' ἀριθ. 73/46 διεθνῆς σύμβασις ἐργασίας «περὶ ἱατρικῆς ἐξέτασεως τῶν ναυτικῶν».

γ. νὰ μὴ ἔχη καταδικασθῆ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν ἢ ἐπανορθωτικὴν τοιαύτην ἀνωτέραν τοῦ ἔτους, ἔνεκα κλοπῆς, ὑπεξαιρέσεως, ἀπάτης, παραποιήσεως ψευδοῦς διὰ χειραψίας ὑποσχέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ψευδορκίας, ψευδοῦς καταμηνύσεως ἢ συκοφαντίας καὶ ἔνεκα πλημμελημάτων ἀφορώντων τὰ νομίσματα ἢ προσβαλλόντων τὰ ἦθη, καθὼς διὰ λαθρεμπορίας ἢ ἐπὶ στάσει ἢ ἐπὶ συμμετοχῇ εἰς τὴν ἀνταρσίαν ἢ ἐπὶ παραβάσει τοῦ ψηφίσματος περὶ μέτρων τάξεως.

δ. νὰ εἶναι στρατολογικῶς ἐν τάξει, ἐφ' ὅσον συνεπλήρωσε τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

3. Διὰ ν' ἀπογραφῆ τις, ὡς ναυτικὸς δι' ἀντικαταστάσεως τοῦ βιβλιαρίου μαθητευομένου ναυτικοῦ δέον νὰ κέκτηται ἐπὶ πλέον τῶν ἀνωτέρω προσόντων καὶ διετὴ θαλασσίαν ὑπηρεσίαν, κτηθεῖσαν ἐπὶ ἑλληνικῶν πλοίων, πλοιαρίων, πλωτῶν ναυπηγημάτων, ἐχόντων συγκεκροτημένον πληρωμα ἢ ἐπὶ ὑπὸ ξένην σημαίαν ἐμπορικῶν πλοίων, πιστοποιουμένην ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ νὰ μὴ ἔχη καταδικασθῆ ὑπὸ ποινικοῦ δικαστηρίου εἰς ποινὴν ἀνωτέραν τοῦ ἑξαμήνου ἐπὶ στάσει ἢ ἄλλοις ἀδικήμασι ἀναγομένοις εἰς τὴν ἐπὶ τῶν πλοίων ὑπηρεσίαν του, οὐδ' ὑπὸ πειθαρχικοῦ συμβουλίου εἰς τὴν ὀριστικὴν στέρησιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος ἢ ἐπὶ συμμετοχῇ εἰς τὴν ἀνταρσίαν ἢ ἐπὶ παραβάσει τῶν ἄρθρων τοῦ ψηφίσματος Γ' «περὶ μέτρων τάξεως». Ἴνα ἀπογραφῆ τις ἀπ' εὐθείας, ὡς ναυτικὸς, δέον ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων, νὰ μὴ ἔχη ἡλικίαν μεγαλυτέραν τῶν 32 ἐτῶν. Ὁ νόμος (ἄρθρον 4 κωδ. ν. 721) προβλέπει εἰδικὰς τινας ἐξαιρέσεις τῶν περὶ ὀρίου ἡλικίας διατάξεων, ὡς π.χ. διὰ τοὺς ἀποφοίτους τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, τῶν ἐπὶ τῶν πλοίων ναυτολογουμένων ἱατρῶν, τῶν πλοιοκτητῶν ἢ κατὰ 40 % τοῦλάχιστον συμπλοιοκτητῶν τῶν ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν ἐμπορικῶν πλοίων κλπ.

Ἡ ἀπογραφὴ τῶν πληρούντων τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις καὶ αἰτουμέ-

νων ταύτην είναι ὑποχρεωτική, διὰ τὴν ἀπογράφουσαν ἀρχὴν, μὴ ὑπάρχοντος ὠρισμένου ἀριθμοῦ ἀπογραφομένων ναυτικῶν.

4. Ἐπὶ τῇ ἀπογραφῇ παραδίδεται εἰς τὸν ἀπογραφομένον ναυτικὸν βιβλίριον ἢ φυλλάδιον ἀναλόγως, ἐὰν πρόκειται περὶ μαθητευομένου ἢ ναυτικοῦ. Τοῦτο εἶναι δημόσιον ἔγγραφον καὶ ἀποτελεῖ ἀποδεικτικὸν στοιχεῖον, πρὸς ἀπόδειξιν δηλαδὴ τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ, ὡς ναυτικοῦ καὶ διευκόλυνσιν τῆς βεβαιώσεως τῆς ταυτότητος καὶ ειδικότητος αὐτοῦ ἐν σχέσει μὲ τὴν ναυτικὴν ἐργασίαν.

Τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον ἀνήκει εἰς τὸ κράτος, ὅπερ ἐκδίδει τοῦτο χάριν καλυτέρας ἐξυπηρητήσεως τῶν σκοπῶν τῆς ναυτικῆς ἐργασίας καὶ παραδίδει αὐτὸ εἰς τὸν ναυτικόν, ὅστις δὲν εἶναι κύριος, ἀλλ' ἀπλοῦς κάτοχος ἢ φύλαξ αὐτοῦ μὴ δυνάμενος συνεπῶς, οὔτε νὰ τὸ καταστρέψῃ, οὔτε ν' ἀλλοιώσῃ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, οὔτε νὰ τὸ μεταβιβάσῃ εἰς τρίτον ἢ ν' ἀσκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ οἰονδήποτε ἐμπράγματον δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς τρίτος, εἴτε ἰδιώτης, εἴτε δημοσία ἀρχή, δύναται νὰ τὸ παρακρατήσῃ, οὔτε ὑφίσταται τὸ ἐκ τοῦ δικηγορικοῦ κώδικος (ν. δ. 3026/54) δικαίωμα ἐπισχέσεως αὐτοῦ μέχρι ἐντελοῦς ἀποπληρωμῆς τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸν δικηγόρον δαπανῶν καὶ ἀμοιβῆς, ὡς ὑφίσταται ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰς χεῖράς του εὐρισκομένων ἔγγράφων τοῦ ἐντολέως (ἄρθρον 179 § 3). Ἐπίσης δὲν ὑφίσταται ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα ἐπισχέσεως δι' οἰανδήποτε ἐκ τῆς συμβάσεως τῆς ναυτολογήσεως ἀξίωσιν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ναυτικὸς καταβάλλει ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου εἰς τὸ Ν.Α.Τ. χρηματικόν τι ποσὸν δὲν μεταβάλλει τὴν νομικὴν φύσιν τῆς σχέσεως παραδόσεως τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου, δὲν τὴν καθιστᾷ ἀγοραπωλησίαν, ἣτις θὰ ἐθεμελίωνε δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου. Τὸ καταβαλλόμενον ἐπὶ τῇ ἐκδόσει ποσὸν εἶναι ἐν «διοικητικὸν τέλος» ἀποτελοῦν πρόσδοτον τοῦ Ν.Α.Τ. Τὸ κράτος, ὡς κύριον τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου προσδιορίζει καὶ τὸν τρόπον χρησιμοποίησεως αὐτοῦ, ὀρίζον τὴν παράδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸν πλοίαρχον, ὅστις κρατεῖ αὐτὸ μέχρι λύσεως τῆς σχέσεως. Ὁ πλοίαρχος παραλαβὼν τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον δὲν δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ αὐτὸ δι' οὐδένα σκοπὸν παρὰ μόνον διὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διαπίστωσιν τῆς ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῆς ἐργατικῆς σχέσεως· πᾶσα ἄλλη χρησιμοποίησις ἀπαγορεύεται. Τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον μετὰ τὴν λήξιν ἐργατ. σχέσεως ὑποχρεοῦται ὁ πλοίαρχος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ναυτικόν, ἔστω καὶ ἂν ἡ λύσις γίνεται παρανόμως ἢ ἔχῃ οἰανδήποτε κατὰ τοῦ ναυτικοῦ ἀξίωσιν. Ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ναυτικὸς δὲν εἶναι κύριος τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου δὲν ἔχει τὰς εἰς τὸν κύριον ἀνηκούσας ἀγωγὰς πρὸς διεκδίκησιν αὐτοῦ κατὰ παντὸς τρίτου· ἔχει ὅμως τὰς πρὸς προστασίαν τῆς νομῆς αὐτοῦ ἀγωγὰς. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐναντι τοῦ πλοίαρχου, εἰς ὃν παρέδωκε τὸ φυλλάδιον, δυνάμενος νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου καὶ τὴν ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας, τὴν ὅποιαν ἐνδεχομένως ὑφίσταται ἐκ τῆς ἀδικαιολογήτου παρακρατήσεως αὐτοῦ.

Εἰς τὸ φυλλάδιον τοῦ ναυτικοῦ καὶ τὸ βιβλίариον τοῦ μαθητευομένου καταχωρίζονται «αἱ πράξεις ναυτολογήσεως καὶ ἀπολύσεως ἐκ τῶν πλοίων τῶν «κατόχων αὐτοῦ» (ἄρθρ. 3 κώδ. ν. 721). Ἐκ τῆς γενικῆς ταύτης διατυπώσεως τοῦ νόμου προκύπτει ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρ. 678 Α.Κ., ὅπερ ἐν προκειμένῳ ἐφαρμόζεται ἐπικουρικῶς μετὰ τὴν μὴ ἐπανάληψιν εἰς τὸν νέον κώδικα τοῦ ἄρθρ. 344 τοῦ παλαιοῦ ἐμπ. κώδικος, ἀπαγορεύεται ἡ ἀναγραφή πάσης ἄλλης ἐνδείξεως ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἢ βιβλιαρίῳ ἢ ἡ θέσις σημείων ἢ διακριτικῶν, ἐξ ὧν συνάγεται ἡ διαγωγή ἢ τὸ ποῖον τοῦ ναυτικοῦ, ἀκόμη δὲ καὶ ἡ ἀναγραφή τῆς αἰτίας τῆς ἀπολύσεως ἢ τοῦ μισθοῦ. Αὐταὶ ἀποτελοῦν ἐνδείξεις π ο ι ο ὕ, αἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀναγραφοῦν, παρὰ μόνον τῇ αἰ τ ῆ σ ε ι τοῦ ναυτικοῦ. Εἰς τὴν ἐρμηνείαν ταύτην μᾶς βοηθεῖ καὶ ἡ ὡς ἐρμηνευτικὸς κανὼν δυναμένη νὰ χρησιμοποιηθῇ διάταξις τῆς διεθνούς συμβάσεως ἐργασίας 22/26 «περὶ συμβάσεως ναυτολογίας» (ἄρθρον 5 § 2). Αὕτη ὀρίζει ὅτι «τὸ πιστοποιητικὸν δέον νὰ μὴ περιέχῃ οὐδεμίαν κρίσιν περὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἰκανότητος τοῦ ναυτικοῦ καὶ οὐδεμίαν θὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῷ ἐνδείξις, ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς του». Ἡ μνεία τοῦ λόγου τῆς ἀπολύσεως θεωρεῖται ὡς ἐνδείξις ποιότητος, δι' ἣ καὶ ἡ ἀναγραφή αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐπιτρεπτέα. Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 21 τοῦ ν. 1752,51 περὶ ἀναγραφῆς καὶ ἐν τῷ φυλλαδίῳ καὶ ἄλλων τινων ἐνδείξεων δὲν ἐπανελήφθη εἰς τὸν κώδικα. Εἰδὶκῆ ν ἐγγραφὴν εἰς τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀ σ θ ἔ ν ε ι α ν τοῦ ναυτικοῦ ἐπιβάλλει τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ ν.δ. 2652/53, διατηρηθὲν ἐν ἰσχύϊ διὰ τοῦ ἄρθρ. 295 ἐδ. β' τοῦ κώδικος. Τὰ περὶ ταύτης ἐξετάζομεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

5. Περὶ διαγραφῆς ἐκ τῶν μητρώων τῶν ἀπογεγραμμένων ναυτικῶν, καὶ ἀφαιρέσεως τοῦ φυλλαδίου δὲν ὑπάρχον παρ' ἡμῖν συστηματικαὶ διατάξεις. Πέραν τῆς διαγραφῆς, λόγῳ σωματικῆς ἀνικανότητος, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω (§ 7, 2) ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. (ἄρθρα 7-11) προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν δύναται τις νὰ στερηθῇ λόγῳ πειθαρχικῆς ποινῆς τοῦ δικαιώματος τῆς ἀ σ κ ῆ σ ε ω ς τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, προσωρινῶς ἢ ὀριστικῶς. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἐὰν ὁ ναυτικὸς ἀπολέσῃ τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν στερεῖται καὶ τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου. Δὲν εἶναι περίπτωσις διαγραφῆς ἢ ἀνάκλησις τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 136 Α.Κ. συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ ἐπιτρόπου ἐπὶ ἀνηλίκου.

6. Ἀνωτέρω ὠμιλήσαμεν, περὶ τῆς ὑποχρέωσως τοῦ πλοίαρχου ν' ἀποδώσῃ τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον καὶ ἐν περιπτώσει παρανόμου λύσεως τῆς ναυτολογήσεως. Ἐξαιρέσιν εἰς τοῦτο ἀποτελοῦν αἱ διατάξεις τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν., καθ' ἃς εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 12—16 προβλεπόμενα ἀδικήματα τῆς ἐγκαταλείψεως θέσεως, παρανόμου ἀπουσίας καὶ λιποταξίας ὑποχρεοῦται ὁ πλοίαρχος, ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 18 § 2 τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. προβλεπομένη ποινῇ νὰ παραδώσῃ κατὰ τὸν κατάπλου τοῦ πλοίου εἰς τὴν λιμενικὴν ἢ προξενικὴν ἀρχὴν τοῦ λιμένος τὰ ναυτικὰ φυλλάδια, τὰ διπλώματα, ἰκανότητος, ἀδείας καὶ πτυχία εἰδικότητος τῶν λιποτακτῶν, καθ' ὧν δέον νὰ ὑποβάλλῃ συγχρόνως καὶ μηνύσεις (ἄρθρον 18). Ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἀρμοδίαν λιμενικὴν ἢ προξενικὴν ἀρχὴν ὑποβολῆς μηνύσεως καὶ ὑπὸ ταύτης διαπιστώσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 58 § 1 τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. τῆς μηνυομένης πράξεως, κατὰσχεται τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον, δίπλωμα ἰκανότητος, ἄδεια ἢ πτυχίον εἰδικότητος ἢ βιβλία ποιότητος τοῦ ὑπαιτίου, ἀπαγορεύεται δὲ ἡ ἀπόδοσις ἢ ἔκδοσις ἀντιγράφων τούτων, εἴτε προσωρινοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικα-

στηρίου όριστικῆς ἐδικάσεως τῆς σχετικῆς μηνύσεως ἢ ἐκτίσεως τῆς ἐνδεχομένου ἐπιβληθείσης εἰς τοῦτον ποινῆς, εἴτε τῆς παραγραφῆς τοῦ ἀδικήματος (ἄρθρον 58 § 2 Π.Π.Κ.Ε.Ν.). Κατὰ τὴν αὐτὴν, ὡς ἄνω διαδικασίαν, ἐπέρχεται κατ'ἀσχεσις τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου κλπ. καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις διαπράξεως τινος τῶν ἐν ἄρθροις 20 — 25 Π.Π.Κ.Ε.Ν. ἀδικημάτων.

Σημειωτέον τέλος, ὅτι ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. καθιστᾷ ποινικὸν ἀδίκημα διὰ τὸν πλοίαρχον τὴν μὴ ἀπόδοσιν εἰς τὸν κανονικῶς ἀπολυόμενον ἐργάτην θαλάσσης τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου (ἄρθρον 36 § 3). Ἡ καθυστέρησις τῆς ἀποδόσεως τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου εἰς τὸν κανονικῶς ἀπολυόμενον, ὡς καὶ ἡ παράλειψις τῆς κατὰ νόμον καταχωρίσεως ἐπ' αὐτοῦ τῆς πράξεως ἀπολύσεως, δύναται νὰ δημιουργήσῃ καὶ δικαίωμα πρὸς ἀποζημίωσιν, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς μὴ ἀποδόσεως ἢ τῆς παραλείψεως καταχωρίσεως ὑπέστη ζημίαν ὁ ναυτικός.

7. Ὡς πρὸς τὴν ἀποδεικτικὴν δύναμιν τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου δεόν νὰ λεχθῆ, ὅτι ἔχει τὴν ἀποδεικτικὴν δύναμιν δημοσίου ἐγγράφου διὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐν αὐτῷ καταχωριζόμενα στοιχεῖα ἐπὶ ἀμφισβητήσεως στοιχείου τινος αὐτῶν δεόν ν' ἀκολουθηθῆ ἢ περὶ προσβολῆς δημοσίων ἐγγράφων διαδικασία (ἄρθρον 435 Πολιτ. Δικον. πρβλ. καὶ ν. Γ.ΟΔ/12 ὡς ἰσχύει σήμερον). Ἡ ἐξαιρετικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 44 § 2 τοῦ ν. 3170/55 «περὶ Ν.Α.Τ.» περὶ ἧς πραγματευόμεθα κατωτέρω εἰς τὰ περὶ ναυτολογίου, ἐφαρμόζεται καὶ ἐν προκειμένῳ.

8. Ἐν περιπτώσει ἀπωλείας, φθορᾶς ἢ συμπληρώσεως τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου ἐκδίδεται ἀντίγραφον, περὶ τῆς περιπτώσεως δὲ ταύτης προβλέπει τὸ Β. Δ. τῆς 1-3-51.

6. τὰ ἀποδεικτικὰ ναυτικῆς ἱκανότητος

1. Πέραν τῆς ναυτικῆς ἀπογραφῆς καὶ τοῦ ἐφοδιασμοῦ διὰ ναυτικοῦ φυλλαδίου, ὁ ναυτικός δεόν νὰ ἐφοδιασθῆ καὶ διὰ τοῦ οἰκείου διπλώματος ἢ πτυχίου ἢ ἀδείας διὰ νὰ ναυτολογηθῆ εἰς ἀνάλογον θέσιν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ κωδ. ν. 2689/53 ἕκαστον δίπλωμα, πτυχίον ἢ ἄδεια ἱκανότητος, παρέχει εἰς τὸν δι' αὐτῆς ἐφοδιασμένον τὸ δικαίωμα ὑπηρεσίας ἐπὶ τῶν πλοίων ὑπὸ τὴν ἀντίστοιχον εἰδικότητα καὶ βαθμὸν ἢ κατώτερον τοιοῦτον. Καὶ ἐνταῦθα δεόν νὰ λεχθῆ, ὅτι ἀνωτέρω (§ 7, 2) περὶ ναυτικῶν φυλλαδίων, ὅτι δηλαδὴ διὰ τῶν διπλωμάτων κλπ. ἀποκτᾶται οὐχὶ ἡ νομικὴ ἱκανότης πρὸς κατάρτισιν συμβάσεως ναυτολογίας ὑπὸ ἀνάλογον βαθμὸν καὶ εἰδικότητα, ἧς ἢ ἔλλειψις συνεπάγεται ἀκυρότητα τῆς συμβάσεως, ἀλλ' ἀπλῶς ἀστυνομικὴ ἄδεια, ἧς ἢ ἔλλειψις ἐπάγεται ποινικὰς κυρώσεις κατὰ τοῦ ναυτολογοῦντος πλοίαρχου καὶ πειθαρχικὰς τοιαύτας κατὰ τοῦ συμπράξαντος ἀξιωματικοῦ ἢ ὑπαξιωματικοῦ (ἄρθρον 36 §§ 1 β, 2 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

Διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 3 Φεβρουαρίου 1954 ἐκωδικοποιήθησαν αἱ περὶ διπλωμάτων, πτυχίων καὶ ἀδειῶν ναυτικῆς ἱκανότητος ἐν τῷ Ε. Ν. διατάξεις (κωδ. νομ. διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 2689/53 τροποποιηθὲν διὰ τοῦ ν. 3536/56).

Ὅπως ὀρίζονται ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Ναυτικῷ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα ναυτικῆς

Ίκανότητος, διακρινόμενα εἰς διπλώματα, πτυχία καὶ ἀδείας κατὰ κλάδους καὶ κατηγορίας. Ταῦτα εἶναι :

I. Κλάδος προσωπικοῦ καταστροφώματος

Δίπλωμα πλοιάρχου α', β' καὶ γ' τάξεως, πτυχίον ναυκλήρου, πτυχίον κυβερνήτου α' καὶ β' τάξεως, πτυχίον κυβερνήτου ρυμουλκῶν, ἀδεία ναύτου.

II. Κλάδος προσωπικοῦ μηχανῆς

Κατηγορία Α': Δίπλωμα ἀτμομηχανικοῦ α', β', καὶ γ' τάξεως, δίπλωμα πρακτικοῦ ἀτμομηχανικοῦ, πτυχίον ἀρχιθερμαστοῦ, πτυχίον λιπαντοῦ, ἀδεία θερμαστοῦ.

Κατηγορία Β': Δίπλωμα μηχανικοῦ μηχανῶν ἐσωτερικῆς καύσεως α', β' καὶ γ' τάξεως, δίπλωμα πρακτικοῦ μηχανικοῦ μηχανῶν ἐσωτερικῆς καύσεως, πτυχίον μηχανοδηγοῦ α' καὶ β' τάξεως.

III. Κλάδος γενικῶν ὑπηρεσιῶν

Κατηγορία Α': Δίπλωμα ραδιοτηλεγραφητοῦ α' καὶ β' τάξεως.

Κατηγορία Β': Δίπλωμα οικονομικοῦ α' καὶ β' τάξεως.

Κατηγορία Γ': Δίπλωμα φροντιστοῦ, ἀδεία βοηθοῦ φροντιστοῦ.

Κατηγορία Δ': Πτυχίον ἀρχιθαλαμηπόλου α' καὶ β' τάξεως, ἀδεία θαλαμηπόλου α' καὶ β' τάξεως.

Κατηγορία Ε': Πτυχίον ἀρχιμαγείρου, ἀδεία μαγείρου α' β' καὶ γ' τάξεως.

Πρὸς πτυχία ναυτικῆς ἱκανότητος ἐξομοιοῦνται ἢ ἀδεία κυβερνήτου θαλαμηγοῦ καὶ τὰ προβλεπόμενα εἰς τὴν περὶ σπογγαλιείας νομοθεσίαν πτυχία κυβερνήτου σπογγ. πλοίου, ἐπιτηρητοῦ καὶ δύτου (ἄρθρ. 10 κωδ. ν. 3794/57 (Β. Δ. 31-12-57).

2. Πρὸς ἀπόκτησιν ἀποδεικτικοῦ ναυτικῆς ἱκανότητος πρέπει τὶς νὰ εἶναι ὑπήκοος Ἕλλην, ἀπογεγραμμένος ὡς ναυτικὸς ἢ μαθητεύόμενος ναυτικός, νὰ ἔχη συμπληρώσῃ τὸ 19ον ἔτος καὶ νὰ μὴ ἔχη ὑπερβῆ τὸ 50ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, νὰ εἶναι στρατολογικῶς ἐν τάξει, νὰ μὴ ἔχη καταδικασθῆ ἐπὶ κακουργήματι ἢ εἰς φυλάκισιν ἐπαγομένην τὰς εἰς ἄρθρα 61—63 ποινικοῦ κώδικος στερήσεις, εἴτε καὶ εἰς φυλάκισιν καθ' ὑποτροπὴν ἢ μείζονα τοῦ ἐξαμήνου ἐπὶ λαθρεμπορίας ἢ ἐπὶ ἀδικήματι ἀναγομένῳ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπηρεσίαν, εἴτε εἰς ὀριστικὴν στέρησιν τοῦ δικαιώματος ἀσκήσεως τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, ἐπιβληθεῖσαν κατὰ τὴν οἰκείαν διαδικασίαν, νὰ μὴ βαρύνεται δι' ἀντεθνικὴν δρᾶσιν, νὰ εἶναι σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἱκανὸς διὰ τὴν ἀντίστοιχον πρὸς τὸ δίπλωμα κλπ. ναυτικὴν ὑπηρεσίαν¹⁾ καὶ νὰ κέκτηται τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸ οἰκείον δίπλωμα κ.λ.π. καθοριζόμενα προσόντα, ἰδίως ναυτ. ὑπηρεσίαν κ.λ.π. ἔτι δὲ νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ εἰς τὰς οἰκείας ἐξετάσεις, ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων, ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας χορηγεῖται τὸ ἀποδεικτικὸν ἄνευ ἐξετά-

1) Τὰ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἱκανότητος καὶ τῆς σχετικῆς πρὸς διαπίστωσιν αὐτῆς ὑγειονομικῆς ἐξετάσεως ὀρίζονται ὑπὸ τῶν Β.Δ. τῆς 19-2-54 (ἄρθρον 8-12) καὶ τῆς 18-7-53, εἰς ἃ προσαρτᾶται λεπτομερὴς πίναξ νοσημάτων καὶ παθήσεων, ἐπαγομένων ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τὴν ἀπόκτησιν διπλώματος κλπ. Ἐπὶ πλείον οἱ ὑποψήφιοι πρὸς ἀπόκτησιν διπλώματος κλπ. καθὼς γενικῶς καὶ πάντες οἱ ἀπογραφόμενοι ὑποβάλλονται ὑποχρεωτικῶς εἰς ἀκτινογράφησιν θώρακος, πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἱκανότητος πρὸς ἀσκήσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος (ν.δ. 3738/57 «περὶ προστασίας φυματικῶν ναυτικῶν» (ἄρθρον 23 § 1 καὶ 2).

σεων (1). 'Ο ἀριθμὸς τῶν ἀπονεμητέων καθ' ἕκαστον ἔτος δι' ἐξετάσεων διπλωμάτων πλοιάρχων γ' τάξεως, μηχανικῶν γ' τάξεως, οἰκονομικῶν β' τάξεως, ραδιοτηλεγραφητῶν β' τάξεως καὶ πρακτικῶν διπλωμάτων ὀρίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορ. Ναυτιλίας (ἄρθρ. 15 ν. δ. 2689/53) (2).

3. 'Ο ναυτικὸς κεκτημένος δίπλωμα ἱκανότητος ἢ πτυχίον εἰδικότητος δύναται ἀνεξαρτήτως τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ λόγων ποινικῆς διώξεως ἢ καὶ ἐτέρας πειθαρχικῆς τοιαύτης νὰ στερηθῆ, λόγῳ πειθαρχικῆς ποινῆς τοῦ εἰδικοῦ ἀξιώματος ὅπερ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διπλώματος, ἀδείας ἢ πτυχίου δικαιούται ν' ἀσκήσῃ ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Ναυτικῷ, δυνάμενος συγχρόνως νὰ στερηθῆ καὶ τοῦ δικαιώματος ἀσκήσεως τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος προσωρινῶς ἢ ὀριστικῶς (ἄρθρον 7 Π.Π.Κ.Ε.Ν., «ἐπαγγελματικαὶ πειθαρχικαὶ ποιναί»). Ἡ προσωρινὴ στέρησις χωρεῖ ἐπὶ καταδίκης δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως λόγῳ ναυτικοῦ πλημμελήματος ἢ ἐπὶ πάσης πράξεως ἢ παραλείψεως γενομένης ἐν τῇ ἐκτελέσει ἐν γένει τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν εἰδικῶν καθηκόντων καὶ ἀντιβανούσης εἰς τὴν ναυτικὴν ἐπαγγελματικὴν τιμὴν ἢ τὰς ἐπαγγελματικὰς ἠθικὰς ἢ νομικὰς ὑποχρεώσεις. Ἡ προσωρινὴ στέρησις εἶναι διαρκείας ἐνὸς μηνὸς μέχρι δύο ἐτῶν (ἄρθρον 8 Π.Π.Κ.Ε.Ν.). Ἡ ὀριστικὴ στέρησις χωρεῖ ἐπὶ ναυαγίου ἢ ἀβαρίας κριθέντων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ τοῦ συμβουλίου ἐλέγχου ναυτικῶν ἀτυχημάτων, ὡς διαπραχθέντων ἐν δόλῳ εἴτε ἐπὶ ὀλικῆς ἀπωλείας τοῦ πλοίου, συνεισῆς πταίσματος ἢ ἐπὶ καταδίκης δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως λόγῳ κακουργήματος, ὡς καὶ ἂν τις τιμωρηθῆς δις διὰ προσωρινῆς στέρησεως ὑποπέσει ἐκ τρίτου εἰς πράξιν συνεπαγομένην τὴν αὐτὴν πειθαρχικὴν ποινὴν (ἄρθρον 9 Π.Π.Κ.Ε.Ν.). Αἱ ποιναὶ ἐπιβάλλονται δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, μετὰ γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου, οὗ τὴν σύνθεσιν, διαδικασίαν, καὶ τὰ τῶν ἐνδίκων μέσων ὀρίζει τὸ ἄρθρον 11 Π.Π.Κ.Ε.Ν. 'Ο Ὑπουργὸς δύναται προκειμένου περὶ πλοιάρχων νὰ διατάξῃ τὴν στέρησιν τῆς ἱκανότητος τοῦ κυβερνᾶν ἀπὸ τῆς παραπομπῆς εἰς τὸ ἀνακριτικὸν συμβούλιον μέχρις ἐκδικάσεως τῆς ὑποθέσεως (ἄρθρον 10 Π.Π.Κ.Ε.Ν.). 'Ο ναυτικὸς δύναται ἐπίσης νὰ στερηθῆ καὶ ἐν περιπτώσει σωματικῆς ἢ πνευματικῆς ἀνικανότητος, κατὰ τὸ ἄρθρ. 27 τοῦ Β.Δ. τῆς 3-2-54, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι στέρησις ἐπέρχεται καὶ ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τῆς ἑλληνικῆς ἰθαγενείας.

γ. ἡ ἐκπαίδευσις

1. Τὰ διπλώματα, τὰ πτυχία καὶ αἱ ἀδείαι, περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν, ἀποκτῶνται κατὰ κανόνα δι' ἐξετάσεων ἐνώπιον δημοσίας ἀρχῆς, καθ' ὅς πρέπει ν' ἀποδείξῃ ὁ ὑποψήφιος δι' ἀπόκτησιν τοιούτων, ὅτι κέκτηται ὠρισμένως

1) Τὸ κωδ. ν. δ. 2689/53 περιέχει σειρὰν ἐνεργητικῶν διατάξεων, καθ' ὅς χοριγεῖται δίπλωμα κ.λ.π. ἀνευ ἐξετάσεων καὶ κατὰ παρέκκλισιν τῶν κανονικῶν διατάξεων (ἄρθρ. 16-24). Πρβλ. καὶ Σ.Ε. 432/55 Ν. Β., 3, σ. 494, Σ.Ε. 555/54 Θ. ΖΕ', σ. 541.

2) Ὁμοίαν διάταξιν περιέχει καὶ ὁ κωδ. ν. 3794/57 «περὶ σπογγαλιείας» ἄρθρ. 2 § 1.

κοῦ, πράγμα, ὅπερ ἦτο δι' αὐτὸν ἐξαιρέτως δυσχερές, διότι εὕρισκόμενος πολ-
λάκις εἰς τόπους ξένους πρὸς αὐτόν, συχνὰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐν μέσῳ ἀγνώστων,
δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κινηθῇ πρὸς εὐρεῖν ἐργασίας, ὅπως θὰ ἠδύνατο ὁ χερσαῖος
μισθωτὸς εἰς τὸν τόπον του. Διὰ τοῦτο κατέφευγεν εἰς τὰ ἰδιωτικὰ μεσιτικὰ
γ ρ α φ ε ἰ α. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς εὐρέσεως ἐργασίας συνεπήγετο πολλὰ μειονεκτή-
ματα, ἰδίως ἐπεβάρυνε τὸν ναυτικὸν μὲ ὑπέρογκον ἀμοιβὴν τοῦ μεσίτου, πολλάκις
μάλιστα διεπιστώθη, ὅτι ὁ μεσίτης παρέσυρεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς
θέσεώς του διὰ νὰ τοῦ εὕρῃ δῆθεν καλυτέραν θέσιν, πράγματι δὲ διὰ νὰ εἰσ-
πράξῃ νέαν ἀμοιβὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὸν ἐκμεταλλευθῇ εἰς ξενοδοχεῖα, ἐστια-
τόρια κλπ., εἰς τὰ ὁποῖα θὰ παρέμενε κατ' ἀνάγκην ὁ ναυτικὸς μέχρις εὐρέ-
σεως νέας θέσεως καὶ μετὰ τῶν ὁποίων εὕρισκετο εἰς συνεργασίαν ὁ μεσίτης.
Πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου κατ' ἀρχὰς μεγάλαι ναυτιλιακαὶ ἐπιχειρή-
σεις ὠργάνωσαν ἴδια γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας, ἅτινα ὁμως λόγω ἐλλείψεως
συντονισμοῦ μεταξύ των δὲν ἰκανοποίησαν τοὺς ναυτικούς. Διὰ τοῦτο παρέ-
στη ἀνάγκη παρεμβάσεως τοῦ κράτους ὅπως ἄλλως τε συνέβη καὶ εἰς τὴν
χερσαίαν ἐργασίαν. Εἰς τὰς ἀρχὰς ἐχρησιμοποιήθη τὸ σύστημα τῆς κρατικῆς
ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν γραφείων καὶ εἶτα τὸ τῆς δημιουργίας κρατικῶν
γραφείων, ἅτινα, εἰς τινὰ κράτη, δὲν περιορίζονται ἀπλῶς εἰς τὴν μεσολάβησιν,
ἀλλὰ προχωροῦν καὶ εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν συμβάσεων ἐργασίας. Σημειωτέον
ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ κράτους πρὸς εὐρεῖν ἐργασίας εἶναι ἐπιβεβλημένη εἰς
χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα πρὸς ἐργασίαν.

2. Τὰς γενικὰς κατευθύνσεις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἔθεσεν ἡ ὑπ' ἀριθ. 9 διεθνῆς σύμ-
βασις ἐργασίας τὸ 1920 «περὶ εὐρέσεως ἐργασίας εἰς ναυτικούς», κυρωθεῖσα παρ' ἡμῖν διὰ
τοῦ ἀπὸ 16-12-25 ν.δ. καὶ τοῦ ν. 4369/29.

3. Τὸ δικαίωμα πρὸς ἐργασίαν δὲν ἀναγνωρίζεται παρ' ἡμῖν διὰ ρητῆς συνταγματικῆς
διατάξεως. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς εὐρυτέρας κοινωνιολογικῆς ἐρμηνείας τοῦ ἀρθρ. 13
τοῦ Συντάγματος θὰ ἦτο δυνατόν καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ὑποστηριχθῇ τοῦτο. Τὸ κράτος συνεχῶς
λαμβάνει μέτρα πρὸς αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως τῶν ναυτικῶν. Οὕτως ὀλόκληρος ἡ
ναυτιλιακὴ πολιτικὴ, τείνουσα εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐμπορικοῦ μας στόλου καὶ τὴν συνεχῆ
τούτου ἐκμετάλλευσιν, ἐπιφέρει ἐμμέσως καὶ αὐξήσιν τοῦ ἀπασχολουμένου προσωπικοῦ.
Ἐπίσης ἔχουν ληφθῆ διάφορα ἄλλα μέτρα, ἐπιδιώκοντα κυρίως μὲν ἄλλους σκοποὺς, ἐμμέ-
σως ὁμως συντείνοντα εἰς τὴν δημιουργίαν ἀπασχολήσεως, ὡς εἶναι τὸ ἐλάχιστον ὄριον
ἡλικίας διὰ τὴν εἰσδοχὴν εἰς τὴν ναυτιλιακὴν ἐργασίαν, ὁ περιορισμὸς χρόνου ἐργασίας
ἐπὶ τῶν πλοίων, ἡ σύνθεσις πληρωμάτων κ.λ.π. Εἰς ταῦτα καταλέγεται καὶ ἡ παροχὴ ἰκα-
νοποιητικῶν συντάξεων διὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος. Καθαρῶς ἀνεργ-
γ ι α κ ὸ ν χαρακτηρὰ ἔχουν αἱ διατάξεις τοῦ ν. 2651/53 ἀπαγορεύοντος τὴν ναυτολόγησιν
ἀλλοδαπῶν ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, παρὰ ὑφ' ὠρισμένας προϋποθέσεις, τοῦ ν. 2753/54,
δι' ὧν ὑποχρεοῦνται τὰ κατὰ τὸ θέρος δρομολογούμενα πλοῖα νὰ διατηρῶνται ἐπηνδρωμένα
καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, αἱ διατάξεις τοῦ ν. 2689/53 (ἀρθρ. 15), δι' ὧν ὀρίζεται ὠρισμένος
ἀριθμὸς (numerus clausus) τῶν ἀποκτώντων διπλώματα ναυτικῆς ἰκανότητος ἢ ὁ κωδ. ν.
3794/57 διὰ τοὺς δύτας. Εἰς τὴν ἀμβλυσιν τέλος τῆς ἀνεργίας συντελοῦν καὶ τὰ ὑπὸ
τοῦ Οἴκου Ναύτου λαμβανόμενα μέτρα μετακινήσεως τῶν ἀνέργων εἰς λιμένας,
ἔπου δύνανται νὰ εὕρωσιν εὐκολώτερον ἐργασίαν.

4. Παρ' ἡμῖν ἐρρυθμίσθη τὸ θέμα τῆς εὐρέσεως ναυτ. ἐργασίας τὸ πρῶτον

διὰ τοῦ ν.δ. 17/18 Ὀκτωβρίου 1923 (ἄρθρον 7), δι' οὗ ἀπηγορεύθη ἡ λειτουργία ἢ ἴδρυσις ἰδιωτικοῦ γραφείου εὐρέσεως ἐργασίας, καθὼς καὶ ἡ παρ' ἰδιωτῶν πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἐπ' ἀμοιβῆν μεσολάβησις, τῶν παραβατῶν τιμωρουμένων διὰ φυλακίσεως μέχρις ἐνὸς ἔτους.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν.Δ. τῆς 27-5-27 «περὶ διοικήσεως τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ» συνεστήθη ἐν Πειραιεὶ «Γραφεῖον Ναυτικῆς Ἐργασίας» σκοπὸν ἔχον τὴν μέριμναν τῆς εὐρέσεως ἐργασίας διὰ τοὺς ἐργάτας θαλάσσης, τὴν ὑπόδειξιν μέτρων πρὸς ἰσορροπήσιν τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ἐν τῇ ναυτικῇ ἐργασίᾳ, ὡς καὶ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ τόπου καὶ τῶν μέσων, δι' ὧν ἀσκεῖται ἡ ναυτικὴ ἐργασία.

Ἡδὴ ἡ λειτουργία τῶν γραφείων εὐρέσεως ἐργασίας ρυθμίζεται ὑπὸ τοῦ ἀ.ν. 192 τοῦ 1936 «περὶ εὐρέσεως ἐργασίας εἰς τοὺς ἐργάτας θαλάσσης». Οὗτος ὀρίζει, ὅτι ἡ «ἡ μέριμνα τῆς ἐξευρέσεως ἐργασίας ἐπὶ πλοίοις εἰς ἐργάτας θαλάσσης διὰ τε τὴν ἡμεδαπὴν καὶ ἀλλοδαπὴν ἀνατίθεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς λειτουργούσας κατὰ λιμένας εἰδικὰς ὑπηρεσίας ὑπὸ τὸν τίτλον «γραφεῖα εὐρέσεως ναυτικῆς ἐργασίας». Εἰς οὓς λιμένας δὲν λειτουργοῦν τοιαῦτα γραφεῖα, δύναται ἡ ἀρμοδιότης ν' ἀνατίθεται εἰς τὰς οἰκείας λιμενικὰς ἀρχάς (1). Ἐκαστον γραφεῖον ἀποτελεῖ ἴδιον νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, τελοῦν ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν, τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας (ἄρθρον 1).

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν γραφείων εὐρέσεως ναυτικῆς ἐργασίας ἀνήκει ἐκτὸς τῆς μερίμνης πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας α. ἡ ὑπόδειξις καὶ λήψις τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων πρὸς ἐπίτευξιν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ ἐξισώσεως μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ἐν τῇ ναυτικῇ ἐργασίᾳ, β. ἡ παρακολούθησις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διὰ διεθνῶν συμβάσεων ἀναλαμβανομένων ὑπὸ τοῦ κράτους ὑποχρεώσεων ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐρεσιν ἐργασίας εἰς ἀνέργους ἐργάτας θαλάσσης, τὰ ὄρια ἡλικίας παραδοχῆς παιδῶν καὶ ἐφήβων εἰς τὰς διαφόρους εἰδικότητας τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, γ. ὁ δι' ἐπιτοπιῶν ἐπιθεωρήσεων ἔλεγχος τῶν ὄρων καὶ συνθηκῶν, ὑφ' ὧν διεξάγεται ἡ ναυτικὴ ἐργασία ἐν τοῖς πλοίοις, ἰδίᾳ ἀπ' ἀπόψεων ὑγιεινῆς καὶ ἀσφαλείας κατὰ τῶν ἐπαγγελματικῶν κινδύνων, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρμοδίων ναυτικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἡ ὑπόδειξις τῶν ἐνδεικνυομένων πρὸς βελτίωσιν τῶν ὄρων καὶ συνθηκῶν τούτων μέτρων, δ. ἡ ἐκδοσις πτυχιῶν εἰδικότητος διὰ τοὺς ἐργάτας θαλάσσης τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ (2), ε. ἡ τήρησις λεπτομεροῦς στατιστικῆς ἀφορῶσης τοὺς ἀνέργους ἐργάτας θαλάσσης.

Ἡ μεσολάβησις διὰ τῶν γραφείων εὐρέσεως ἐργασίας πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας ἐπὶ τῶν πλοίοις ἐνεργεῖται διὰ τε τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς ἐφοπλιστὰς δωρεάν. Πρὸς τοῦτο ἐγγράφονται κατὰ χρονολογικὴν τάξιν εἰς εἰδικούς καταλόγους προσφορᾶς καὶ ζητήσεως οἱ προσφερόμενοι πρὸς ναυτολόγησιν ἐργάται θαλάσσης καὶ αἱ εἰς τὸ γραφεῖον ὑποβαλλόμεναι ὑπὸ τῶν ἐφοπλιστῶν

1) Πρβλ. Ν. Δ. τῆς 28-11-34 καὶ 10-10-33.

2) Ἄρθρον 51 Β.Δ. 19-2-54.

ἢ πλοιοάρχων αἰτήσεις πρὸς κατάρτισιν ἢ συμπλήρωσιν τῶν πληρωμάτων τῶν πλοίων αὐτῶν. Ἡ μεσολάβησις ἐνεργεῖται μετὰ πάσης ἀμεροληψίας δι' ἀμφοτέρα τὰ ἀναφερόμενα μέρη. Πρὸς τοῦτο τίθενται ὑπ' ὄψιν αὐτῶν κατὰ τὴν σειράν τῆς ἐγγραφῆς τῶν πρὸς ναυτολόγησιν προσφερομένων ἐργατῶν θαλάσσης καὶ τῶν ὑποβαλλομένων αἰτήσεων κατάλογοι προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ναυτικῆς ἐργασίας, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τε ἐργοδότες ὀφείλουσι νὰ ἐκλέξωσι τοὺς ἀναγκαιοῦντας αὐτοῖς ἐργάτας θαλάσσης καὶ οἱ ναυτεργάται τὸ πλοῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιθυμοῦν νὰ ναυτολογηθοῦν, ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διατηρούντων πλήρη ἐλευθερίαν κατὰ τὴν τοιαύτην ἐκλογὴν (ἄρθρον 11) (1).

Πᾶς ἐργάτης θαλάσσης, ἐκτὸς τῶν ὡς πλοιοάρχων, προτιθεμένων νὰ ναυτολογηθῶσι, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξεύρῃ ἐργασίαν ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου—σκάφους οἰασδήποτε χωρητικότητος, ἐκτελούντος θαλασσίους πλόας, ἐξαιρέσει τῶν πολεμικῶν—ὀφείλει νὰ ἐγγραφῇ πρὸς τοῦτο εἰς τὸ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἐκάστοτε διαμονῆς του λειτουργοῦν γραφεῖον ναυτικῆς ἐργασίας, ἐφ' ὅσον λειτουργῇ τοιοῦτον εἰς αὐτὴν ἀπαγορευομένης ἄλλως τῆς ναυτολογήσεως αὐτοῦ. Ἐπίσης καὶ πᾶς ἐργοδότης ὀφείλει νὰ προσλαμβάνῃ τὸ ἀναγκαῖον αὐτῷ πλήρωμα, μέσῳ τοῦ οἰκείου γραφείου εὐρέσεως ναυτικῆς ἐργασίας, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐδρεῦει εἰς τὸν λιμένα, ἔνθα ὄρμει τὸ πλοῖόν του, ὅπουθεν πρόκειται νὰ προσληφθοῦν τὰ ἀναγκαῖα αὐτῷ μέλη τοῦ πληρώματος (ἄρθρον 12).

Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀρίζεται, ὅτι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις ἢ ἡ συνέχισις τῆς λειτουργίας ἰδιωτικοῦ γραφείου εὐρέσεως ἐργασίας ἐπὶ πλοίου εἰς ἐργάτας θαλάσσης ἢ ἢ καθ' οἴονδήποτε τρόπον καὶ παρ' οἰουδήποτε προσώπου ἄσκησις σχετικοῦ πρὸς αὐτὴν ἔργου ἢ ἐπαγγέλματος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐξεύρεσις ἐργασίας εἰς ναυτικούς δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἐμπορίου ἐξασκουμένου πρὸς κερδοσκοπίαν παρ' οἰουδήποτε προσώπου, ἐταιρείας ἢ ἰδρύματος. Οὐδεμία ἐξεύρεσις ἐργασίας δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς πληρωμὴν ἀμοιβῆς τινος ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκ μέρους ἐργατῶν θαλάσσης οἰουδήποτε πλοίου πρὸς πρόσωπον τι, ἐταιρείαν ἢ ἴδρυμα (ἄρθρον 13).

Οἱ παραβάται τῆς ἀνωτέρω διατάξεως τιμωροῦνται ποινικῶς, ἐν ὑποτροπῇ δὲ διὰ ἀνωτάτου ὁρίου τῶν ποινῶν (ἄρθρ. 14). Πλοιοκτῆτης ἐφοπιστῆς ἢ πλοιοάρχος ὅστις προσλαμβάνει προσωπικὸν κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ νόμου διώκεται ποινικῶς, παραλλήλως δέ, ἐὰν εἶναι πλοιοάρχος καὶ πειθαρχικῶς ἐκάστη παράβασις θεωρεῖται ὡς βαρὺ πειθαρχικὸν παράπτωμα, τιμωρεῖται δὲ διὰ προστίμου, ἐπιβαλλομένου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ καὶ πειθαρχικοῦ κώδικος τοῦ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου ναυτικῆς ἐργασίας ἢ τῆς λιμενικῆς ἀρχῆς, ἣτις διεπίστωσε τὴν παράβασιν, ἐπιφυλασσομένης τῆς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ στερήσεως διπλώματος ἢ ἀδείας διατάξεων τοῦ αὐτοῦ κώδικος.

1) Εἰς τὴν ναυτικὴν ἐργασίαν δὲν ἰσχύουν αἱ περὶ ὑποχρεωτικῆς προσλήψεως πολεμιστῶν διατάξεις, ὡς ἀπροσάρμοστοι πρὸς τὴν φύσιν τῆς ναυτικῆς ἐργασίας Π. Πειρ. 1441/54 Ν.Β. 2, σ. 846, Περὶ τῆς δυνατότητος καθιερώσεως ὑποχρεωτικῆς προσλήψεως τοῦ προσωπικοῦ ὁμιλοῦν ἄρθρ. 17 § 4 τοῦ ν. 664/48 καὶ ἄρθρ. 6 τοῦ ν. 3538/56. (πρόσληψις δοκίμων ἀξιωματικῶν καὶ δοκίμων μηχανικῶν ἀποφοίτων δημοσίων ναυτικῶν σχολῶν). Πρβλ. καὶ ἄρθρ. 1 ν. 2753/54.

5. Εἰς τὰς ἐν ἰσχύϊ συλλογικὰς συμβάσεις περιλαμβάνεται διάταξις, καθ' ἣν «τὰ πληρώματα τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν αὐταί, καταρτίζονται ἐκ τῶν τακτικῶν μελῶν τῶν συμβαλλομένων ναυτικῶν ὀργανώσεων, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν δύναμιν τῆς Πανελληνίου ναυτεργ. Ὁμοσπονδίας, κατ' ἀπόλυτον ἐκλογὴν τοῦ πλοιοκτῆτου (closed shop). Ὁμοσπονδίαν ὑπαπερὶ προσώπων, μὴ ἀνηκόντων εἰς τὰς εἰς τὴν Πανελληνίου Ναυτεργατ. Ὁμοσπονδίαν ὑπαγομένας ὀργανώσεις, αὐταί, τῆ ἀιτήσῃ τοῦ ἐνδιαφερομένου ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἐγγραφὴν γομένας ὀργανώσεις, ὡς μελῶν των, ἐφ' ὅσον κέκτηνται τὰ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ τῆς ὀργανώσεως καθοριζόμενα προσόντα. Μέλος τῶν συμβαλλομένων ναυτεργατικῶν ὀργανώσεων, μὴ προσφερόμενον πρὸς ναυτολόγησιν ὑπὸ τοὺς ὅρους τῆς συλλογικῆς συμβάσεως ἢ παραβαῖνον τούτους ἐκπίπτει τῆς ἰδιότητος τοῦ μέλους ὃ δὲ πλοιοκτῆτης δικαιούται εἰς πρόσληψιν ναυτικῶν μὴ ἀνήκοντος εἰς τὴν συμβαλλομένην ναυτικὴν ὀργάνωσιν, ἐφ' ὅσον δὲν προσφέρεται ἄλλος τῆς αὐτῆς ὀργανώσεως. Οἰκοθεν νοεῖται, ὅτι παραμένον ἐν ἰσχύϊ αἱ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐπιβαλλόμενα νόμιμοι κυρώσεις» (Κεφ. ΙΣΤ συλλογικῆς συμβάσεως φορτηγῶν μεσογειακῶν πλοίων ἀπὸ 801—4500 τόννων D.W. 30-1-57· ὁμοίως φορτηγῶν ἄνω 4500 τόν. D.W. 7-12-56 κ.λ.π.). Ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα διάταξις δ' ἐν ἐκυρώθῃ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπ. Ναυτιλίας καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀφέθη εἰς τὴν ἐλευθερὰν βούλησιν τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν», τῆς παραβάσεώς της, μὴ συνεπαγομένης τὰς κατὰ νόμον κυρώσεις παραβάσεως συλλογ. συμβάσεως.

6. Ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. περιέχει πολλὰς διατάξεις σχετικὰς μὲ τὴν ναυτολόγησιν. Οὕτως τιμωρεῖται ὁ πλοίαρχος ἡμεδαποῦ πλοίου ὃ ἐν γνώσει ναυτολογήσας λιποτάκτην ἡμεδαποῦ πλοίου ἢ ὁ πλοίαρχος ἄλλοδαποῦ πλοίου ὃ ἐν Ἑλλάδι ἐν γνώσει ναυτολογήσας ἑλληνα λιποτάκτην ἢ ναυτολογήσας ἐργάτην θαλάσσης, ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι κανονικῶς καταχωρισμένη ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἢ πράξις τῆς ἀπολύσεώς του ἐκ τοῦ πλοίου, ἐφ' οὗ ἤτο πρότερον ναυτολογημένος (ἄρθρ. 18 Π.Π.Κ.Ε.Ν.). Περαιτέρω τὸ ἄρθρον 36 τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. ὥρισε τὰς περιπτώσεις τιμωρίας τοῦ πλοίαρχου ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν περὶ τὴν ναυτολογίαν διατάξεων. Οὕτω τιμωρεῖται ὁ πλοίαρχος, ὅστις πλην τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτρεπομένων περιπτώσεων : α) ναυτολογεῖ ἑλληνα μὴ ἀπογεγραμμένον ἐργάτην θαλάσσης, ἢ ἀπογεγραμμένον μὲν, ἀλλὰ στερούμενον ναυτικοῦ φυλλαδίου, εἴτε στερηθέντα τοῦ δικαιώματος ἀσκήσεως τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ καθ' ὃν χρόνον διαρκεῖ ἡ πονιὴ τῆς στερήσεως, ἢ ναυτολογεῖ εἰς θέσιν διπλωματούχου, ἀδειούχου, ἢ πτυχιούχου μὴ κεκτημένον τὸ διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἀντιστοιχοῦν δίπλωμα ἰκανότητος, ἢ πτυχίου ἢ πτυχίου εἰδικότητος, εἴτε κεκτημένον μὲν, ἀλλὰ στερηθέντα τούτου καὶ καθ' ὃν χρόνον διαρκεῖ ἡ πονιὴ τῆς στερήσεως καὶ γ) ναυτολογεῖ ὑφ' οἰανδήποτε εἰδικότητα ἄλλοδαπόν. Σημειωτέον, ὅτι αἱ παραβάσεις αὐταὶ διώκονται κατ' ἐγκλησιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ν.Α.Τ. ἢ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνεγνωρισμένων ναυτεργατικῶν ὀργανώσεων. Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 29-31 τοῦ Β.Δ. τῆς 15/18-12-836 «περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας» δεόν να θεωρηθῶσιν, ὡς καταργηθεῖσαι διὰ τῶν ἀνωτέρω ἄρθρων τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν.

§ 8

Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως

Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως εἶναι ἡ σύμβασις, διὰ τῆς ὁποίας ὑποχρεοῦται τις (ναυτικὸς) νὰ παράσχη εἰς ἕτερον πρόσωπον (πλοιοκτῆτην ἢ ἐφοπλιστὴν) ἐφ' ὠρισμένον ἢ ἀόριστον χρόνον ὑπηρεσίαν ἐπὶ πλοίου, ὡς μέλος τοῦ πληρώματος ἔναντι μισθοῦ.

1. Ἐπὶ τῆς συμβάσεως ναυτολογίας παρατηρητέα τὰ ἑξῆς :

α. Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως εἶναι σύμβασις ἐργασίας, τὸσον προκειμένου περὶ πλοίαρχου, ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ πληρώματος.

Περὶ τῆς νομικῆς φύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως τῶν ναυτῶν, ὡς συμβάσεως ἐργασίας δὲν ἐγενήθησαν σοβαραὶ ἀμφιβολίαι. Πλὴν ὅμως ὑπεστηρίχθη, ὅτι εἶναι ἰδίου χαρακτήρος (Σοῦρλος ἐν Lyon Caen - Renault - Amiaud. Ἐμπορικὸν δίκαιον, τ. 5ος, 1936, σ. 359 σημ. α) ἢ ἡμιδημοσίου χαρακτήρος (Chauneau σ. 274). Ἀντιθέτως πολλαὶ ἀμφιβολίαι ἐγενήθησαν περὶ τῆς νομικῆς φύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως τοῦ πλοίαρχου, λόγῳ τῶν ἐκτεταμένων αὐτοῦ ἀρμοδιοτήτων. Οὕτως θεωρήθη, ὅτι εἶναι ἀπλῆ ἐντολή, σύμβασις ἐργασίας, μικτὴ σύμβασις ἐργασίας καὶ ἐντολῆς (οἱ πλείονες συγγραφεῖς, κατὰ τοὺς μὲν μὲ προέχουσαν τὴν ἐντολήν, κατὰ τοὺς δὲ μὲ προέχουσαν τὴν μίσθωσιν ἐργασίας), sui generis, σύμβασις ἐργασίας μετὰ νομίμου ἀντιπροσωπεύσεως ἢ ἀκόμη καὶ παραγγελία. Ἐπισκόπησιν τῶν ἀνωτέρω θεωριῶν πρβλ. Πάσσιᾶ. Ὁ πλοίαρχος καὶ αἱ προσώπικαὶ αὐτοῦ εὐθύναι 1940, σ. 33 ἐπ. Καθ' ἡμᾶς, ὡς ὀρθότερα δέον νὰ θεωρηθῆ ἡκείνη, ἣτις βλέπει ἐν τῇ συμβάσει ναυτολογήσεως τοῦ πλοίαρχου σύμβασιν ἐργασίας μετὰ νομίμου ἀντιπροσωπείας (οὕτω Καραβᾶ, σ. 200 Chauneau, σ. 243. ἐπ. Πάσσιᾶ, ἐνθ. ἀν. σ. 34 ἐπ. πρβλ. καὶ Wüstendörfer, Neuz. Seehan-delsrecht, 1947, σ. 177). Εἶναι ἀδιάφορος ὁ τρόπος πληρωμῆς (Π. Πετρ. 421/48 ΕΕΔ, 7, σ. 789). Δὲν εἶναι σύμβασις ναυτολογήσεως, ὅταν παραδίδεται εἰς τινά, ὡς πλοίαρχον καὶ εἰς ἄλλον, ὡς μηχανικὸν ἢ ἐκμετάλλευσιν τοῦ πλοίου. Πρ. Μυτιλ. 484/49, ΕΕΔ, 9, σ. 665.

β. Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως ἀφορᾷ ἐργασίαν ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ μέλους πληρώματος, περὶ οὗ ὠμίλησαμεν ἀνωτέρω (§ 6). Ἡ παρεχομένη ἐργασία, οὕσα ἐξηρητημένη, δέον νὰ εἶναι συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ Α.Κ. δυνατῆ, νόμιμος καὶ θεμιτῆ.

γ. Τὸ περιεχόμενον τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ρυθμίζεται διὰ κανόνων ἀναγκαστικοῦ δικαίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καὶ οἱ διαρκῶς πληθυνόμενοι κανόνες τῆς αὐτονόμου ρυθμίσεως (συλλογικῶν συμβάσεων, διαιτητικῶν ἀποφάσεων)· ὁ ναυτικὸς ὑποβάλλεται εἰς «νόμιμον καὶ κανονιστικὸν καθεστῶς»· ἐκείνο ὅπερ παραμένει συμβατικόν, εἶναι ἡ ὑπαγωγή εἰς τὸ καθεστῶς τοῦτο (1). Τὰ μέλη ἀπλῶς τίθενται διὰ μιᾶς ἐκουσίας πράξεως ὑπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νομίμων κανόνων. Διὸ καὶ ἡ «κρίσις» τῆς ἐννοίας τῆς συμβάσεως ἐν τῇ ναυτικῇ ἐργασίᾳ εἶναι ἰδιαιτέρως ἐντονος.

Ὁ κῶδις ἰδιωτ. ναυτ. δικαίου δὲν ἀπέστη τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναγκαστικότητος τῶν κανόνων, καίτοι δὲν περιέλαβε ρητὴν διάταξιν. Ἡ συντ. ἐπιτροπὴ δὲν ἐπανάλαβε τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρ. 366 τοῦ παλαιοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου «διότι τὸ ζήτημα τοῦτο προβλέπεται ἀπὸ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ Α.Κ. (ἄρθρον 3) ἐν σχέσει πρὸς τὰς περὶ μισθώσεως ἐργασίας διατάξεις τοῦ Α.Κ. (ἄρθρον 679)». Πλὴν ὅμως τὸ ζήτημα δὲν λύεται διὰ τῆς παραπομπῆς εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Α.Κ. καὶ εἶναι προσωρισμένον νὰ προκαλέσῃ ἐν τῇ πράξει πολλαὶ ἀμφισβητήσεις. Πράγματι ἡ ὑπὸ τῆς Εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως ἐπικαλουμένη ἐπικουρικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀρθροῦ 679 Α.Κ. —τὸ ὁμοίως ἐπικαλούμενον ἄρθρον 3 Α.Κ. οὐδὲν βοήθει, διότι αὐτὸ ἀπλῶς θέτει γενικὸν κανόνα, χωρὶς νὰ προσδιορίσῃ ποιοὶ εἶναι οἱ κανόνες «δημοσίας τάξεως» — δὲν εἶναι ἀρκετῆ, διότι τοῦτο προσδιορίζει ρητῶς τὰς διατάξεις, ἐφ' ὧν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ συμφωνία περιορίζουσα τὰ δικαιώματα τοῦ μισθωτοῦ. Ἀσχέτως τοῦ ἐν εἶναι δυνατῆ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης διατάξεως καὶ ἐπὶ κανόνων μὴ συμπίπτόντων ἀπολύτως πρὸς τοὺς εἰς οὓς αὕτη παραπέμπει τοιοῦτους, ἀλλ'

ἀπλῶς ταυτιζομένων εἰς τὰς γενικὰς γραμμάς, δὲν καλύπτει, οὔτε ὀλόκληρον τὸ περὶ μισθοῦ κεφάλαιον, οὔτε τὸν ἰδιάζοντα εἰς τὴν ναυτικὴν ἐργασίαν θεσμόν τῆς παλινοστήσεως. Ἐν ὄψει τῆς διαμορφωθείσης νέας νομοθετ. καταστάσεως ὁ καθορισμὸς τῶν ἀναγκ. δικαίου διατάξεων θὰ γίνῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἐρμηνευτικῶν μεθόδων (1).

Πρέπει νὰ θεωρήσωμεν, ὡς κανόνας ἀναγκαστικοῦ δικαίου (*jus cogens*) ἐκεῖνους, οἵτινες ὑπαγορεύονται ἐκ γενικωτέρου σκοποῦ ἢ συμφέροντος (2).

Οὕτω δέον νὰ θεωρηθοῦν, ὡς τοιοῦτοι, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸ ἄρθρον 679 Α.Κ., τὸ ρυθμίζον τὸ ἀναγκαστικὸν δίκαιον τῆς κατηγορίας τῆς σχέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγεται καὶ ἡ σύμβασις ναυτολογίας καὶ ὡς ὑποδεικνύει ἡ εἰσηγητικὴ ἔκθεσις τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (σ. 93), πᾶσαι αἱ διατάξεις περὶ μισθοῦ καὶ προστασίας αὐτοῦ συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν περὶ χρόνου πληρωμῆς, ὑπερμερίας τοῦ ἐργοδότη ἢ καλύματος τοῦ ναυτικοῦ, προσθέτου ἀμοιβῆς ἐπὶ ὑπερωρίας, ἀσθενείας τοῦ ναυτικοῦ, ὄρων ἀσφαλείας καὶ ὑγιεινῆς τῶν χώρων ἐργασίας, ἀπαγορεύσεως συμψηφισμοῦ ἢ κρατήσεων τοῦ μισθοῦ, προστασίας τοῦ δικαιώματος ἐπὶ τῶν ἐφευρέσεων, τῆς λήξεως τῆς συμβάσεως ἐργασίας ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τὰ τῆς παλινοστήσεως, λόγῳ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας, τὴν ὁποίαν ἔχει οὐ μόνον διὰ τὸν ναυτικόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀλότητα καὶ αἱ περὶ καταγγελίας τῆς συμβάσεως διατάξεις.

Ἡ ὑποστηριζομένη ἀντίληψις, ὅτι ἡ ὅλη ἐργατικὴ νομοθεσία ἀποτελεῖ τὸ κατώτατον ὄριον τῆς προστασίας τῶν ἐργαζομένων καὶ συνεπῶς εἶναι ἀναγκαστικοῦ δικαίου Α. Λιτζεροπούλου. Ἡ καταγγελία τῆς συμβάσεως ἐργασίας μετὰ τὸ ν. δ. 424/41, 1942 σ. 80 σημ. 72, Πρβλ. καὶ *Balladore, Pallieri, Diritto internaz. del lavoro*, ἐν *Borsi - Pergolesi*, τ. IV, 1954, σ. 323, *Durand - Jaussand*, 1947 τ. I, σ. 209 ἐπ. δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀκριβῆς ἐν τοιαύτῃ γενικότητι διατυπωμένη. Αἱ ἀναγκαστικοῦ δικαίου διατάξεις δύναται νὰ χάσωσι τὸν χαρακτήρα των τοῦ προκειμένου περὶ συμβάσεως ναυτολογήσεως ἐπὶ πλοίων ὑπαγομένων εἰς τὸ Ν.Δ. 2687/53, «περὶ ἐπευδύσεων καὶ προστασίας κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ, (ἄρθρ. 13 ὡς ἡρμηνεύθη διὰ τοῦ ν.δ. 292/854 (ἡ ἔγκριτικὴ πράξις νηολογήσεως πλοίων ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν δύναται νὰ περιλαμβάνη οἰονδήποτε ὅρον κατὰ παρέκκλισιν ἀπὸ τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων ἀτικοῦ, ἐμπορικοῦ καὶ δικονομικοῦ δικαίου καὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν δημοσίας τάξεως τοιούτων)». Αἱ ἐκδοθεῖσαι πράξεις νηολογήσεως περιέλαβον διατάξεις σχετικὰς μόνον μετὰ τὴν μὴ τήρησιν τῶν περὶ συνθέσεως πληρώματος διατάξεων. Πρβλ. καὶ ἀ. ν. 2669/40 «περὶ περιπτώσεων ἐπιστρατεύσεως τῶν ἐπὶ ἑλλην. πλοίων ὑπηρετούντων κλπ», συμφῶνως πρὸς τὸ ἄρθρ. 5 § 2 τοῦ ὁποίου δύναται «κατὰ τὴν διάρκειαν γενικῆς ἐπιστρατεύσεως ὁ Ὑπουργὸς Ἐμπ. Ναυτιλίας, ὅπως δι' ἀποφάσεώς του καθορίζῃ ν ἐ ο υ σ ὄρους ναυτολογήσεως, ἐργασίας, ἀπολύσεως, παλινοστήσεως καὶ ἀναπαύσεως γενικῶς ἢ καὶ δι' ὀρισμένους κατηγορίας ἢ ἐιδικότητος τῶν ἐργατῶν θαλάσσης, νὰ καθορίζῃ ἐπίσης τὰ τῆς τροφοδοσίας ἐν γένει αὐτῶν, καθὼς καὶ ν' αὐξάνῃ ἢ μειώνῃ τὸν μισθὸν καὶ τὰς ἀποζημιώσεις πάσης φύσεως αὐτῶν κλπ». Διάφορον εἶναι τὸ θέμα, ποῖαι διατάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτεργατικοῦ δικαίου θὰ θεωρηθοῦν δημοσίας τάξεως. Τοῦτο ὁμως ἔχει σημασίαν τινὰ μόνον διὰ τὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὸ ἑλληνικὸν ναυτεργατικὸν δίκαιον πλοῖα, ἄτινα, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται εἰς ἑλληνικὰ ὕδατα θὰ ὑπαχθοῦν εἰς διατάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτεργατικοῦ δικαίου, ἐφ' ὅσον αὐτὰ χαρακτηρισθῶνται, ὡς δημοσίας τάξεως. Παράλληλος ἐκδήλωσις εἶναι καὶ ἡ ὑποχώρησις τῶν διατάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτεργατικοῦ δικαίου πρὸ τῶν ἐπι-

1) Ἐξαιρετικά εἶναι αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ἴδιος κώδιξ θεωρεῖ διατάξεις τινὰς, ὡς ἀναγκαστικοῦ δικαίου, ὡς λ.χ. τοῦ ἀρθρου 38. Πρβλ. Π. Πειρ. 1874/52 ΕΕΔ, 12, σ. 380.

χωρίων διατάξουν δημοσίας τάξεως, περί ης ώμιλήσαμεν άνωτ. § 4. 'Η έννοια τών κανόνων δημοσίας τάξεως, τών έχόντων δηλαδή Ιδιαιτέρως έντονον ήθικόν ή οικονομικόν ή πολιτικόν χαρακτήρα ποικίλλει από χώρας εις χώραν και δέον ή παρεμβολή των να γίνεται μετά μεγίστης προσοχής, ώστε ν' άποκλείεται ή εφαρμογή του άλλοδαπou δικαίου εις όσον τό δυνατόν μεγαλυτέραν έκτασιν, Ιδιαιτέρως μάλιστα προκειμένου περί πλοίων, άτινα θεωροϋνται τμήμα του εδάφους τής πολιτείας, ης τήν σημαίαν φέρουν. (Πρβλ. Μαριδάκη 'Ιδιωτικόν διεθνές δίκαιον, τ. 1, 1950, σ. 287 έπ., 295. Βάλληνδα. 'Η επιφύλαξις τής δημοσίας τάξεως εις τό Ιδιωτικόν διεθνές δίκαιον, 1937, σ. 40 έπ. 'Ελλης Κρίσπη - Νικολετοπούλου, 'Ενοχαι έκ συμβάσεων κατά τό Ιδιωτικόν διεθνές δίκαιον, 1948 σ. 111 έπ.).

δ. 'Η σύμβασις ναυτολογήσεως είναι σύμβασις διαρκείας, διαδοχικής δηλ. έκτελέσεως, προϋποθέτουσα συνεχή προσπάθειαν επί τινα χρόνον προς παροχήν έργασίας. 'Η σύμβασις καταρτίζεται, είτε δι' ώρισμένον ή άόριστον χρόνον, είτε κατά πλοΰν ένα ή πλείονας. 'Η διάρκεια τής συμβάσεως άναγράφεται έν τῷ συμβολαίῳ ναυτολογήσεως (άρθρον 54 κώδικος).

ε. 'Η σύμβασις ναυτολογήσεως είναι άυστηρώς προσωπική άπ' άπόψεως του ναυτικού. 'Αντιθέτως άπροσωποποιείται άπ' άπόψεως εργοδότη, διότι προσφέρεται ή εργασία εις τήν έκμετάλλευσιν, τό πλοΐον. Σημειωτέον ότι ή έν τῷ πλοίῳ εργασία δημιουργεί έν νέον πλέγμα σχέσεων έμποτισμένων από τήν αντίληψιν, ότι τό πλοΐον άποτελεί πλέον ού μόνον οικονομικήν, αλλά και κοινωνικήν μονάδα. Ούτω με βάσιν τήν σύμβασιν ναυτολογήσεως και τό πλοΐον δημιουργείται πλῆθος νέων συλλογικών φαινομένων, τά όποια βαθέως επηρεάζουν τήν σύμβασιν, ως είναι αί πειθαρχικαί διατάξεις, αί συλλογικαί συμβάσεις έργασίας και ή άπεργία.

'Εκ τής άπροσωποποιήσεως τής σχέσεως άπ' άπόψεως εργοδότη προκύπτει ότι μεταβολή έξ οιασδήποτε αίτίας του προσώπου του πλοιοκτήτου ή του έφοπλιστου ή του πλοίαρχου δέν συνεπάγεται λύσιν τής συμβάσεως. Τοϋτο ώριζε ρητῶς τό άρθρον 14 του ν. 1752/51, πλῆν όμως ή Συντακτική 'Επιτροπή δέν περιέλαβε τήν διάταξιν ταύτην, διότι ως παρατηρεί εις τήν εισηγητικήν της έκθεσιν «ό μη επηρεασμός τής συμβάσεως έκ τής μεταβολής εις τό πρόσωπον του πλοιοκτήτου ή του πλοίαρχου προβλέπεται και τά σχετικά ζητήματα λύνονται επί τῆ βάσει του έν Α.Κ. κοινου δικαίου». Πράγματι δέ γίνεται δεκτόν έν τῷ γενικῷ εργατικῷ δικαίῳ, ότι κατά κανόνα ή μεταβολή του προσώπου του εργοδότη δέν θίγει τήν συνέχισιν τής εργατικής σχέσεως 'Αγαλλοπούλου 'Εργατικόν δίκαιον, 1958, σ. 272 έπ. Σακελλαροπούλου. Μεταβολή του προσώπου του εργοδότη, 1943.

στ. 'Η σύμβασις ναυτολογήσεως καταρτίζεται δι' ύπηρεσίαν έφ' ένός ώρισμένου πλοίου, οϋτινος τά διακριτικά άναγράφονται έν τῇ συμβάσει (άρθρον 54 κώδικος).

ζ. ή σύμβασις ναυτολογήσεως είναι σύμβασις ιδιωτικού δικαίου κατά βάσιν, έμποτιζόμενη συνεχῶς με στοιχεΐα δημοσίου δικαίου άφ' ένός και άφ' έτέρου με καθαρῶς προσωπικής φύσεως τοιαϋτα, όπως τά τής πίστεως και προνοίας ύπό τήν επίδρασιν του καλουμένου κοινωνικου προστατευτικού αξιώματος (1). Ούτως ή σύμβασις ναυτολογήσεως άπομακρύνεται συνεχῶς από τήν άπλήν άνταλλακτικήν περιουσιακήν σύμβασιν.

1) Dersch. Neue Entwicklung der Fürsorgepflicht im Arbeitsverhältnis εν Festschrift für Herschel, 1955 σ. 74.

Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως ἔχει χαρακτῆρα ἐμπορικόν, ὡς ἂν ἀφορᾷ ἐμπορικὰ πλοία· τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Δ. τῆς 2/14 Μαΐου 1836 «περὶ ἀρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικαίων» ὀρίζει, ὅτι «ὁ νόμος θεωρεῖ ἐπίσης ἐμπορικὰς... ὄλας τὰς περὶ μισθώσεως τοῦ πλοίου συμφωνίας καὶ συμβάσεις· ὄλας τὰς πρὸς ὑπηρεσίαν ἐμπορικῶν πλοίων μισθώσεις». (Πρβλ. καὶ Ordou. τοῦ 1673, tit. XII, art. 7).

Ἡ ἔνιστος πρὸ τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως καταρτίζεται προσύμφωνον, ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ ναυτολογήσεως ἐπὶ πλοίου ναυλοχοῦντος ἐκτὸς τοῦ τόπου τῆς προλήψεως. Ἐφ' ὅσον εἶναι ἄτυπος ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως, εἶναι ὁμοίως καὶ τὸ προσύμφωνον (ἄρθρον 166 Α.Κ.). Ἡ καταχώρισις τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ἐν τῷ ναυτολογίῳ μὴ θεωρουμένη συστατικὸς τύπος, δὲν ἀπαιτεῖται ἐν προκειμένῳ. Πολλάκις μετὰ τοῦ προσυμφώνου συνδέεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ναυτικοῦ, «νὰ ταξειδεύσῃ, ὅπως συναντήσῃ τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ πρόκειται νὰ ναυτολογηθῇ». Εἰς τοῦτον καταβάλλονται ἅπαντα τὰ ἐξοδα τοῦ ταξειδίου. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἔχομεν ἐν πρόσθετον σύμφωνον, παρεπόμενον, ἐξ οὗ γεννᾶται ἡ ὑποχρέωσις τοῦ μέλλοντος ἐργοδότη, ὅπως εἰς περίπτωσιν μὴ πραγματοποιήσεως τῆς συναντήσεως τοῦ πλοίου ἔστω καὶ ἄνευ πταίσματος αὐτοῦ, καταβάλῃ τὰ ἐξοδα ἐπιστροφῆς τοῦ ναυτικοῦ εἰς τὸν τόπον του.

2. Ἐὰν ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως εἶναι ἄκυρος, λόγῳ π.χ. ἐλλείψεως δικαιοπρακτικῆς ἰκανότητος, ἐλαττωματικῆς βουλήσεως τῶν συμβαλλομένων κλπ. ἢ ἀκυρώσιμος, λόγῳ πλάνης, ἀπάτης ἢ ἀπειλῆς οὐχὶ ὁμως καὶ ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰ χρηστὰ ἦθη γίνεται διάκρισις, ἐὰν ἡ ἀκύρωσις γίνεται πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐργασίας. Ἐὰν ἡ ἀκύρωσις γίνεται πρὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐργασίας οὐδὲν ζήτημα γεννᾶται καὶ ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἀκυρότητος καὶ ἀκυρώσεως διατάξεις τοῦ Α.Κ. Ἐὰν ὁμως γίνεται μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας, τότε ἡ ἀκύρωσις δὲν ἔχει ἀναδρομικὴν δύναμιν, ἡ λύσις ἀφορᾷ τὸ μέλλον καὶ θὰ ἐφαρμοσθῶν διὰ τὸ παρελθὸν οἱ κανόνες τοῦ ναυτεργ. δικαίου, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἐγκύρου συμβάσεως⁽¹⁾. Ἡ λύσις τῆς ἐκ τῆς ἀκύρου ἢ ἀκυρώσιμου συμβάσεως ἐργασίας καταρτισθείσης σχέσεως ἐργασίας, δὲν θὰ γίνῃ κατὰ τὰς περὶ καταγγελίας τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως διατάξεις. Ἐὰν ἡ σύμβασις τῆς ναυτολογήσεως ἀντιβαίνει εἰς τὰ χρηστὰ ἦθη⁽²⁾, τότε δὲν καταρτίζεται σχέσις ἐργασίας καὶ οὐδεὶς κανὼν τοῦ ναυτεργατ. δικαίου θέλει ἐφαρμοσθῇ.

1. Kaskel-Dersch, σ. 5.

2) Ἡ ἐν τῷ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τινων ἀποψις (Καυκᾶ, Ἐνοχ. δικ. I, σ. 424 ἐπ., Ἄγαλλοπούλου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 302 ἐπ.) δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὴ ἐν τῷ ναυτικῇ ἐργασίᾳ, διότι ἐλλείπει ἀνάλογος πρὸς τὸν ν. 3178/55 διατύπωσις, ἀντιθέτως μάλιστα ὁ κώδιξ ὁμιλεῖ συνεχῶς περὶ συμβάσεως ναυτολογήσεως (ἄρθρα 68, 70-75 κ.λ.π.). Πάντως ὁμως γενικῶς πλέον ἀναγνωρίζεται, ὅτι ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις περὶ ἀποζημιώσεως, λόγῳ ἐργατικῶν ἀτυχημάτων, αἱ περὶ κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, οἱ προστατευτικοὶ κανόνες (χρόνος ἐργασίας κ.λ.π.), αἱ ἄδειαι μετ' ἀποδοχῶν, ὡς καὶ οἱ κανόνες τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου πειθαρχίας. Ὁ μὴ νομίμως ἐπιβιβασθεὶς καὶ ἐργαζόμενος ἐπὶ τοῦ

Κατάρτισις τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως

1. Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως συνεπάγεται δεσμὸν προσωπικῆς συνεργασίας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον διαρκῆ. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται κατὰ τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον ἡ τήρησις παντὸς μέτρου καλῆς πίστεως καὶ συναλλακτικῆς εὐθύτητος. Τὰ μέτρα ταῦτα συνίστανται εἰς τὴν παρ' ἑκατέρου μέρους παροχὴν διασαφητικῶν πληροφοριῶν, ἐν σχέσει μὲ τὸ ἀντικείμενον τῆς συμβάσεως καὶ ἰδιαιτέρως ἐκείνων, αἵτινες δύνανται ν' ἀσκήσουν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἑτέρου πρὸς κατάρτισιν τῆς συμβάσεως, ὡς π.χ. περὶ τῶν ἐπιχειρητέων πλοίων (*). Ἄλλως, ἐὰν ἕνεκα πταισματοῦ τινος τῶν μερῶν προὔξενήθη ἐντεῦθεν ζημία εἰς τὸν ἕτερον, ὁ ὑπαίτιος ὑποχρεοῦται εἰς ἀνθρώπων τῆς ζημίας ταύτης (ἄρθρ. 197 - 198 Α.Κ.).

2. Διὰ νὰ καταρτισθῇ ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως πρέπει νὰ πληροῦνται πᾶσαι αἱ διὰ τὴν κατάρτισιν οἰασθῆποτε συμβάσεως ἀπαιτούμεναι προϋποθέσεις· πρέπει α. νὰ τηρηθῇ ὁ ἀπαιτούμενος τύπος καταρτίσεως, β. νὰ ὑπάρχῃ ἰκανότης τῶν συμμετεχόντων προσώπων, γ. δήλωσις βουλήσεως τῶν αὐτῶν προσώπων, δ. συμφωνία δηλώσεως καὶ βουλήσεως. ε. συμφωνία τῶν δηλώσεων βουλήσεως καὶ ς. νόμιμον περιεχόμενον.

α. Τύπος. Ὁ κῶδιξ (ἄρθρ. 53) ὀρίζει, ὅτι «ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως... συντελεῖται διὰ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ ναυτολόγιον. Ἡ ἐγγραφὴ ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ λιμενάρχου ἢ τοῦ προσέξου». Περαιτέρω ἐν ἄρθρῳ 54 καθορίζει τὸ περιεχόμενον τῆς συμβάσεως. Οὕτω «ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως περιέχει α. τὸ ὄνομα τοῦ ναυτολογουμένου, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεώς του, τὴν περιφέρειαν καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπογραφῆς, ὡς καὶ τὴν εἰδικότητα αὐτοῦ, β. τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου, τὴν χωρητικότητα (**) καὶ τὸ διεθνὲς αὐτοῦ σῆμα, γ. τὸ ὄνομα τοῦ πλοιοκτῆτου καὶ τοῦ τυχόν διαχειριστοῦ τῆς συμπλοιοκτησίας καὶ τοῦ πλοιάρχου, δ. τὸν μισθόν, ε. τὴν διάρκειαν τῆς συμβάσεως. Ὁ κῶδιξ δὲν ἐπιβάλλει τὸν ἐγγραφὸν τύπον διὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως, οὔτε συστατικῶς ὡς ὁ ν. 1752/51 (ἄρθ. 1) οὔτε ἀποκλειστικῶς ἀποδεικτικῶς, ὡς ὁ ἐμπ. νόμος (ἄρθρ. 337). «Ἡ σύμβασις χρονολογεῖ-

πλοίου θεωρεῖται ναυτικὸς καὶ οὐχὶ ἐπιβάτης ἀπ' ἀπόψεως πειθαρχ. κυρώσεων (Ripert, I σ. 502 ἑτ.). Διὰ τὸ τελευταῖον ὅμως τοῦτο δέον νὰ γίνῃ παρ' ἡμῖν ἐξαιρέσις, λόγω τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 6 δ τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν., καθ' ὃ πλήρωμα, ἐφ' οὗ ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν., εἶναι «τὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἅτινα... νομίμως ἔχουν προσληθῆ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλοίου».

1) Α. Π. 520/50 Ε.Ε.Δ. 9. σ. 1096.

2) Ἐπὶ δολίᾳ ἀναγραφῆς ἐσφαλμένης χωρητικότητος τοῦ πλοίου διὰ νὰ καταβληθῇ μειωμένη ἀντιμισθία εἰς τὸν ναυτικόν, ἐπέρχεται ἀκυρότης τοῦ ὅρου καὶ ἡ ἀντιμισθία θὰ καθορισθῇ ἐπὶ τῆ βᾶσει τῆς ἀκριβοῦς χωρητικότητος καὶ τῆς οἰκείας συλλογικῆς συμβάσεως. Π. Πειρ. 155/56 Ν. Β. τ. 4. σ. 534.

ται και υπογράφεται υπό τῶν μερῶν και υπό τῆς κατά τὸ ἄρθρ. 53 ἀρχῆς, υπό τῆς ὁποίας βεβαιοῦται και ἡ τυχὸν δήλωσις τοῦ ναυτολογουμένου, ὅτι ἀγνοεῖ γράμματα. Ἀντίγραφον τυχὸν συνταχθέντος εἰδικοῦ ἐγγράφου περὶ συμβάσεως ναυτολογήσεως, ὡς και ἀντίτυπον τῆς συλλογικῆς συμβάσεως προσαρτῶνται εἰς τὸ ναυτολόγιον» (ἄρθρ. 54 κώδ.).

Ἀνάλογοι εἶναι και αἱ διὰ τὸν πλοίαρχον ἰσχύουσαι διατάξεις τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ κώδικος «μὲ μόνην τὴν εἰσαγομένην διαφοράν, ὅτι ἐνῶ διὰ τὸ πλήρωμα ἡ τυχὸν ὑπάρχουσα εἰδικὴ ἐγγραφὸς συμφωνία πρέπει νὰ προσαρτᾶται εἰς τὸ ναυτολόγιον, διὰ τὸν πλοίαρχον δὲν εἶναι τοῦτο ὑποχρεωτικόν».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει :

α. Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως δὲν ἀπαιτεῖται νὰ καταρτίζεται ἐγγράφως, οὐδὲ νὰ καταχωρίζεται, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος εἰς τὸ ναυτολόγιον, πολλῶ δὲ μᾶλλον εἰς τὸ βιβλιάριον ἢ τὸ φυλλάδιον τοῦ ναυτικοῦ.

Ἡ μὴ καταχώρισις εἰς τὸ ναυτολόγιον προσλήψεως ἢ ἀπολύσεως ναυτικοῦ ἀποτελεῖ ἄδικημα διὰ τὸν πλοίαρχον προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 30 Π.Π.Κ.Ε.Ν. Περὶ τῆς ἀμφισβητήσεως τῶν ἐν τῷ ναυτολογίῳ ἐγγραφῶν πρβλ. κατωτέρω.

ββ. Τὰ ἐν τῷ κώδικι (ἄρθρ. 54) ἀναφερόμενα στοιχεῖα ἀποτελοῦν τὸ ἐλάχιστον ὄριον τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως· συνεπῶς δὲν ἀποκλείεται ἡ προσθήκη και ἄλλων. Ἐὰν παραλειφθῇ στοιχεῖόν τι ἐκ τῶν ἐν τῷ κώδικι ἀναφερομένων, ἡ σύμβασις δὲν καθίσταται ἄκυρος, ἀλλὰ συμπληροῦται ἢ διορθοῦται κατὰ τοὺς κανόνες τῆς καλῆς πίστεως και τὰ συναλλακτικὰ ἦθη, ἐκτός, ἐὰν παραλείπεται στοιχεῖόν τι, ὅπερ καθιστᾷ τὴν σύμβασιν τελείως ἀόριστον. Διὰ τὰ περὶ μισθοῦ ἰσχύουν ἐπικουρικῶς τὰ ἄρθρα 649 και 653 Α.Κ., καθ' ἃ καταβάλλεται ὁ εἰθισμένος μισθός, ἐφ' ὅσον ἡ ἐργασία κατὰ τὰς συνήθεις περιστάσεις παρέχεται μόνον ἐπὶ μισθῷ (πρβλ. και ἄρθρ. 6 ν. δ. 27/9/35 «περὶ τροποποιήσεως και συμπληρώσεως τῶν περὶ συνθέσεως τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπ. πλοίων κλπ.»).

γγ. Ἐν περιπτώσει μεταβολῆς ὄρου τινος τῆς συμβάσεως δέον νὰ τηρηθοῦν αἱ αὐταὶ διὰ τὴν ἀρχικὴν των κατάρτισιν διατυπώσεις.

δδ. Ἐὰν δὲν καθηρτίσθη ἐγγραφον, οὐδὲ ἐγένετο καταχώρισις εἰς τὸ ναυτολόγιον, ἡ σύμβασις και οἱ ὅροι αὐτῆς δύνανται ν' ἀποδειχθοῦν διὰ παντὸς ἀποδεικτικοῦ μέσου και διὰ μαρτύρων, τόσον ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων, ὅσον και ὑπὸ τῶν τρίτων. Ἡ λύσις αὕτη δέον νὰ γίνη δεκτὴ, ἐφ' ὅσον δὲν περιλήφθη ἐν τῷ κώδικι διάταξις ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρου 337 Ἐμπ. Ν. ὅτε ἡ ἀπόδειξις θὰ ἠδύνατο νὰ γίνη ἐν ἑλλείψει καταχωρίσεως ἐν τῷ ναυτολογίῳ μόνον δι' ὄρκου ἢ δι' ὁμολογίας.

εε. Ὁ κώδιξ (ἄρθρον 55) ἐπαναλαμβάνει τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 340 Ε.Ν., καθ' ὃ «οἱ ὅροι τῆς ναυτολογήσεως ἐπεκτείνονται, πλὴν ἐναντίας συμφωνίας και ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ναυτολογίου προσλαμβανομένων».

β. Πρὸς κατάρτισιν τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ἀπαιτεῖται ἡ ὑπαρξις νομικῆς ἱκανότητος εἰς τὰ συμβαλλόμενα πρόσωπα. Εἰδικώτερον :

αα. 'Απ' απόψεως ναυτικοῦ ἀπαιτεῖται πλὴν τῆς γενικῆς δικαιοπρακτικῆς ἱκανότητος, νὰ εἶναι ἕλλην πολίτης σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ὑγιῆς, ἐφωδιασμένος διὰ ναυτικοῦ φυλλαδίου ἢ βιβλιαρίου (πρβλ. ἀνωτ. 7, 2) καὶ τοῦ κατὰ νόμον ἀποδεικτικοῦ ναυτικῆς ἱκανότητος, ὅπου τυχὸν ἀπαιτεῖται τοῦτο, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ναυτολογήσεως ἀλλοδαποῦ, παρὰ ὑφ' ὠρισμένας ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις.

Τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ ν. δ. 2651/53 «περὶ συνθέσεως τῶν πληρωμάτων τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων» λέγει, ὅτι: «1. Οὐδεὶς ναυτολογεῖται ἐπὶ πλοίου (Ἑλληνικοῦ σκάφους, οἰασδήποτε χωρητικότητος ὑποχρεοῦ κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἰσχυοῦσας διατάξεις νὰ ἐφοδιάζεται διὰ ναυτολογίου), ἐὰν δὲν εἶναι Ἑλλην ἀπογεγραμμένος ναυτικὸς καὶ δὲν κέκτηται τὸ οἰκεῖον δίπλωμα, πτυχίον ἢ ἄδειαν ναυτικῆς ἱκανότητος, ὅπου ἀπαιτεῖται τοιοῦτον κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἰσχυοῦσας διατάξεις. 2. Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται ἡ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ὀργανικῆς συνθέσεως τοῦ πληρώματος προσωρινῆ κατόπιν ἀδείας τῆς λιμενικῆς ἢ προξενικῆς ἀρχῆς καταχωρουμένης ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ πλοίου ναυτολογία εἴτε πρὸς πλήρωσιν ὑπαρχόντων κενῶν τῆς ὀργανικῆς συνθέσεως τοῦ πληρώματος εἴτε πρὸς ἀντικατάστασιν ἀπολυομένων τοῦ πλοίου ἐξ οἰασδήποτε αἰτίας α) ἡμεδαπῶν ναυτικῶν μὴ κεκτημένων τὰ νόμιμα προσόντα, β) ἀλλοδαπῶν ναυτικῶν, ἐφ' ὅσον ἤθελε διαπιστωθῆ ὑπὸ τῆς ὡς ἀνω ἀρχῆς, ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ναυτολογία ναυτικῶν, περὶ ὧν ἡ προηγουμένη παράγραφος, εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι ἐν τῷ λιμένι τῆς ναυτολογίας τοῦ πλοίου, ἢ καὶ εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτῷ λιμένας, ἐξ ὧν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἐγκαίριος καὶ ἀνευ καθυστερήσεως τοῦ πλοίου μετάβασίς των εἰς τὸν λιμένα ναυλοχίας τοῦ πλοίου, εἴτε διότι ὑπάρχουσι, ἀλλὰ δὲν προσφέρονται πρὸς ἐργασίαν ἢ προσφέρονται μὲν, ἀλλ' ὑπὸ ὄρους ἀντικειμένους εἰς τὰς περὶ μισθολογίαν καὶ ὄρων ἐργασίας διατάξεις ἢ εἶναι ἀποδεδειγμένως κακῆς διαγωγῆς, δυνάμενοι ὡς ἐκ τούτου ν' ἀποβῶσιν ἐπιζήμιοι εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ πλοίου. 3. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπεται, ὅπως οἱ κατ' ἐφαρμογὴν τῆς ἀνωτέρω παραγράφου ναυτολογοῦμενοι ἀλλοδαποὶ ὑπερβῶσι κατ' ἀριθμὸν τὸ 1/4 τῆς ὀργανικῆς συνθέσεως τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου. Περὶ τῆς ὑποχρεώσεως τακτοποίησησεως τοῦ πληρώματος προβλέπει τὸ ἀρθρον 5 τοῦ αὐτοῦ νόμου. Ἐξαιρέσεις τῆς ἀνωτέρω ὑποχρεώσεως δύναται νὰ προβλέψουν αἱ ἐγκρίνουσαι τὴν νηολόγησιν πλοίων κατὰ τὸν ν. 2678/53 «περὶ ἐπενδύσεως καὶ προστασίας κεφαλαίου τοῦ ἐξωτερικοῦ», ὡς αὐθεντικῶς ἡρμηνεύθη τὸ ἀρθρον 13 αὐτοῦ διὰ τοῦ ν. δ. 2928/54 Ὑπουργ. ἀποφάσεως. Πράγματι δὲ αἱ ἐκδοθεῖσαι ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις ἐπέτρεψαν παρεκκλίσεις τινάς.

Περαιτέρω παρατηροῦμεν, ὅτι προκειμένου περὶ ναυτολογήσεως ἀνηλίκων νὰ δέον οὔτοι νὰ ἔχουν συμπληρώσει τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενον ἐλάχιστον ὄριον ἡλικίας.

Οἱ ἀνήλικοι δέον νὰ ἔχουν ἐπὶ πλέον καὶ τὴν κατὰ τοῦ Α. Κ. ἀπαιτούμενην γενικὴν ἢ εἰδικὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς ἢ ἐπιτρόπου, ὅπου αὕτη ἀπαιτεῖται. Ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω (§ 7, 2 α) ἢ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν δοθεῖσα συναίνεσις ἀναπληροῖ καὶ τὴν πρὸς κατάρτισιν συμβάσεως ἀπαιτουμένην τοιαύτην. Ἡ συναίνεσις δύναται ν' ἀνακληθῆ ἢ κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς νὰ περιορισθῆ ἐφ' ὅσον ἐπιβάλλει τοῦτο τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου καὶ δὲν ἀποτελεῖ καταχρηστικὴν ἀσκῆσιν δικαιώματος. Σημειωτέον, ὅτι ἡ συναίνεσις παρέχει δικαίωμα καταρτίσεως τῆς συμβάσεως ὑπὸ συνήθεις ὄρους ἢ συνομολόγησις συμβάσεως ὑπὸ ἀσυνήθεις καὶ ἐξαιρετικῶς ἐπικινδύνους ὄρους ἀπαιτεῖ εἰδικὴν συναίνεσιν.

ββ. Ἀπ' απόψεως ἐργοδότην ὡς τοιοῦτος ἐμφανίζεται διὰ τὸ πλή-

φωμα ὁ πλοίαρχος τοῦ πλοίου, ὅστις πράγματι εἶναι ὁ νόμιμος ἐκπρόσωπος τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ ἐφοπλιστοῦ, τοῦ ὁποίου τὰς ὁδηγίας δέον οὗτος νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν (ἄρθρ. 39 κώδ.). Προκειμένου περὶ τοῦ πλοιάρχου ἐργοδότης εἶναι ὁ πλοιοκτῆτης ἢ ὁ εἰδικῶς ἐξουσιοδοτημένος ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ (ἄρθρ. 37 κώδ.). Ὅταν ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ πλοίου γίνεται παρὰ μὴ πλοιοκτῆτου (ἐφοπλιστοῦ, ἄρθρ. 105 κώδ.) ὁ διορισμὸς τοῦ πλοιάρχου γίνεται, ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας, ὑπὸ τοῦ ἐφοπλιστοῦ (ἄρθρ. 106 § 1). Ἐπίσης κατὰ τὸ ἄρθρ. 191 κώδ. ἐπὶ μεταβιβάσεως κυριότητος τοῦ πλοίου πρὸς ἐξασφάλισιν ἀπαιτήσεως «ὁ δανειστής δύναται ν' ἀντικαθιστᾷ τὸν πλοίαρχον καὶ ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ ὀφειλέτης». Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ὁ ἀναλαβὼν τὴν διαχείρισιν τοῦ πλοίου, ἐπὶ προτιμωμένης ὑποθήκης δανειστής (ἄρθρ. 10 ν.δ. 3899/58) (1).

Ὁ κώδιξ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ πλοιάρχου, ὡς καταρτίζοντος τὴν σύμβασιν ναυτολογήσεως· τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές, διότι ἐργοδότης συνομολογῶν εἶναι ὁ πλοιοκτῆτης ἢ ὁ ἐφοπλιστής ἢ ὁ δανειστής.

Ὁ πλοίαρχος καταρτίζων τὰς συμβάσεις ναυτολογήσεως δέον νὰ τελεῖ ἐν συνεννοήσῃ μετὰ τὸν πλοιοκτῆτην ἢ ἐφοπλιστήν, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ (ἄρθρ. 39 κώδ.), ἀδιαφόρως, ἐὰν εὐρίσκειται ἢ μὴ οὗτος ἐν τῷ τόπῳ τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως. Ἐλλείψεις συνεννοήσεως καὶ ἐνέργεια παρὰ τὰς ὁδηγίας οὐδεμίαν νομικὴν ἐπίρροην ἀσκεῖ ἐπὶ τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Ἡ σύμβασις ναυτολογίας εἶναι ἔγκυρος καὶ παράγει ὅλας αὐτῆς τὰς συνεπείας, ἀκόμη καὶ ἂν ὁ ναυτικός διατελεῖ ἐν κακῇ πίστει, δηλαδὴ γνωρίζει τὴν ἔλλειψιν τῶν ὁδηγιῶν ἢ τὴν μὴ συμμόρφωσιν πρὸς αὐτάς. Ἡ λῆψις ὁδηγιῶν καὶ ἡ συμμόρφωσις πρὸς αὐτάς ἀφορᾷ τὰς μετὰ τοῦ πλοιοκτῆτου σχέσεις τοῦ πλοιάρχου καὶ οὐδαμῶς θίγει τὴν σύμβασιν ναυτολογήσεως.

γ. Περὶ τῆς δηλώσεως βουλήσεως τῶν μετεχόντων τῆς συμβάσεως προσώπων, τῆς συμφωνίας δηλώσεως καὶ βουλήσεως καὶ τῆς συμφωνίας τῶν δηλώσεων βουλήσεων ἰσχύει, ὅτι καὶ ἐν τῷ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ, καίτοι ἢ ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς βεβαίωσις τῆς συμβάσεως καὶ τῶν ὄρων αὐτῆς καθιστᾷ πρακτικῶς σχεδὸν ἀδύνατον τὴν παρεμβολὴν τοιοῦτων πλημμελειῶν ἐν τῇ συμβάσει. Ἐν σχέσει μετὰ τὸ νόμιμον περιεχόμενον τῆς συμβάσεως ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω (§ 8, 1, β).

3. Ἡ σύμβασις ναυτολογίας καταχωρίζεται εἰς τὸ ναυτολόγιον τοῦ πλοίου καὶ εἰς τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον ἢ βιβλιάριον τοῦ ναυτικοῦ. Τὸ ναυτολόγιον εἶναι τὸ δημόσιον ἔγγραφο, τὸ ἐκδιδόμενον παρὰ τῆς λιμενικῆς ἢ προξενικῆς ἀρχῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφοδιάζεται τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὸ ὁποῖον «ἐγγράφονται πάντες οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἐργαζόμενοι, ὡς καὶ οἱ ὄροι

1) Π. Σταμίανου. Ἡ προτιμωμένη ὑποθήκη ἐπὶ πλοίου ἐν Ἐπιστ. Ἐπετ. Ἄνθ. Βιομ. Σχολῆς 1957 - 58, 1959, σ. 222.

εργασίας αὐτῶν» (ἄρθρ. 1 ν. 3170/55 «περὶ Ν.Α.Τ.»). Ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν ναυτιλιακῶν ἐγγράφων, διὰ τῶν ὁποίων δεόν νὰ εἶναι ἐφωδιασμένοι πᾶν ἑλλην. πλοῖον. Εἰς τὸ ναυτολόγιον καταχωρίζεται ἡ σύμβασις κατὰ τὸ κύριον αὐτῆς περιεχόμενον, σημειοῦται δὲ καὶ ἡ λύσις αὐτῆς. Ἡ ἐν τῷ ναυτολογίῳ καταχώρισις σκοπεῖ νὰ ἐξασφαλίῃ τὴν κρατικὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς συμβάσεως καὶ νὰ προστατεύσῃ τὸν ναυτικὸν κατὰ τῆς τυχόν παρενθέσεως παρανόμων ὄρων.

Τὰ τοῦ ναυτολογίου διέπονται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ν. 3170/55 «περὶ Ν.Α.Τ.» λόγῳ τῆς κρατούσης ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως, ὅτι τὸ ναυτολόγιον ἐξυπηρετεῖ κυρίως τὰ συμφέροντα τοῦ Ν.Α.Τ. Τὴν ὀρθὴν σημασίαν τοῦ ναυτολογίου ἐξαίρει τὸ σχέδιον τοῦ κωδ. δημ. ναυτ. δικαίου (ἄρθρ. 47) ἐν τῇ εἰσηγητικῇ του ἐκθέσει.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 19 § 2 τοῦ ν. 3170/55 «περὶ Ν.Α.Τ.» πᾶν πλοῖον, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἔμπορ. νόμου, μὴ ἐξαιρουμένων τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κράτους ἀνηκόντων ἢ χρησιμοποιουμένων ὑπ' αὐτοῦ τοιούτων, ὡς καὶ αἱ θαλαμηγοὶ ἀναψυχῆς ἄνω τῶν 100 κόρων ὑποχρεοῦνται νὰ ἐφοδιασθῶν διὰ ναυτολογίου.

Ἡ ἐν τῷ ναυτολογίῳ ἀναγραφὴ τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως καὶ τῶν ὄρων αὐτῆς δὲν ἀποτελεῖ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, συστατικὸν τύπον, ἀποτελεῖ πάντως ἀποδεικτικὸν τύπον καὶ διὸ οὐχὶ ἀποκλειστικόν, συνεπῶς δυνάμενον ν' ἀναπληρωθῇ. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀποδεικτικὴ σημασία τοῦ ναυτολογίου εἶναι ἰδιάζουσα, λόγῳ τῆς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς καταχωρίσεως καὶ ἐνώπιον αὐτῆς βεβαιώσεως τῆς συμβάσεως καὶ τῶν ὄρων αὐτῆς. Διὰ τοῦτο τυχὸν ἀνακριβεῖς βεβαιώσεις ἐν τῷ ναυτολογίῳ, λόγῳ τῆς ιδιότητος αὐτοῦ, ὡς δημοσίου ἐγγράφου δὲν δύνανται ν' ἀμφισβητηθῶσιν, εἰμὴ διὰ τῆς προσβολῆς αὐτῶν, ὡς πλαστῶν ἢ εἰκονικῶν¹⁾. Ἡ ἀπόδειξις ὁμως τῆς συμπληρώσεως τῶν ἐν τῷ ναυτολογίῳ καταχωριζομένων ὄρων ἢ μεταγενεστέρως αὐτῶν τροποποιήσεως δύνανται νὰ γίνῃ διὰ παντὸς ἀποδεικτικοῦ μέσου.

4. Ἡ κατάρτισις καὶ ἡ λύσις τῆς συμβάσεως δεόν νὰ καταχωρισθῇ καὶ εἰς τὸ ναυτικὸν φυλλάδιον ἢ βιβλιάριον τοῦ ναυτικοῦ (ἄρθρον 3 κώδ. νόμου 721/55 (Β.Δ. 9-12-55)). Ἡ διατύπωσις αὕτη εἶναι καθαρῶς διοικητικὴ καὶ οὐδαμῶς συνδέεται μὲ τὸ κύρος τῆς συμβάσεως. Πάντως ἡ ἐν αὐτῷ ἐγγραφὴ κέκτηται, λόγῳ τῆς ὑπὸ τῆς δημοσίας ἀρχῆς ἐνεργείας, ἐπιτηξημένην ἀποδεικτικὴν δύναμιν. Ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ἐξαιρετικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 3170/55 «περὶ Ν.Α.Τ.», ἄρθρον 44 § 2 ἐπὶ ἀμφισβητήσεως τοῦ περιεχομένου ἰσχύει προκειμένου καὶ περὶ τοῦ ναυτικοῦ φυλλαδίου.

1) Σοῦρλου ἐν Lyon-Caen-Renault-Amiaud, σ. 361 σημ. Λόγῳ ἐφαρμογῆς ἐπὶ τῆς διαφορᾶς τῆς διαδικασίας τῶν ἐργατικῶν διαφορῶν ὡς ἰσχύει σήμερον γεννάται ζήτημα, ἐάν ἐπὶ τῆς προσβολῆς θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἄρθρον 435 ἐπ. Πολ. Δικον. (Γ. Μητσοπούλου, Ε.Ε.Δ., 11 σ. 1002) ἢ ἡ κρίσις θὰ γίνῃ ἐκ τῶν ἐνόντων (Π. Μυτιλ. 50/50 Ε.Ε.Δ., 10,74 Π.Α. 14556 52 Ε.Ε.Δ., 12,378), ἀποψις καθ' ἡμᾶς ὀρθότερα, καθ' ὅσον αὕτη συμβιβάζεται πρὸς τὴν ὄλην φύσιν τῆς ἐργατικῆς διαδικασίας.

§ 10

Υποχρεώσεις ἐκ τῆς συμβάσεως ναυτολογίας

α. ὑποχρεώσεις ναυτικοῦ *

Ἐκ τῆς συμβάσεως ναυτολογίας προκύπτουν αἱ ἀκόλουθοι ὑποχρεώσεις τοῦ ναυτικοῦ, αἵτινες ἀντιστοίχως ἀποτελοῦν δικαιώματα τοῦ ἐργοδότη καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ φύσις τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως, ὡς προσωπικῆς σχέσεως κοινωνίας δίδει ἓν ἰδιαίτερον χρῶμα.

α. Ἡ παροχὴ ἐργασίας,

β. Ἡ πίστις.

§ 11

Ἡ παροχὴ ἐργασίας

1. Ὁ ναυτικὸς εἶναι ὑποχρεωμένος ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς συμβάσεως ἢ κατὰ τὸν συμφωνηθέντα ρητῶς ἢ σιωπηρῶς χρόνον νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐργοδότη τὴν ἐργατικὴν του δύναμιν. Τοῦτο δὲν σημαίνει καὶ ἐκτέλεσιν τῶν συνιστωσῶν τὴν παροχὴν τῆς ἐργασίας πνευματικῶν καὶ σωματικῶν κινήσεων ἄλλ' εἶναι ἀρκετὴ καὶ ἡ ἐτοιμότης πρὸς ἐργασίαν.

2. Ὁ ναυτικὸς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διαθέσῃ τὸ σύνολον τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων του εἰς τὴν ἐργασίαν, διὰ τὴν ὁποίαν προσελήφθη. Ἡ παροχὴ τῶν ὑπηρεσιῶν γίνεται συμφώνως πρὸς τοὺς ἀναγκ. δικαίου κανόνας, τὰς συλλογ. συμβάσεις καὶ τὸν κανονισμόν ἐργασίας, ὡς καὶ τὴν σύμβασιν συμπληρουμένης κατὰ τὰς κρατούσας τοπικὰς καὶ ἐπαγγελμ. συνηθείας. Ὁ ναυτικὸς ὑποχρεοῦται νὰ ὑπακούῃ ἐν παντὶ χρόνῳ εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἱεραρχικῶς προϊσταμένων (ἄρθρ. 57 κώδ.) καὶ ὡς ἀπαιτεῖ ἡ καλὴ πίστις καὶ τὰ συναλλακτικὰ ἦθη (ἄρθρ. 288 Α.Κ.). Εἰδικώτερον τὸ ἄρθρ. 59 τοῦ κώδ. ὀρίζει ὡς ἐκ περισσοῦ ὅτι «*ἡ καλὴ διατήρησις τοῦ πλοίου κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ ναυτικοῦ. Ὁ ναυτικὸς ὀφείλει ἐπίσης νὰ διατηρῇ εἰς καλὴν κατάστασιν τὰ εἰς τὴν ἀνομικὴν αὐτοῦ χορηγισμὴν τιθέμενα ἀντικείμενα*».

Τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα συμπληροῦνται διὰ τοῦ ἄρθρ. 652 Α.Κ., καθ' ὃ ὁ ναυτικὸς «ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ μετ' ἐπιμελείας τὴν ἀναληφθεῖσαν ἐργασίαν εὐθύνομενος διὰ τὴν ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας προξενουμένην εἰς τὸν μισθωτὴν (ἐργοδότην) ζημίαν. Ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιμελείας, δι' ἣν εὐθύνεται ὁ ναυτικὸς κρίνεται ἐκ τῆς

* Καραβᾶ, σ. 187, Τσαγκαρί, Ἰδιωτικὸν ναυτικὸν δίκαιον, 1958, σ. 150 ἐπ. τοῦ ἰδίου. Ἡ σύμβασις ναυτ. ἐργασίας 1953, σ. 45 ἐπ. Lyon - Caen et Renault - A miaud, (μεταφρ.) τ. 5, σ. 458 Chauveau σ. 282 ἐπ. Ripert, I, σ. 449 ἐπ. 470 ἐπ., Wüstendörfer, Neuzeitl. Seehandelsrecht 1947 σ. 206 ἐπ. De Litala, σ. 442.

συμβάσεως, λαμβανόμενης ὑπ' ὄψιν τῆς μορφώσεώς του ἢ τῶν διὰ τὴν ἐργασίαν ἀπαιτούμενων εἰδικῶν γνώσεων (ἀντικειμενικὸν κριτήριον), ὡς καὶ τῶν ἱκανοτήτων καὶ ἰδιοτήτων τοῦ ναυτικοῦ, τὰς ὁποίας ἐγνώριζεν ἢ ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ ὁ ἐργοδότης αὐτοῦ (ὑποκειμενικὸν κριτήριον)» στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται ἐνδεικτικῶς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 652 § 2 Α.Κ. Εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν δεόν νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ εἶδος τῆς συμφωνηθείσης ἐργασίας καὶ αἱ διὰ τὴν ἐργασίαν ἀπαιτούμεναι ἱκανότητες τοῦ ἐργαζομένου (μόρφωσις, εἰδικαὶ γνώσεις, σωματικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἱκανότητες κλπ).

3. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ναυτικῶν τῶν ὑπηρετούντων ἐπὶ ἐλληνικῶν φορτηγῶν πλοίων ὀλικῆς χωρητικότητος ὀκτακοσίων κόρων καὶ ἄνω διέπονται «πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς μετ' εὐρυθμίας, τάξεως καὶ ἀσφαλείας ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ὡς μέσων τῶν θαλασσίων μεταφορῶν» διὰ λεπτομεροῦς ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ ἐγκριθέντος διὰ ἀπὸ 6-12-39 Β.Δ. Τὰ ἐν τῷ κανονισμῷ ἀναγραφόμενα εἰδικὰ δι' ἕκαστον καθήκοντα... δὲν καθορίζονται περιοριστικῶς καὶ δικαιούται ὁ πλοίαρχος ν' ἀναθέτῃ εἰς ἕκαστον ἐκ τοῦ πληρώματος τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐτέρων καθηκόντων ἐξ ἐκείνων, ἅτινα κατὰ τὴν κοινὴν ναυτικὴν πείραν ἀνάγονται εἰς τὴν εἰδικότητα καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ δι' αὐτὸν ἐπιφορτισμένου (ἄρθρ. 1 § β ἐσωτ. κανονισμοῦ).

Τὰ ἐκ τοῦ κανονισμοῦ καθήκοντα τῶν ναυτικῶν, τὰ ὁποῖα ἰσχύουν ἐθιμικῶς *mutatis mutandis* καὶ διὰ τὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμὸν πλοῖα διακρίνονται εἰς γενικά καὶ εἰδικά.

Ὡς γενικὰ καθήκοντα θὰ ἡδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὰ ἑξῆς:

α. νὰ διατελῇ πάντοτε ἐν νηφαλίᾳ καταστάσει, νὰ συμπεριφέρεται πρὸς πάντας κοσμίως, μετὰ σεβασμοῦ δὲ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του, νὰ ἐκπληροῖ τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά του, νὰ ἐκτελῇ προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας τὰς ὑπηρεσιακὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του (ἄρθρ. 65 καὶ Π.Π.Κ.Ε.Λ).

β. νὰ φέρῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου διαρκῶς καὶ εὐπρεπῶς τὴν κεκανονισμένην στολὴν.

Ἐπίσης ἀπαγορεύεται εἰς πάντα ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ πλοίου, μεταξὺ ἄλλων:

αα. νὰ ἀπουσιάζῃ ἢ νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν θέσιν του ἄνευ ἀδείας καὶ νομίμου ἀναπληρώσεως καὶ ἀντικαταστάσεως·

ββ. νὰ καταχρᾶται τῆς ἐξουσίας του ἢ νὰ διατάσῃ, νὰ ἐπιτρέπῃ ἢ νὰ ἀνέχεται κατάχρησιν ἐξουσίας ὑφισταμένου του κατὰ προσώπου ἐπιβαίνοντος τοῦ πλοίου·

γγ. νὰ μετέρχεται βίαν ἄνευ νομίμου αἰτίας αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἄλλου προσώπου κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων του.

δδ. νὰ καπνίζῃ ἐν ταῖς ἀποθήκαις, τοῖς κύτεσι καὶ εἰς ἄλλα ἀπηγορευμένα μέρη τοῦ πλοίου, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐφολκίοις·

εε. νὰ μεθύσκειται ἢ νὰ εἰσάγῃ εἰς τὸ πλοῖον οἶνοπνευματώδη ἢ δηλη-

τηριώδη ποτά, εὐφλέκτους ὕλας, ὄπλα εἰς οἰανδήποτε ποσόσητα καὶ ἀριθμὸν, ἄνευ ἀδείας τοῦ πλοιάρχου (ἄρθρον 104–105).

Τὰ εἰδικὰ καθήκοντα καθορίζονται ἐκ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς εἰδικότητος τοῦ ναυτικοῦ. Οὕτω τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου διακρίνεται κατὰ τὸν κανονισμόν, εἰς τρεῖς κλάδους: α' προσωπικὸν σκάφους, β' προσωπικὸν μηχανῆς καὶ γ' προσωπικὸν γενικῶν ὑπηρεσιῶν, ὅπερ ὑποδιακρίνεται εἰς τὸ προσωπικὸν ἀ-ραδιοτηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, β' ὑπηρεσίας τροφοδοσίας, γ' ὑπηρεσίας διαμερισμάτων καὶ δ' ὑπηρεσίας μαγειρείων. Ἐπίσης τὸ πλήρωμα διακρίνεται ἀπ' ἀπόψεως βαθμολογικῆς: εἰς ἀξιωματικούς (ἔχοντας δίπλωμα), ὑπαξιωματικούς (πτυχιόν) καὶ τὸ κατώτερον προσωπικὸν (ἄδειαν).

4. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἱεραρχίας τοῦ προσωπικοῦ τοῦ πλοίου εἶναι τεταγμένος ὁ πλοίαρχος, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τοῦ ὁποίου τελεῖ ἅπαν τὸ πλήρωμα (ἄρθρ. 4 καν. ἔσωτ. ὑπηρ.). Ὁ πλοίαρχος ἔχει τὴν διοίκησιν ἐν τῷ πλοίῳ, ἀσκεῖ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐπιβαινόντων, λαμβάνει πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον ἐντὸς τῶν ὑφισταμένων κανονισμῶν πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως, τῆς πειθαρχίας, τῆς ὑγιεινῆς καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου, τῶν ἐπιβαινόντων καὶ τοῦ φορτίου.

Ὁ πλοίαρχος ἀσκεῖ ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ πραγμάτων. Ὁ πλοίαρχος ἀσκεῖ τὴν νομὴν τοῦ πλοίου δι' ἄλλον, τὸν ἐργοδότην (ἄρθρ. 980 Α.Κ.), καὶ κέκτηται τὰ εἰς τὸν κύριον προσήκοντα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ πλοίου πλὴν τῆς ἐκποίησεως. Οὕτω οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἄνευ συγκαταθέσεώς του, οὔτε ἀκόμη ἐν περιπτώσει ἀνάγκης νὰ τοῦ παράσχη βοήθειαν, ἐφ' ὅσον αὐτὸς δὲν θέλει, ἐκτός, ἐὰν ἡ ἀπαγόρευσις του εἶναι παράλογος. Δύναται ὁ πλοίαρχος ν' ἀπαγορεύῃ τὴν εἰσκομιδὴν εἰς τὸ πλοῖον ἢ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀποκομιδὴν ὠρισμένων πραγμάτων ἢ καὶ νὰ διατάσῃ τὴν ρίψιν των εἰς τὴν θάλασσαν (ἄρθρ. 58 κώδ.).

5. Ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ τὸ πλοῖον ἐκφεύγει τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Πλὴν ὅμως εἶναι ἀνάγκη διατηρήσεως τῆς τάξεως ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς ἐπιχειρήσεως πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἰδιαζόντων κινδύνων τῆς ναυτιλίας. Τοῦτο ἐπιβάλλει τὴν ἀνάγκην ὑπάρξεως αὐστηρᾶς πειθαρχίας ἐν τῷ πλοίῳ. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνατίθεται εἰς μόνον τὸν πλοίαρχον, ἀποφευγομένης τῆς διασπάσεως τούτου εἰς πλείονα πρόσωπα καὶ ὁ ὁποῖος καθίσταται ἐν τινὶ μέτρῳ ἐκπρόσωπος τῆς κρατικῆς δυνάμεως, λαμβάνων οἰοεὶ θέσιν κρατικοῦ λειτουργοῦ.

Ὁ πλοίαρχος κέκτηται τὴν ναυτικὴν ἐξουσίαν (Master's authority). εἰς ἣν περιλαμβάνεται καὶ τὸ διευθυντικὸν δικαίωμα τοῦ ἐργοδότου, ὅπερ καὶ ἂν οὗτος εἶναι παρὼν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου (πρβλ. καὶ de Litala, σ. 434). Αὕτη εἶναι μία ἀσαφής, λίαν πολὺπλοκος καὶ πολυσήμαντος ἔννοια, ἥτις περιλαμβάνει ἀναμῖξ στοιχεῖα δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Wüstenhöfer, Neuzeitl. Seehandelsrecht, σ. 174. Schaps Das deutsche Seerecht, 1921, σ. 184. Ἡ ἐξουσία αὕτη ὑπέστη ἐν τῇ ἱστορικῇ διαδρομῇ μεταλλαγᾶς ἀπὸ τῆς συνεταιριστικῆς μορφῆς τῆς ναυτικῆς ἐπιχειρήσεως, ὅτε ἡ ἐξουσία ἀνήκεν εἰς τὸ σύνολον τοῦ πληρώματος (communi-

tas) διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀπολυταρχισμοῦ, ὅτε ἡ ἐξουσία ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν πλοίαρχον καὶ τῆς στρατιωτικῆς-μοναρχικῆς ἀρχῆς, ὅτε ἡ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τὸν πλοίαρχον, δικαιούμενον νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πλοίου, τείνομεν ἤδη πρὸς μίαν ἐλεγχομένην ἐξουσίαν, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νεωτέρων ἀντιλήψεων τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Ἡ ναυτικὴ ἐξουσία τοῦ πλοίαρχου ἐν σχέσει μὲ τὸ πλήρωμα ἐκδηλοῦται, ὡς διατακτικὴ καὶ πειθαρχικὴ ἐξουσία. Αὕτη ἐν μέρει ἀνάγεται ὡς εἴπομεν εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον καὶ ἀσκεῖται ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἐκπροσώπου τοῦ κράτους καὶ οὐχὶ τοῦ ἐφοπλιστοῦ.

Ἐκ ταύτης προκύπτουν αἱ ἀκόλουθοι συνέπειαι :

α. Τὸ πλήρωμα δέον «ἀνευ ἀντιρρήσεως» νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς χωρὶς δηλ. νὰ ἐξετάζῃ τὸ ἐπιτρεπτόν τῆς διαταγῆς, ἐὰν ἡ ἀξιουμένη ἐργασία, συμβιβάζεται πρὸς τὴν σύμβασιν τῆς ἐργασίας, καὶ δύναται ν' ἀπαιτηθῇ, κατὰ τοὺς νομίμους περιορισμούς τῆς πρὸς παροχὴν ἐργασίας ὑποχρεώσεως. Δὲν ὑποχρεοῦται μόνον νὰ συμμορφωθῇ πρὸς διαταγὴν ἐνεργείας παρανόμου πράξεως.

β. Ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῆς πρὸς παροχὴν ὑποχρεώσεως τοῦ μέλους τοῦ πληρώματος δὲν εἶναι μόνον παράβασις συμβατικῆς ὑποχρεώσεως, ἀλλὰ καὶ πειθαρχικὸν παράπτωμα (παράβασις δημοσίου δικαίου) καὶ ὡς τοιαύτη τιμωρεῖται.

γ. Ὁ πλοίαρχος δύναται νὰ λάβῃ ἀναγκαστικὰ μέτρα. Μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῶν κοινῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν περὶ προσωπικότητος τοιούτων ἐτέθησαν σημαντικοὶ περιορισμοὶ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ πλοίαρχου· οὕτω δὲν ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα περιορισμοῦ τῆς τροφῆς ἢ τοῦ σωματικοῦ περιορισμοῦ. Ἐνδεχομένη κατάχρησις εἰς τὴν ἀσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου τοῦ πλοίαρχου τιμωρεῖται. Τὸ δικαίωμα τοῦτο δύναται νὰ μεταβιβασθῇ εἰς τὸν ἀξιωματικὸν καταστρώματος ἢ μηχανῆς ἢ καὶ εἰς ἄλλους ἀξιωματικούς διὰ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς προσωπικόν.

6. Ὁ πλοίαρχος ἀσκεῖ καὶ ὠρισμένα κρατικὰ καθήκοντα. Οὕτως

α. Εἶναι βοηθητικὸν ὄργανον ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ· ἐνεργεῖ ἀνακρίσεις ἐν περιπτώσει διαπράξεως ἀξιοποίνου πράξεως, ἔρευναν ἀντικειμένων καὶ παράδοσιν εἰς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς κλπ. Δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐπιβάτην διὰ πρᾶξιν διαπραχθεῖσαν πρὸ τῆς ἐπιβιβάσεως ἐπὶ τοῦ πλοίου, δύναται ὅμως νὰ λάβῃ μέτρα προλήψεως τῆς δραπετεύσεως αὐτοῦ.

β. Ἐκτελεῖ ληξιαρχικὰ καθήκοντα διὰ τὰς γεννήσεις καὶ θανάτους ἐπὶ τοῦ πλοίου.

γ. Μεριμᾷ διὰ τὴν διαφύλαξιν ἀντικειμένων ἀνηκόντων εἰς ἀποβιώσαντα ἐπὶ τοῦ πλοίου πρόσωπα.

7. Ἡ ἐργασία τοῦ πληρώματος διακρίνεται εἰς ἐργασίαν ἐν πλῶ καὶ εἰς ἐργασίαν ἐν ὄρμῳ.

Ἐν πλῶ τὸ προσωπικὸν τοῦ σκάφους κατανέμεται α. εἰς τὴν ἐργασίαν γεφύρας καὶ β. εἰς γενικὰς ἐργασίας σκάφους.

Ἡ ἐργασία γεφύρας διεξάγεται κατὰ φυλακὰς κανονικῶς ἐναλλασσομένης, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν δύο, ἢ δὲ χρονικὴ διάρκεια ἐκάστης εἶναι κατὰ κανόνα τετράωρος· ἐκάστη φυλακὴ ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς ἀξιωματικοῦ σκάφους καὶ δύο ἀνδρῶν, τοῦ πηδαλιούχου καὶ τοῦ ὀπτηῆρος. Ἀπαλλάσσονται τῆς ὑπηρεσίας φυλακῆς γεφύρας ὁ πλοίαρχος, παρὰ μόνον «εἰς ἄς περιπτώσεις οὗτος εἶναι ὑποχρεωμένος κατὰ νόμον ν' ἀναλαμβάνη προσωπικῶς τὴν ἐργασίαν γεφύρας, οἷον κατὰ τὸν εἰσπλοῦν καὶ ἐκπλοῦν εἰς λιμένας, ὄρμους, διώρυγας» κλπ., ὁ α' ἀξιωματικὸς εἰς τὰ πλοῖα τὰ ἔχοντα τρεῖς ἐπι-ἀξιωματικὸς σκάφους, ὁ ναύκληρος, ὁ ξυλουργός, οἱ ἄνδρες τῶν γενικῶν ὑπηρεσιῶν σκάφους καὶ οἱ ναυτόπαιδες. Ὁ ἐσωτ. κανονισμὸς (ἄρθρ. 110-111) ὀρίζει λεπτομερῶς τὰ καθήκοντα τῶν φυλακῶν.

Κατὰ τὰς ὁμοιοτύπους διατάξεις τῶν πλείστων συλλογ. συμβάσεων ἐργασίας αἱ «ὦραι ἐργασίας τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακῶν ἐν πλῶ... δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνουν τὰς 56 καθ' ἑβδομάδα, ἤτοι 8 ὥρας ἡμερησίως». Τὸ προσωπικὸν τοῦ καταστρώματος ὅπερ ἀσχολεῖται εἰς πάσης φύσεως ἐργασίας ἡμέρας, δέον νὰ ἐργάζεται πλὴν τῶν ἡμερῶν κατάπλου καὶ ἀπόπλου ἐπὶ ὀκτῶ ὥρας καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς Δευτέρας μέχρι καὶ τῆς Παρασκευῆς καὶ ἐπὶ 5 τὸ Σάββατον.

Τὸ προσωπικὸν τοῦ μηχανοστασίου δὲν δύναται νὰ ἐργάζεται ἐν πλῶ πλέον τῶν 56 ὥρῶν καθ' ἑβδομάδα, ἤτοι τῶν 8 ὥρῶν καθ' ἡμέραν. Αἱ ὦραι ἐργασίας τῶν ἀσχολουμένων εἰς πάσης φύσεως ἐργασίας ἡμέρας ἀνδρῶν (πλὴν τῶν ἡμερῶν κατάπλου καὶ ἀπόπλου) ὀρίζονται εἰς 8 καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς Δευτέρας μέχρι καὶ τῆς Παρασκευῆς καὶ εἰς 5 τὸ Σάββατον. Δι' ἐδικῶν διατάξεων ρυθμίζεται ἡ ἐργασία ἐν τῷ λιμένι.

Τὸ προσωπικὸν τῶν γενικῶν ὑπηρεσιῶν ἐργάζεται ἐν πλῶ τὸ πολὺ 56 ὥρας καθ' ἑβδομάδα, ἤτοι 8 ὥρας καθ' ἡμέραν· ἐν λιμένι αἱ ὦραι ἐργασίας εἶναι 8 ἀπὸ Δευτέρας μέχρι καὶ τῆς Παρασκευῆς, 7 κατὰ Σάββατον καὶ 4 κατὰ Κυριακὴν. Τέλος, ἐιδικαὶ διατάξεις ρυθμίζουν τὴν ἐργασίαν τῶν νυκτοφυλάκων, ὡς καὶ τὴν τοιαύτην κατὰ τὰς ἡμέρας κατάπλου καὶ ἀπόπλου.

Συναφὲς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἐπὶ τῶν πλοίων ἐργασίας εἶναι καὶ τὸ Ν.Δ. 2651/53 «περὶ συνθέσεως τῶν πληρωμάτων τῶν ἑλλην. πλοίων» καὶ τὰ εἰς ἐκτέλεσιν τούτου ἐκδοθέντα πέντε Β.Δ. τῆς 1-4-54, δι' ὧν καθορίζεται γενικῶς ἡ σύνθεσις τοῦ πληρώματος εἰς τὰς διαφόρους κατηγορίας πλοίων. Πλοίου μὴ ἐπηνδρωμένου, συμφώνως πρὸς τὴν ὀργανικὴν του σύθεσιν, δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἀπόπλους, πλὴν ἐξαιρετικῶν τινῶν περιπτώσεων, ἐφ' ὅσον ἤθελε βασιμῶς διαπιστωθῆ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅτι συντρέχουν αἱ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμεναι περιπτώσεις καὶ δὲν διατρέχει κίνδυνον ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ πληρώματος ἢ ἀσφάλεια τοῦ πλοίου (ἄρθρον 7 ν.δ. 2651/53). Πρβλ. καὶ σχετικὰς διατάξεις ἄρθρ. 86-91 σχεδίου κώδικος δημοσίου ναυτικοῦ δικαίου.

8. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 659 Α.Κ. ὁ πλοίαρχος, δύναται, ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη ἐργασίας ἐπὶ πλέον τῆς συνήθους, νὰ ζητήσῃ τὴν παροχὴν τοιαύτης ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ὑποχρεοῦται ὁ ναυτικὸς νὰ παράσχω, ἐὰν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὴν καὶ ἡ ἄρνησις του θὰ προσέκρουεν εἰς τὴν καλὴν πίστιν, ὡς π.χ. λόγοι ὑγείας δὲν ἐπιτρέπουν τὴν παροχὴν τῆς ἐπὶ πλέον ἐργασίας. Ὁ ναυτικὸς διὰ τὴν ἐπὶ πλέον ταύτην ἐργασίαν δικαιούται εἰς συμ-

πληρωματικὴν ἀμοιβὴν κανονιζομένην ἀναλόγως τοῦ συμφωνηθέντος μισθοῦ καὶ τῶν εἰδικῶν περιστάσεων. Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 57 κώδ., καθ' ἣν ὁ πλοίαρχος διαρκοῦντος τοῦ πλοῦ δύναται εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ν' ἀναθέσῃ προσωρινῶς εἰς τὸν ναυτικὸν ὑπηρεσίαν διάφορον ἢ ἐπὶ πλέον ἐκείνης, ἣν ἀνέλαβε διὰ τῆς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν βαθμὸν του, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω.

Αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις προσδιορίζουν εἰδικώτερον τὰ ἔργα, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάθεσις ἀπαγορεύεται, ἐκτὸς εἰς περίπτωσιν ἐκτάκτου ἀνάγκης καὶ δι' ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἀξίωματικῶν καταστρώματος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν χειρωνακτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ραδιοτηλεγραφητῶν εἰς ἐργασίας ἐκτὸς τῆς εἰδικότητός των κλπ. Αἱ αὐταὶ συλλογικαὶ συμβάσεις ὀρίζουν τὰ τῆς προσθέτου ἐργασίας μετὰ προσθέτου ἀμοιβῆς, ὡς καὶ τὰς προσθέτους ἐργασίας, τὰς μὴ παρεχούσας δικαίωμα εἰς ὑπερωριακὴν ἀμοιβὴν ὅποτεδήποτε καὶ ἂν ἐκτελῶνται, ὡς εἶναι αἱ ἐργασίαι εἰς περιπτώσεις ἀνωτέρας βίας, ἀφορώσης τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου, τῶν ἐπιβαινόντων αὐτοῦ ἢ τοῦ φορτίου κλπ., ὡς καὶ εἰς περιπτώσεις γυμνασίων λέμβων ἢ πυρκαϊῆς ἢ ἐγκαταλείψεως, ἢ ἐπὶ παροχῆς βοήθειας εἰς ἄλλα πλοία ἢ πρόσωπα ἐν κινδύνῳ (πρβλ. καὶ ἄρθρ. 251 κώδ.) ἢ δι' ἐργασίας λόγῳ ἀνάγκης ἀφορώσης χειρισμοῦς ἀπάρεσως κλπ. (Πρβλ. σχετικῶς ἀνωτ. δ. συμβ. ἐργ. 109/58).

9. Ὁ κώδις ὀρίζει καὶ ἐν *privilegium odiosum* εἰς βάρος τοῦ πληρώματος οὕτω ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου δὲν δικαιοῦνται εἰς ἀμοιβὴν διὰ πᾶσαν πρᾶξιν ἀρωγῆς ἢ διασώσεως τοῦ πλοίου (ἄρθρ. 249 ἐδ. α κώδ.) ὅσονδήποτε καὶ ἂν εἰργάσθησαν πέραν τῶν κανονικῶν ὥρῶν ἐργασίας· ἀντιθέτως δικαιοῦνται εἰς ἀμοιβὴν, ἐὰν ἡ ἀρωγὴ παρεσχέθῃ ὑπὸ τοῦ πλοίου καὶ δι' ὁ πλοίαρχος εἰς τὸ ἐν τέταρτον τῆς χορηγηθείσης ἀμοιβῆς καὶ ἐν τέταρτον τὸ λοιπὸν πλήρωμα, πάσης ἐναντίας συμφωνίας οὔσης ἀκύρου. Τὸ εἰς τὸ πλήρωμα ἀναλογοῦν κατανέμεται ἐπὶ τῇ βάσει πίνακος, συντασσομένου ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου κατὰ λόγον τῆς προσωπικῆς ἐκάστου συμβολῆς. Τὴν ἀξίωσιν δι' ἀμοιβὴν, ἐφ' ὅσον ὀφείλεται, δύναται ν' ἀσκήσῃ ἀπ' εὐθείας τὸ πλήρωμα ἐναντι τοῦ βοηθηθέντος ἢ διασωθέντος πλοίου.

10. Εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ναυτικοῦ πρὸς παροχὴν ἐργασίας εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθουν ἀνωμαλία καὶ δι' εἰς τὰς περιπτώσεις:

α. Ὑπερημερίας τοῦ ἐργοδότη (ἄρθρον 656 Α.Κ.).

β. Ἀδυναμίας τῆς παροχῆς (ἄρθρα 657 καὶ 658 Α.Κ.), ὅταν δηλαδὴ ὁ ναυτικὸς μετὰ δεκαήμερον τοῦλάχιστον παροχὴν ἐργασίας κωλύεται νὰ ἐργασθῇ ἕνεκα σπουδαίου λόγου, μὴ ὀφειλόμενου εἰς ὑπαιτιότητα αὐτοῦ, ὡς π.χ. κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ πλοίου εἰς τὸν λιμένα ἀπουσιάζει διὰ νὰ παραστῇ εἰς τὴν κηδείαν τοῦ πατρός του. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει μεγάλην πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου· τὸ ἐκ τῆς ἀσθενείας τυχὸν ἐπερχόμενον κώλυμα τοῦ ναυτικοῦ ρυθμίζεται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 66 καὶ 67 κώδ. Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις θὰ ἐρμηνευθῇ καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 65 κώδικος περὶ «ἀδικαιολογήτου μὴ παροχῆς ἐργασίας».

γ. Ἀδείας μετ' ἀποδοχῶν, περὶ ἧς προβλέπουν αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις.

δ. Συμβατικής ἀναστολῆς τῆς παροχῆς ἐργασίας.

Τέλος ἐπὶ ἀπεργίας ἐπέρχεται οὐχὶ λύσις τῆς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον ἡ ἀπεργία πληροῖ ὠρισμένας προϋποθέσεις, ἀλλ' ἀναστολὴ ἐργασίας. Αἱ προϋποθέσεις αὗται εἶναι : ὁ ὁμαδικὸς χαρακτήρ, νὰ γίνεται παρὰ σωματείου, νὰ ἔχη ἐπαγγελματικὸν ἀγωνιστικὸν σκοπὸν καὶ νὰ εἶναι νόμιμος· δὲν θεωρεῖται νόμιμος, ὅταν ὁ νόμος ἀπαγορεύῃ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς θέσεως, ἐφ' ὅσον ἔχη διαταχθῆ ἵνα ἐκτελῇ ὑπηρεσίαν φυλακῆς ἢ σκοπιωροῦ ἢ ἄλλην ὑπηρεσίαν ἀναγομένην εἰς τὴν φύλαξιν ἢ ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου, τῶν ἐπιβαινόντων αὐτοῦ ἢ τοῦ φορτίου (ἄρθρ. 12 ΠΠΚΕΝ) ἢ ὅταν δὲν ἐκτελῇ τοιαύτην ὑπηρεσίαν, ἐξακολουθεῖ ὅμως νὰ διεξάγεται κατὰ φυλακὰς ἢ ἐπὶ τῶν πλοίων ὑπηρεσία ἢ ἀπουσιάζει ἄνευ ἀδείας, καθ' ὃν χρόνον ἐπὶ τῇ ἐπικειμένη ἀπάρσει, ἤρχισε διεξαγομένη ἡ ὑπηρεσία τοῦ πλοίου κατὰ φυλακὰς (ἄρθρον 14 ΠΠΚΕΝ) ἢ ἀπουσιάζει ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἄνευ ἀδείας τοῦ πλοιοάρχου συνεχῶς πλέον τῶν δύο ἡμερῶν ἢ μέχρι τοῦ ἀπόπλου τοῦ πλοίου (ἄρθρον 15 ΠΠΚΕΝ). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει χάνει ἡ ἀπεργία τὴν νομιμότητα αὐτῆς, ὅπως ἐπίσης καὶ ἐν περιπτώσει ἀδικαιολογήτου παρατάσεως αὐτῆς. Σημειωτέον, ὅτι διαρκούσης τῆς ἀπεργίας δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ναυτικὸς τῆς τηρήσεως ὠρισμένων ὑποχρεώσεων, ὡς π.χ. τῆς ὑποχρεώσεως νὰ συμβάλῃ εἰς τὰ μέσα ἀσφαλείας τοῦ πλοίου ἢ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἱεραρχίας. Ἀπεργία μὴ πληροῦσα τοὺς ἀνωτέρω ὅρους θεωρεῖται συνεπαγομένη τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἀδικοπραγία καὶ νὰ γεννήσῃ ὑποχρέωσιν τοῦ ναυτικοῦ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐπελθούσης ζημίας ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη. Ἐπίσης τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἀνταπεργίας (ἀποκλεισμοῦ) ὁμαδικῆς δηλαδὴ ἀπομακρύνσεως ἀριθμοῦ ναυτικῶν ἐκ τῆς ἐργασίας πρὸς ἐπιτυχίαν ἐνὸς ἐπαγγελματικοῦ ἀγωνιστικοῦ σκοποῦ ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη. Ἡ ἀνταπεργία ἀναγνωρίζεται, ὡς δικαίωμα τοῦ ἐργοδότη, ἀποτελοῦν ἐκδήλωσιν τῆς συναλλακτικῆς ἐλευθερίας καὶ συνεπῶς θεμιτὴν αἰτίαν προσωρινῆς ἀναστολῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογίας, χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ λύσιν τῆς συμβάσεως, πλὴν, ἐὰν ἄλλως προκύπτῃ ἐκ τῶν συνοδευόντων αὐτὴν περιστατικῶν.

11. Ἡ ναυτιλία ἔχει ἐν ἰδιάζον πειθαρχικὸν καὶ ποινικὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει ἢ ἀσφάλεια τοῦ πλοῦ.

Εἰς τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τοῦ πληρώματος ἀντιστοιχοῦν αὐστηραὶ ὑποχρεώσεις, αἵτινες ἐκ παραδόσεως τιμωροῦνται δι' αὐστηρῶν ποινῶν. Ἐξ αὐτῶν ἄλλαι μὲν παρουσιάζουν ἀναλογίαν μὲ τὰς ἐκ τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας ἀπορρεούσας, ἄλλαι δὲ ὀφείλονται εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν καὶ ἰδιομορφίαν τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς ἀσκεῖται ἡ ναυτιλία. Ἄλλοτε οἱ ναυτικοὶ ὑπεβάλλοντο εἰς αὐστηροτάτην πειθαρχίαν καὶ τὰ ἀρχαιότερα κείμενα διατηροῦν τὴν ἀνάμνησιν αὐστηρῶν ποινῶν. Οἱ Rôles d'Oléron καὶ κάπως ἐπιεικέστερον τὸ Consolat del mar περιλαμβάνουν τρομερὰς ποινάς.

12. Ἡ πειθαρχία ἀσκεῖται, εἴτε δι' ἀτομικῶν διαταγῶν, εἴτε διὰ γενι-

κῶν τοιούτων, κανονιστικῶν, προωρισμένων νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ πλοίου. Τὸ πλήρωμα τελεῖ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πλοιοάρχου, ὅστις ἐν τῷ γενικῷ συμφέροντι ὄλων τῶν ὑφ' οἰανδήποτε ἰδιότητα εὐρισκομένων ἐπὶ τοῦ πλοίου προσώπων καὶ ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τοῦ πλοίου, τῶν ἐπιβαινόντων προσώπων, τοῦ φορτίου καὶ τῆς καλῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀναληφθείσης ἀποστολῆς δικαιούται νὰ λαμβάνῃ τὰ προσήκοντα μέτρα, νὰ ἐκδίδῃ διαταγὰς καὶ ν' ἀξιοῖ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν.

Τὰ τῆς εἰδικῆς ποινικῆς καὶ πειθαρχικῆς θέσεως τῶν ναυτικῶν ρυθμίζει ὁ Πειθαρχικὸς καὶ Ποινικὸς Κώδιξ τοῦ Ἐμπορ. Ναυτικοῦ, θεσπισθεὶς διὰ τοῦ ν.δ. τῆς 13 Δεκεμβρίου 1923 ἐπανειλημμένως ἐκτοτε τροποποιηθεὶς καὶ συμπληρωθεὶς καὶ ἰσχύων σήμερον ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Β.Δ. τῆς 11-5-53 (ν. 6394): ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. ἐφαρμόζεται ἐπὶ πάντων τῶν ἑλληνικῶν πλοίων ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκονται ἔστω καὶ ἐν ἄλλοδαπῷ λιμένι, ἐπὶ πάντων τῶν ἐπ' αὐτοῦ ὑπηρετούντων προσώπων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιβιβάσεώς των μέχρι καὶ τῆς ἀποβιβάσεως, ἀσχέτως ἐθνικότητος, παρατείνεται δὲ καὶ ἐπὶ ἐργασίας ἐπὶ ναυαγίου τοῦ πλοίου.

13. Ὁ πλοίαρχος ἀσκεῖ πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ παντὸς ἐπιβαίνοντος τοῦ πλοίου: τὴν ἐνάσκησιν ταύτης δύναται νὰ μεταβιβάσῃ ὁ πλοίαρχος εἰς τὸν πρῶτον ἀξιωματικὸν καταστρώματος καὶ εἰς τὸν πρῶτον ἀξιωματικὸν μηχανῆς ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ πληρώματος τῆς ὑπηρεσίας ἐκατέρου (ἄρθρον 64 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

Διὰ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ τάξιν καὶ ἀσφάλειαν δικαιούται ὁ πλοίαρχος νὰ λάβῃ πᾶν κατάλληλον μέτρον κατὰ παντὸς ἐπιβαίνοντος τοῦ πλοίου (ἄρθρον 66 Π.Π.Κ.Ε.Ν.), πλην ὅμως ἀπαγορεύεται εἰς τὸν πλοίαρχον, ἵνα λόγῳ τῶν σκοπῶν τούτων ἐπιβάλλῃ ἐλάττωσιν τροφῆς, κάθειρξιν ἢ σωματικὴν τιμωρίαν. Ἐξαιρετικῶς ἐπὶ ἀντιστάσεως ἢ πείσμονος ἀνυπακοῆς δικαιούται ὁ πλοίαρχος νὰ κάνῃ χρῆσιν σωματικῆς βίας καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑποβάλλῃ τὸν ἀνυπατάμενον ἢ πεισμώνως ἀπειθοῦντα εἰς περιορισμὸν ἢ εἰς τὰ δεσμὰ διαρκοῦντος τοῦ πλοῦ (ἄρθρ. 66 § 3 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

14. Γενικῶς παρατηρητέα ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς πειθαρχικῆς δικαιοδοσίας τὰ ἑξῆς:

α. Δέον νὰ διέπεται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς μὴ προσβολῆς τῆς προσωπικότητος τοῦ πειθαρχικῶς ἐλεγχομένου (πρβλ. καὶ ἄρθρον 26 β, Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

β. Δέον ἢ ἐπιβαλλομένη ποινὴ νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ πειθαρχικὸν παράπτωμα, τῆς ὑπερβολικῆς αὐστηρότητος ἐμπιπτούσης εἰς τὰ ὅρια τῆς καταχρηστικῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος (ἄρθρον 281 Α.Κ., ἄρθρ. 69 § 5 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

γ. Δέον νὰ ἐπιβάλλεται ἐγκαιρῶς, δηλ. ἐντὸς εὐλόγου χρόνου ἀπὸ τῆς διαπιστώσεως τοῦ πειθαρχικοῦ παραπτώματος, ἐπερχομένης ἄλλως ἀποδυναμώσεως τοῦ πειθαρχικοῦ δικαιώματος: ἐπίσης δέον ν' ἀνακοινοῦται

ἀμέσως εἰς τὸν τιμωρούμενον ἢ ἐπιβληθεῖσα ποινή.

Ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. (ἄρθρ. 74 § 3) προβλέπει ἐνιαυσίαν παραγραφὴν διὰ τὰ βαρέα πειθαρχικά παραπτώματα, ἢν ἐπεκτείνουν καὶ διὰ τὰ ἐλαφρὰ τοιαῦτα (Γνωμοδ. Νομ. Συμβ. Υ.Ε.Ν. 830/40 Δ.Ε.Ν. 1949, σ. 249). Τὴν ἀποψιν ταύτην δὲν θεωροῦμεν ὀρθὴν καὶ δέον, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας, νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσα ἀρχή.

δ. Ἡ ποινὴ δέον νὰ ἐπιβάλλεται μετὰ κλησιν εἰς ἀπολογίαὶν τοῦ πταίσαντος· δέον δὲ νὰ τηρηθῶν καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. ὀριζόμεναι διατυπώσεις, ὡς π.χ. ἡ καταχώρισις εἰς τὸ ποινολόγιον.

Ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. διακρίνει τὰ πειθαρχικά παραπτώματα εἰς βαρέα καὶ ἐλαφρά. Ὁ κῶδιξ δὲν κάμνει ἀπαρίθμησιν τῶν ἐλαφρῶν παραπτωμάτων· περιέχει τὴν γενικὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 67 § 2 ἐδ. β. καθ' ἣν πᾶσα παράβασις τῶν κανονισμῶν, δι' ὧν καθορίζονται τὰ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως πλοίων, τὰ τῆς ἐν τῷ πλοίῳ ἱεραρχίας, τάξεως καὶ πειθαρχίας καὶ ἐν γέτων καθηκόντων τοῦ πληρώματος, ἐκ μέρους τοῦ πληρώματος θεωρεῖται, ὡς ἐλαφρὸν πειθαρχικὸν παράπτωμα, ἐφ' ὅσον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ κώδικος δὲν χαρακτηρίζεται, ὡς βαρὺ πειθαρχικὸν παράπτωμα καὶ τιμωρεῖται ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν αἱ ἀνωτέρω παραβάσεις τυγχάνωσι καὶ ποινικῶς κολάσιμοι.

Αἱ δι' ἐλαφρὰ παραπτώματα ποινὰ εἶναι α. ἐπίπληξις, β. πρόστιμον μέχρι τοῦ δεκάτου τοῦ ἐν τῷ ναυτολογίῳ καθοριζομένου μισθοῦ (ἄρθρον 68).

Ἐναντιθέτως ὁ Π.Π.Κ.Ε.Ν. κάμνει ἀπαρίθμησιν τῶν βαρέων παραπτωμάτων.

Ἡ διὰ βαρέα παραπτώματα ποινὴ εἶναι ἡ τοῦ προστίμου μέχρι τοῦ ἐνὸς πέμπτου τοῦ ἐν τῷ ναυτολογίῳ καθοριζομένου μισθοῦ. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρόσωπον ὑπέπεσεν ἐκ δευτέρου εἰς βαρὺ παράπτωμα ἐντὸς δύο μηνῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐτῆς ναυτολογίας, τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς ἀνωτέρας ποινῆς διπλασιάζεται (ἄρθρ. 71). Ἡ ποινὴ τοῦ περιορισμοῦ καὶ τῆς κρατήσεως κατηγορηθῆ ὡς ἀνεφάρμοστος ἐπὶ ἐμπορικῶν πλοίων ἄτε μὴ διαθετόντων τὴν διὰ τοιαύτας ποινὰς διασκευὴν καὶ ὀργάνωσιν.

Τὰ βαρέα παραπτώματα τοῦ πλοίαρχου ἐκδικάζονται εἰς τὴν ἡμεδαπὴν ὑπὸ τῆς λιμενικῆς ἀρχῆς, εἰς δὲ τὴν ἀλλοδαπὴν ὑπὸ τῆς προξενικῆς ἀρχῆς τοῦ λιμένος, εἰς ὃν διεπράχθη τὸ παράπτωμα ἢ εἰς ὃν τὸ πλοῖον κατέπλευσε τὸ πρῶτον μετὰ τὴν διάπραξιν (ἄρθρ. 72). Ἡ ἐκδίκασις τῶν βαρέων πειθαρχ. παραπτωμάτων τῶν διαπραχθέντων ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου «ἐκτελεῖται κατόπιν μηνύσεως ἢ αὐτεπαγγέλτως».

Ἡ διὰ πειθαρχ. παράπτωμα καταδίκη δὲν ἀποκλείει τὴν καταδίκην ἐπὶ ναυτικῷ ἀδικήματι. Ἡ ἀθώωσις τοῦ ἐπὶ τῷ ναυτικῷ ἀδικήματι καταδιωχθέντος δὲν ἀποκλείει τὴν ἐπὶ πειθαρχ. παραπτώματι καταδίκην αὐτοῦ (ἄρθρ. 74).

Διὰ τοὺς ἀξιωματικούς ἰσχύει ὅ,τι καὶ διὰ τὸ λοιπὸν πλήρωμα, ἀποτελοῦσης τῆς ιδιότητος τοῦ ἀξιωματικοῦ ἰδιαίτερον ἐπιβαρυντικὴν αἰτίαν. Ἐπὶ πλέον ὑπάρχει δι' αὐτούς, ὡς καὶ διὰ τὸν πλοίαρχον καὶ τὸ ἀδίκημα τῆς καταχρήσεως ἐξουσίας κατὰ πρόσωπον ἐπιβαίνοντος τοῦ πλοίου ἢ τῆς

προσβολῆς τῆς τιμῆς τοῦ πληρώματος ἢ τῆς ἀσκήσεως βίας κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων του (ἄρθρ. 26). Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν ναύκληρον.

§ 12

Ἡ ὑποχρέωσις πίστεως

1. Ὁ ναυτικός ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παροχὴν ἐργασίας μετὰ πίσσεως, δηλ. νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ν' ἀποφύγῃ πᾶν, ὅ,τι δύναται νὰ βλάβῃ αὐτήν.

Τὸ μέγεθος τῆς ὑποχρέωσεως πρὸς πίστιν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ναυτικοῦ ἐν τῷ πλοίῳ. Ὅσον ὑψηλοτέρα εἶναι ἡ θέσις τοῦ ναυτικοῦ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ, τόσοσιν ἡ ὑποχρέωσις πίστεως εἶναι μεγαλυτέρα.

Ἡ ὑποχρέωσις πίστεως συνεπάγεται καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς προσήκουσας συμπεριφορᾶς ἔναντι τοῦ πλοιοάρχου, ὡς καὶ τῶν συναδέλφων του, τῆς μὴ προκλήσεως ἔριδων ἢ διαπληκτισμῶν, σεβασμοῦ τῆς τιμῆς των, ἀκόμη τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως καλούμενος ἀρμοδίως ἀναφέρῃ πᾶν, ὅ,τι γνωρίζει ἐκ τῶν ἀφορώντων τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλοίου (ἄρθρα 104 καὶ 143 Β.Δ. 6-12-39 «περὶ κανονισμοῦ ἐργασίας ἐπὶ τῶν πλοίων κλπ.» καὶ ἄρθρον 70 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

2. Ὡς μία ἐκδήλωσις πίστεως εἶναι καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καταβάλλῃ κάθε προσπάθειαν καὶ πέραν τῶν ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων διὰ τὸ συμφέρον τῆς ἐπιχειρήσεως ἰδιαίτερος δὲ καταβάλλῃ προσπάθειαν διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ πλοίου ἢ τῶν λειψάνων αὐτοῦ ἐν περιπτώσει ναυαγίου (Πρβλ. καὶ ἄρθρ. 62 κώδ.).

Ὡς εἴπομεν ἀνωτ. σ. 77 σημ. 1 συζητεῖται, ἐὰν ἡ παρεχομένη ὑπηρεσία προκύπτῃ ex lege ἢ ex contractu. Ὁ De Litala, σ. 443 ἐπ. θεωρεῖ προερχομένην ἐκ τοῦ νόμου, χαρακτηρὸς δημοσίου δικαίου, διότι δὲν δυνάμεθα τὴν ἐκ τῆς συμβάσεως ἐργασίας προκύπτουσαν ὑποχρέωσιν πίστεως νὰ διαστείλωμεν μέχρι τοῦ σημείου, ὡστε ν' ἀξιώσωμεν τὴν ἔκθεσιν τοῦ προσώπου τοῦ ναυτικοῦ εἰς οἰονδήποτε κίνδυνον, συμπεριλαμβανομένης ἐνδεχομένως καὶ τῆς ἀπωλείας τῆς ζωῆς. Ἐπὶ πλέον ὁ ex lege χαρακτηρ τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης προκύπτει καὶ ἐκ τῆς ὑποχρέωσεως νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τὸ πλοῖον χωρὶς νὰ ἐκτεθῇ εἰς σοβαρὰς ποινικὰς κυρώσεις. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης δὲν παρέχει δικαίωμα εἰς ἀμοιβήν, λόγῳ τοῦ χαρακτηρὸς τοῦ δημοσίου δικαίου. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν (Lyon-Caen et Renault Traité de Droit de Commerce de Mer, τ. 5, σ. 422, ἢ φαίνεται ἀποδεχόμενος καὶ Σοῦρλος) πρόκειται περὶ ὑπηρεσίας παρεχομένης παρὰ ναυαγιαρετῶν καὶ οὐχὶ ναυτικῶν· συνεπῶς ἡ ἀμοιβὴ αὐτῶν θὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν τρίτην κατηγορίαν τῶν προνομίων τοῦ ἄρθρου 205 κώδικος. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν πρόκειται περὶ συμβατικῆς ὑποχρέωσεως, διότι ὁ ναυτικός προσελήφθη ὑπὸ μίαν ὠρισμένην ἰδιότητα, ἥτις συνδέεται μὲ ὠρισμένους συναφεῖς μὲ τὴν ναυτικὴν κινδύνους καὶ εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι οὗτος ἐκτεθειμένος, λόγῳ τῆς φύσεως τῆς ἐργασίας. Ἡ ὑποχρέωσις πίστεως εἰς τοὺς ναυτικούς, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς ἀνωτέρους εἶναι περισσότερο ἔντονος (Ripert I, σ. 568 ἐπ.). Αὕτη δέον νὰ θεωρηθῇ ὀρθότερα.

3. Τέλος, ὡς ἐκδήλωσιν πίστεως δέον νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἐκ τῶν ἄρθρων

46 και 58 κώδικος ἀπαγόρευσιν. Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθρον 46 «ἀπαγορεύεται εἰς τὸν πλοίαρχον νὰ φορτώνη δι' ἴδιον λογαριασμόν, ἄνευ ρητῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ πλοιοκτῆτου, ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως, ἣτις ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν δύναται νὰ καθορισθῇ εἰς ποσὸν μικρότερον τοῦ διπλασίου τοῦ ἀναλογοῦντος ναύλου». Ἔτι αὐστηροτέρα εἶναι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 58 κώδικος διὰ τὸ λοιπὸν πλήρωμα, καθ' ἣν «ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ναυτικὸν νὰ φορτώσῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου πράγματα, ἄνευ ρητῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ πλοιάρχου· ὁ ναυτικὸς παραβαίνων τὴν διάταξιν ταύτην ὑποχρεοῦται εἰς ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας, τοῦ πλοιάρχου δικαιουμένου ἐν πάσῃ περιπτώσει ν' ἀποθέσῃ εἰς τὴν ξηρὰν ἢ καὶ νὰ ρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὰ φορτωθέντα, ἔαν τὰ ἀνακαλύψῃ μετὰ τὸν ἀπόπλουν». Ὡς ζημία, τῆς ὁποίας τὴν ἀνόρθωσιν ὑποχρεοῦται ὁ ναυτικὸς εἶναι οὐ μόνον ἡ καταβολὴ τοῦ διαφυγόντος ναύλου, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐξ αἰτίας τῆς λαθραίας φορτώσεως ἐπελθοῦσα. Σημειωτέον, ὅτι ζημιωθέντες δυνάμενοι ν' ἀξιώσωσι ἀποκατάστασιν ζημίας δύνανται νὰ εἶναι καὶ οἱ φορτωταί, εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐξ αἰτίας τῆς φορτώσεως πραγμάτων ὑπὸ τοῦ πληρώματος κατεκρατήθη τὸ πλοῖον ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν καὶ οἵτινες οὕτω ἐζημιώθησαν.

§ 13

Ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργοδότη

Ἐκ τῆς συμβάσεως ναυτολογίας προκύπτουν αἱ ἀκόλουθοι ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργοδότη: α. πρὸς καταβολὴν μισθοῦ, β. πρὸς πρόνοϊαν, γ. πρὸς ἀπασχόλησιν, δ. πρὸς περιθαλψιν ἐν περιπτώσει ἀσθενείας, ε. πρὸς χορήγησιν ἀδείας μετ' ἀποδοχῶν, στ. πρὸς ἀποκατάστασιν δαπανῶν, ζ. πρὸς χορήγησιν ἐλευθέρου χρόνου πρὸς εὔρεσιν νέας ἐργασίας καὶ μετεργασιακῶς. η. πρὸς ἔκδοσιν πιστοποιητικοῦ ἐργασίας καὶ θ. πρὸς παλινόστησιν.

§ 14

α. Ἡ καταβολὴ μισθοῦ

1. Ἡ κυριωτέρα ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη εἶναι ἡ καταβολὴ τοῦ μισθοῦ. Μισθὸς εἶναι τὸ ἐναντι τῆς ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κατὰ κανόνα παροχῆς ἐξηρητημένης ἐργασίας διδόμενον «ἀντάλλαγμα».

Ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως δεόν νὰ μνημονεῦη μεταξὺ τῶν ἄλλων στοιχείων καὶ τὸν μισθὸν (ἄρθρ. 54 κώδ.). Πλὴν ὅμως ἡ παράλειψις οὐ μόνον τῆς περὶ μισθοῦ μείας τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς περὶ αὐτοῦ συμφωνίας δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα τῆς συμβάσεως. Οὕτως ἐπὶ παραλείψεως, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρ. 55 κώδ., «οἱ ὅροι ναυτολογήσεως ἐπεκτείνονται, πλὴν ἐναντίας συμφωνίας καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ναυτολογίου προσλαμβανομένων». Ἐὰν δὲν ἔχη καταρτισθῇ ναυτολόγιον τότε δύναται ν' ἀποδειχθῇ διὰ παντὸς ἀποδεικτικοῦ μέσου (ἄρθρ. 82 κώδ. ἐν συνδ. πρὸς τὸ

Β. Δ. 1/4-8-20, ὡς τοῦτο ἰσχύει, σήμερον) ἡ συμφωνία τοῦ μισθοῦ. Ἐὰν δὲν ἔχη καταρτισθῆ κἂν συμφωνία περὶ μισθοῦ, τότε πάλιν κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου 55 κώδ. θὰ ἰσχύσουν οἱ ὅροι ναυτολογήσεως, οἱ κατακεχωρισμένοι εἰς τὸ ναυτολόγιον. Ἐν ἑλλείψει καταρτίσεως ναυτολογίου τότε κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ἄρθρων 649 καὶ 653 Α.Κ. θὰ καταβληθῆ ὁ εἰθισμένος μισθός, δεδομένου ὅτι ὑφίσταται ἐνταῦθα νόμιμον μαχητῶν τεκμήριον ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ, ὅτι δηλ. ἡ ἐργασία τοῦ ναυτικοῦ προσφέρεται κατὰ τὰς συνθήεις περιστάσεις μόνον ἐπὶ μισθῷ. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπέφερε σημαντικὰς τροποποιήσεις τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ ν.δ. 27-9-45, ἐν σχέσει μὲ τὰ κατώτερα πληρώματα τῶν ποντοπλοούντων φορτηγῶν πλοίων (πρβλ. κατώτερω). Πάντως ταῦτα σήμερον στεροῦνται μεγάλης πρακτικῆς σημασίας, διότι ὁ καθορισμὸς τῶν μισθῶν γίνεται διὰ τῶν συλλογ. συμβάσεων.

Περὶ τοῦ δικαιώματος ἐπὶ τὸν μισθόν, ἐν περιπτώσει ἀκυρότητος τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω (σελ. 58 ἑπ.).

2. Περὶ τοῦ δικαιούχου τοῦ μισθοῦ, τῆς πληρεξουσιότητος πρὸς λῆψιν αὐτοῦ, τῆς ἐν ζωῇ μεταβιβάσεως τῆς ἀξιώσεως τοῦ μισθοῦ, ἐξοφλήσεως κλπ. ἰσχύει, ὅ,τι καὶ ἐν τῷ γενικῷ ἔργ. δικαίω. Ὁ κώδιξ δ' ἐν ἐπανάλαβῃ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 21 § 2 τοῦ ν. 1752/51, καθ' ἣν σημειοῦται εἰς τὸ ναυτολόγιον τοῦ πλοίου κατὰ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως «καὶ ἂν ἐξετελέσθησαν αἱ ἐκατέρωθεν ὑποχρεώσεις ἢ ἀπέμειναν ἐκκρεμεῖς ἀπαιτήσεις. Ἡ σημείωσις γίνεται καὶ ἐν τῷ φυλλαδίῳ τοῦ ναυτικοῦ». Συνεπῶς ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐξοφλήσεως θὰ γίνῃ, ὅπως καὶ ἐπὶ χερσαίας ἐργασίας. Ἡ χορήγησις ἀπλῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως δ' ἐν σημαίνει καὶ παραίτησιν ἀπὸ πάσης γενικῶς ἀξιώσεως. Ἡ ἀπόδειξις δύναται νὰ προσβληθῆ λόγῳ πλάνης περὶ τὸ περιεχόμενον, ἀπάτης ἢ παρανόμου ἀπειλῆς ἢ ἀνεπιτρέπτου παραίτησεως, ὡς π. χ. ἀξιώσεων ἐκ συλλογ. συμβάσεων.

Ἐπιπλέον εἰς καταβολὴν τοῦ μισθοῦ εἶναι ὁ ἐργοδότης ὡς τοιοῦτος νοητέος ὁ ἐφοπλιστὴς ἢ ὁ πλοιοκτήτης, οὐχὶ δὲ ὁ πλοίαρχος, ὅστις εἶναι ὁ νόμιμος ἐκπρόσωπος τοῦ ἐργοδότη. Ἐπὶ συμπλοιοκτησίας ἕκαστος τῶν συμπλοιοκτητῶν εὐθύνεται κατὰ λόγον τῆς ἐπὶ πλοίου μερίδος (ἄρθρ. 25 κώδ.).

3. Ὁ κώδιξ ὀρίζει ἐν ἄρθρῳ 64 ὡς χρόνον καταβολῆς τοῦ μισθοῦ τὸ τέλος τοῦ πλοῦ, διάταξις ὑπενθυμίζουσα τὰς παλαιότερας συνθηκᾶς διεξαγωγῆς τῆς ναυτιλιακῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τοῦτο αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ἐργασίας, ὡς θὰ ἴδωμεν κατώτερω, ἔχουν ὑπερφαλαγγίσει τὸν τρόπον τοῦτον καταβολῆς τοῦ μισθοῦ. Ὁ κώδιξ θεσπίζει τὴν ὑποχρέωσιν χορηγήσεως προκαταβολῆς τοῦ μισθοῦ, ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς συμβάσεως, ὑπόλειμμα καὶ τοῦτο παλαιότερων συνθηκῶν τῆς ναυτιλίας. Τὸ ποσὸν τῆς προκαταβολῆς καθορίζεται ἐκ τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, εἶναι αὕτη οὐχὶ ἀνωτέρου τοῦ εἰς ἓνα μῆνα ἀναλογούντος μισθοῦ. Τὸ ὑπόλοιπον καταβάλλεται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου πλοῦ (*).

Πληρέστερον ρυθμίζουν τὰ τῆς καταβολῆς τοῦ μισθοῦ αἱ συλλογ. συμβάσεις ἐργασίας. Οὕτω κατὰ τὰς ὁμοιοτύπους διατάξεις τῶν συλλογικῶν συμβάσεων «ἐπὶ τῇ ναυτολο-

(άρθρον 680 Α.Κ.), μὴ ἀπαγορευομένου τοῦ διὰ ἀτομικῆς συμβάσεως καθορισμοῦ μεγαλύτερου. Ἐπὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ μισθοῦ ἐφαρμόζονται αἱ ἀρχαὶ τῆς ἴσης μεταχειρίσεως, δηλαδὴ δέον ν' ἀποφεύγονται αἱ ἀδικαιολόγητοι εἰς βάρος τῶν ναυτικῶν διακρίσεις καὶ ἡ προφανῆς δυσαναλογία μεταξὺ τῆς παρεχομένης ἐργασίας καὶ τοῦ μισθοῦ διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἀνάγκης, κουφότητος ἢ ἀπειρίας τοῦ ναυτικοῦ (άρθρον 179 Α.Κ.).

Τὰ τῆς μισθοδοσίας τῶν ναυτικῶν ρυθμίζονται λεπτομερῶς ὑπὸ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων κατὰ βαθμούς, εἰδικότητος καὶ εἶδος πλοίου. Εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ κατάρτισις συλλ. συμβάσεων, ρυθμίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

6. Ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἀξιώσεως τοῦ μισθοῦ παρατηρητέον, ὅτι ὁ μισθὸς δύναται νὰ συνίσταται εἰς τὴν παροχὴν οἰουδήποτε περιουσιακοῦ ἀνταλλάγματος, εἴτε κατὰ κυριότητα, εἴτε κατὰ χρῆσιν. Ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὁ μισθὸς συνίσταται εἰς χρῆμα καὶ εἰς εἶδος (τροφῆ).

Ἐπεσηρίχθη (Τσάγκαρι, Ἰδιωτικὸν ναυτικὸν δίκαιον, 1958, σ. 169 ἐπ.) καὶ ὑπὸ πολλῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων (Π. Πειρ. 1094/51 Θ.ΖΒ' σ. 787, ἐνθα καὶ σχόλια Τσάγκαρι. Π. Πειρ. 3348/51 Θ.ΖΓ' σ. 161, Π. Πειρ. 1874/52 ΕΕΔ, 12, σ. 380, Π. Πειρ. 459/56 ΕΕΔ, 15, σ. 800 Π. Πειρ. 870/56 Ν. Β. 5, σ. 592 κλπ.) ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ ν. 1752/51, ὅτι δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὸν μισθὸν καὶ ἡ τροφή. Ἡ ἀποψις αὕτη ἐστηρίζετο καὶ εἰς τὸ ἐκ τοῦ ἀρθρου 4 § 1 τοῦ ν. 1752/51 ἐπιχείρημα. Ἡ ἀνωτέρω ἀποψις δέον νὰ μὴ θεωρηθῇ ὀρθή, διότι ἀντιβαίνει εἰς τὴν γενικῶς παραδεγεμένην ἔννοιαν περὶ μισθοῦ, ὅστις περιλαμβάνει καὶ τὴν τροφήν, ἰδιαιτέρως δὲ προκειμένου περὶ τῶν ναυτικῶν. Εἰς τούτους, ὡς ἐκ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐργασίας παρέχεται τροφή. Οὕτως ἐγένετο δεκτὸν, ὅτι ἡ τροφή ἀποτελεῖ μέρος τοῦ μισθοῦ διὰ τῶν ἀποφ. Π. Πειρ. 572/52 ΕΕΔ, 11, σ. 1207 μετὰ σχολ. Κ. Ἀντύπα, Π. Α. 6715/53 ΕΕΝ, 21, σ. 978, Π. Α. 14314/53 ΕΕΔ, 12 σ. 151 Π. Πειρ. 407/56 Ν. Β. 4, σ. 1080 Π. Πειρ. 522/56 Ἐπ. Ἐμπ. Δ., Η' σ. 197 Π. Πειρ. 718/58 ΕΕΔ, 17, σ. 977. Ἡ ἀποψις αὕτη ἐνισχύεται ἤδη μὲ τὸν κώδικα ὅστις δὲν ἐπαπέλαβε τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 4 § 2 ν. 1752/51, καίτοι δὲν ἐλλείπουν καὶ διατάξεις ἐν τῷ κώδικι ὁμιλοῦσαι περὶ «μισθοῦ καὶ ἐξόδων τροφοδοσίας (π.χ. ἀρθρον 223). Ἐπὶ πλέον ἐρμηνευτικὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης μᾶς παρέχει καὶ τὸ ἀρθρον 8 τῆς ὑπ' ἀριθ. 109/58 διεθνoῦς συμβάσεως ἐργασίας «περὶ μισθῶν, διάρκειας τῆς ἐργασίας ἐπὶ τῶν πλοίων κλπ.» καθ' ὃ «ἐὰν ἡ τροφή δὲν παρέχεται δωρεάν, ὁ ἐλάχιστος βασικὸς πρoσαυξάνεται διὰ ποσοῦ καθοριζομένου διὰ συλλογικῆς συμβάσεως κλπ.». Ἀνάλογον διάταξιν περιλαμβάνει καὶ ὁ ν. 4005/29 (άρθρον 3 § 2).

7. Μισθὸς εἰς χρῆμα. Ἐπὶ τοῦ μισθοῦ ἔχει ἐφαρμογὴν τὸ ἀρθρον 3 τῆς διὰ τοῦ ν. 3248/55 κυρωθείσης ὑπ' ἀριθ. 95/49 διεθνoῦς συμβάσεως ἐργασίας περὶ προστασίας τοῦ ἡμερομισθίου ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰς περὶ προστασίας τοῦ ἔθνικοῦ νομίσματος διατάξεις (ἀ.ν. 362/45). Συνεπῶς ὁ εἰς χρῆμα μισθὸς δέον νὰ καταβάλλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἰσχύον ἐν Ἑλλάδι νόμισμα, ἥτοι εἰς δραχμὰς. Προκειμένου περὶ πλοίων ἐκτελούντων πλόας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εἶναι δυνατὴ ἡ κατάρτισις συμβάσεως ναυτολογίας εἰς ξένον νόμισμα. Τοιαύτη σύμβασις δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὸν νόμον (άρθρον 11 ν. 5422, ἀ.ν. 149/36, Δ. 31-3-37 καὶ ἀ.ν. 2046/39).

Ὁ εἰς χρῆμα μισθὸς ὑπολογίζεται κατὰ διαφόρους τρόπους· οὕτως

ὁ ἐργοδότης εἰς ἄλλον ναυτικὸν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἐὰν εἰργάζετο παρ' αὐτῶ, ἄνευ δηλ. τῆς προσαυξήσεως.

Αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις προβλέπουν ἐπίσης ἐπιδόματα.

Οὕτω προβλέπεται προσαύξεις, λόγω μακροχρονίου ὑπηρεσίας εἰς τοὺς συμπληρώνοντας ἐτησίαν συνεχῆ ὑπηρεσίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἢ πλοίων τοῦ αὐτοῦ πλοιοκτῆτου ναυτικούς. Αὕτη εἶναι ἐνιαία δι' ὅλους τοὺς βαθμούς καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν χωρητικότητα τοῦ πλοίου· τῆς προσαυξήσεως ταύτης ἐξαιροῦνται οἱ δόκιμοι πλοίαρχοι καὶ μηχανικοί, οἱ ναυτόπαιδες καὶ οἱ μὴ πτυχιούχοι βοηθοὶ θαλαμηπόλοι. Εἰδικὴ προσαύξεις προβλέπεται διὰ τοὺς ναυτικούς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς πετρελαιοφόρα πλοῖα ὡς καὶ εἰς πλοῖα μεταφέροντα εὐφλέκτους ὑγρὰς ἢ ἐκρηκτικὰς ὕλας, ἀνεξαρτήτως ποσότητος φορτίου. Τὸ ἐπίδομα εἶναι ἴσον πρὸς τὰ 10%₀. Εἰδικῶς προκειμένου περὶ πλοίων μεταφέροντων γενικὸν φορτίον καὶ μικροπαρτίδας εἰδικῶν εὐφλέκτων ὑλῶν (τερεβινθέλαιον κλπ.) οὐχὶ ὁμως βενζινοειδῶν ἢ ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, τὸ εἰδικὸν ἐπίδομα παρέχεται, ἐφ' ὅσον ἡ ποσότης τῶν εἰδικῶν τούτων εὐφλέκτων ὑλῶν εἶναι ἀνωτέρα τῶν 25 τόννων. Ἐπίσης εἰδικὰ ἐπιδόματα προβλέπονται διὰ τὸν μάγειρον (ἐπίδομα ἀρτοποιίας) ἢ εἰς τοὺς μαγείρους καὶ θαλαμηπόλους, ἐὰν τὸ φορτηγὸν πλοῖον μεταφέρῃ ἐπιβάτας ἐπὶ πληρωμῇ ναύλου κλπ.

Ἐς ὑπουργικῆς ἀποφάσεως προσαύξεις τοῦ μισθοῦ ἐπέρχεται διὰ τῆς χορηγήσεως τῶν «δῶρων» τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα (ν. 1901/51 «περὶ κυρώσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ ἀ.ν. 28/44 καὶ ἀ.ν. 866/46»). Αἱ εἰς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων τούτων ἐκδιδόμενα ὑπουργικὰ ἀποφάσεις καθορίζουν λεπτομερῶς τὰς προϋποθέσεις, ἐφ' ἃς χορηγοῦνται τὰ ἀνωτέρω «δῶρα».

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω προσαυξήσεις, ἐφ' ὅσον παρέχονται τακτικῶς δέον νὰ θεωρηθοῦν, ὡς μισθός.

Τέλος ἰδιαιτέρα ἀμοιβὴ χορηγεῖται α) καὶ ἐν περιπτώσει παροχῆς ἐπιθαλασσίου ἀρωγῆς εἰς κινδυνεῦον πλοῖον. Κατὰ τὸ ἄρθρον 251 κώδικος τὸ ἥμισυ τῆς ἀμοιβῆς, τῆς καταβαλλομένης ὑπὸ τοῦ διασωθέντος πλοίου ἀνήκει κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς πλοίαρχον καὶ κατὰ τὸ ἕτερον εἰς τὸ πλήρωμα, εἰς ὃ γίνεται ἡ κατανομή ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου, κατὰ λόγον τῆς προσωπικῆς ἐκάστου συμβολῆς. β) Ἐν περιπτώσει ταξιδίου μετ' ἑλλιπές πλήρωμα (ἄρθρ. 8 § 2 ν. δ. 2651/53). Ὁ μισθὸς τοῦ ἐλλείποντος ναυτικοῦ κατανέμεται μετ' ἀφαίρεσιν κρατήσεών τινων μεταξὺ τῶν ναυτικῶν, ἐφ' ὧν ἐπέπεσε πρόσθετον βῆρος ἐργασίας. Αἱ ἀνωτέρω ἀμοιβαὶ εἶναι νομικῶς μισθός, δὲν περιλαμβάνονται ὅμως εἰς τὰς τακτικὰς ἀποδοχάς.

Ὁ μισθὸς μειοῦται κατὰ τὸν ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ ναυτικὸς ἀδικαιολογητῶς δὲν παρέχει τὴν ὑπηρεσίαν του (ἄρθρον 65 κώδικος). Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὑποχρεοῦται καὶ εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀρνήσεώς του πρὸς παροχὴν ὑπηρεσιῶν ἐπελθοῦσαν ζημίαν, ὑπέχων ἐνδεχομένως καὶ πειθαρχικὴν ἢ καὶ ποινικὴν εὐθύνην. Σημειωτέον, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀπομακρυνθῇ ὁ ναυτικὸς καὶ τοῦ πλοίου καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πλοίου παραμένων καὶ ἀρνούμενος νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του, τὰς αὐτὰς ὑφίσταται συνεπειάς. Πάντως ἡ ἀδικαιολόγητος ἄρνησις δέον νὰ ἔχη χρονικὴν τινα διάρκειαν καὶ νὰ μὴ πρόκειται περὶ ἀδικαιολογητοῦ ἀρνήσεως συμμορφώσεως πρὸς ἐκτέλεσιν μιᾶς διαταγῆς, ὅτε ὑπάρχει ποινικὸν ἢ πειθαρχικὸν πα-

ράπτωμα κολαστέον, συνεπαγόμενον ἐνδεχομένως ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν, οὐχὶ ὅμως καὶ μείωσιν τοῦ μισθοῦ. Πρὸς κρίσιν, ἐὰν ὑπάρχη ἀδικοιολόγητος μὴ παροχὴ ἐργασίας θὰ προστρέξωμεν καὶ εἰς τὸν Α.Κ. (ἄρθρα 657 καὶ 658). Ὡς ἀδικοιολόγητος μὴ παροχὴ ἐργασίας θεωρεῖται καὶ ἡ συνεπεία ἀπεργίας τοιαύτης περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω (σελ. 88).

Ὁ μισθὸς μειοῦται ἐπίσης διὰ τῶν κατὰ νόμον ἐπιτρεπομένων ἀπ' αὐτοῦ κρατήσεων, ὡς π.χ. λόγῳ προστίμων, φόρων, εἰσφορῶν εἰς ἀσφαλιστικὰ ταμεῖα κλπ.

Τέλος, μειοῦται ὁ μισθὸς διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 16 ἀριθ. 5 τοῦ ν. 3170/55 «περὶ Ν.Α.Τ.» προβλεπομένης ἐκπτώσεως· οὕτω τὸ ἥμισυ τῆς καθυστερουμένης μισθοδοσίας τῶν διὰ λιποταξίαν τιμωρουμένων ποινικῶς ἢ πειθαρχικῶς ναυτικῶν περιέρχεται εἰς τὸ Ν.Α.Τ.).

β. μισθὸς κατὰ πλοῦν. Ὁ κατὰ πλοῦν συμφωνηθεὶς μισθὸς αὐξάνεται, ἐὰν ὁ πλοῦς ἐπεξετάθῃ. Ἡ αὐξησης εἶναι ἀνάλογος. Ἀντιθέτως ἐν συντημῇ ὁ πλοῦς ὁ μισθὸς παραμένει ἀμείωτος (ἄρθρ. 61 κῶδ.). Ὡς ἐπέκτασιν τοῦ πλοῦ δέον νὰ ἐνοήσωμεν τὴν ὑπέρβασιν τοῦ ἀπαιτουμένου δι' αὐτὸν χρόνου. Οὕτως ὑφίσταται τοιαύτη περίπτωσις, ὅταν ὁ πλοῦς ὑπερβαίῃ τὴν δι' αὐτὸν κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως προβλεφθεῖσαν ἢ συνήθη μεγίστην διάρκειαν τοῦ πλοῦ. Ἡ ἐπιμήκυνσις ἀφορᾷ τὸν χρόνον καὶ οὐχὶ τὸν πλοῦν καθ' ἑαυτόν. Συνεπῶς, ἐὰν τὸ πλοῖον ἐνεργῇ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς ὡς τὸν συνομολογηθέντα πλοῦν, ἀλλὰ μετὰ μειζόνων προσεγγίσεων ἢ τῶν αὐτῶν προσεγγίσεων, ἀλλὰ παραμένει περισσότερον χρόνον εἰς αὐτάς, ὑφίσταται περίπτωσις ἐπιμηκύνσεως τοῦ πλοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑποχρέωσις ἀναλόγου αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ. Εἶναι ἀδιάφορον εἰς ποῖον λόγον ὀφείλεται ἡ ἐπιμήκυνσις τοῦ πλοῦ, ἐὰν δηλ. εἰς ἀνωτέραν βίαν ἢ ὑπαιτιότητα τοῦ ἐργοδότη, διότι ὁ ναυτικὸς οὐδέποτε δύναται νὰ φέρῃ τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ ἐπὶ συντημῆσεως τοῦ πλοῦ. Δὲν ὑπάρχει σύντημις τοῦ πλοῦ ἐπὶ ναυαγίου, ὅταν δηλ. τὸ πλοῖον ἀπόλλυται εἰς ὃ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον «ἄλωσις ἢ κεκρυγμένη ἀνικανότης πρὸς πλοῦν»· συνεπῶς εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν τοῦ ἄρθρ. 61, ἀλλὰ θὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ γενικὴ ἀρχὴ περὶ ἀναλογικῆς συντημῆσεως τοῦ μισθοῦ, ἀναλόγως δηλ. τοῦ διανυθέντος χρόνου ὑπηρεσίας.

Μείωσις τοῦ μισθοῦ θὰ γίνῃ καὶ ἂν ὁ ναυτικὸς καθίσταται ἀνικανὸς πρὸς ἐργασίαν, ἐκ φυσικῆς ἢ ἄλλης αἰτίας ἢ ἀκόμη ἀποθάνῃ καὶ δὲν δύναται νὰ συνεχίσῃ μέχρι τέλους τοῦ πλοῦ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἐκτὸς ἐὰν συντρέξῃ ἢ περίπτωσις τοῦ ἄρθρ. 657 Α.Κ.· ἀντὶ τῶν πρότερον ἰσχυουσῶν περιπτώσεων ρυθμίσεων (πρβλ. π.χ. ἄρθρ. 348-354 παλαιοῦ ἔμπορ. Νόμου) θὰ ἐφαρμοσθοῦν αἱ γενικαὶ διατάξεις περὶ ἀναλόγου πρὸς τὸν ἀναλωθέντα χρόνον ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἀμοιβῆς. Ταύτας συμπληρῶνει τὸ ἄρθρ. 65, καθ' ὃ «ὁ ἀδικοιολόγητος μὴ παρέχων τὰς ὑπηρεσίας του ναυτικὸς στερεῖται τοῦ ἀναλόγου μισθοῦ, ἐπιφυλαττομένου καὶ τοῦ δικαιώματος ἀποζημίωσης», περὶ οὗ ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω. Ὁ μισθὸς μειοῦται ἐπίσης καὶ κατὰ τὰς

ἐνδεχομένης κρατήσεις, περί ὧν ὀμιλοῦμεν κατωτέρω. Ὡς ἀδικοιολόγητος μὴ παροχή ἐργασίας θεωρεῖται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἡ συνεπέια ἀπεργίας τοιαύτης.

9. Εἰς εἶδος μισθός. Τοιοῦτος εἶναι ἡ παραχώρησις εἰς τὸν ναυτικὸν ὠρισμένων ἀντικειμένων κατὰ κυριότητα ἢ χρῆσιν ἢ καὶ εἰς τὴν παροχὴν ὠρισμένων ὑπηρεσιῶν. Ὁ εἰς εἶδος μισθός εἶναι παρεπόμενος τοῦ κυρίου τοιούτου.

Ὁ εἰς τοὺς ναυτικούς παρεχόμενος εἰς εἶδος μισθός συνίσταται κυρίως εἰς παροχὴν τροφῆς.

*Ἄλλα τινὲς παροχαί, ὡς εἶναι ἡ παροχὴ κατοικίας, εἰδῶν κλινοστρωμνῆς καὶ ἐπιτραπέζιων σκευῶν κλπ., ἱματισμοῦ, ὑπηρεσίας θαλαμηπόλων, πλύσιμον τῶν ἐνδυμάτων κλπ., δὲν θεωροῦνται μισθός, διότι πρόκειται περί παροχῆς τῶν μέσων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας των, ἥτις, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της ἐμφανίζει ἰδιορρυθμίαν τινὰ καὶ δὲν σκοπεῖ κυρίως νὰ προσπορίσῃ εἰς αὐτὸν οἰκονομικὸν ὄφελος.

10. Τροφή. Εἰς τοὺς ναυτικούς ἰδιάζουσιν σημασίαν, λόγῳ τῶν συνθηκῶν τῆς ἐργασίας, ἔχει ἡ παραχώρησις τροφῆς. Πράγματι ὁ ναυτικὸς ἀφ' ἧς ἐπιβῆ τοῦ πλοίου δικαιούται τροφῆς, τῆς ὁποίας ἡ παροχὴ εἰς τὴν χερσαίαν ἐργασίαν ὁλονὲν περιορίζεται διὰ πολλοὺς κοινωνικοπολιτικούς λόγους.

Τὰ τῆς τροφοδοσίας τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ ν. 4005 τοῦ 1929. Κατὰ τοῦτον τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου δικαιούται εἰς τροφήν, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν πλοίῳ ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἐν αὐτῷ παραμονῆς του. Ἡ τροφοδοσία βαρύνει τὸν πλοιοκτήτην, διενεργεῖται δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ εὐθύνην τοῦ πλοίαρχου (ἄρθρον 1). Τὰ χορηγούμενα εἰς τὸ πλήρωμα τρόφιμα δέον νὰ εἶναι καλῆς ποιότητος καὶ ἐπαρκῆ (ἄρθρον 2). Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν τροφήν περιλαμβάνεται καὶ τὸ ὕδωρ. Ἐπὶ πλοίων χωρητικότητος ὀλικῆς ἀνωτέρας τῶν 250 κόρων ἡ σύνθεσις τοῦ ἡμερησίου ἐδεσματολογίου εἰς εἶδος τροφίμων καὶ ποσὸν ὀρίζεται κατὰ κατηγορίας πλοίων καὶ προσωπικὸν δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

Δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ ὀρίζονται αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται ἐξαιρετικῶς ἢ εἰς χρηματικὸν ἀντίτιμον καταβολὴ τῆς τροφοδοσίας καὶ τὸ ποσὸν αὐτοῦ (ἄρθρον 3). Ἐπὶ παντὸς πλοίου, ὅπου ἡ τροφοδοσία χορηγεῖται εἰς εἶδος, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μάγειρος κατάλληλος διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ἐδεσμάτων (ἄρθρον 4). Ἀπαγορεύεται εἰς τὸν πλοιοκτήτην ν' ἀναθέτῃ κατ' ἀποκοπὴν εἰς τὸν πλοίαρχον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον ἀξιοματικὸν τοῦ πλοίου τὴν τροφοδοσίαν τοῦ πληρώματος (ἄρθρον 5 ἐδ. α'). Πλοίαρχος ἢ ἄλλος ἀξιοματικὸς τοῦ πλοίου ἀναλαμβάνων κατ' ἀποκοπὴν τὴν τροφοδοσίαν τοῦ πληρώματος θεωρεῖται ἔνοχος βαρέος πειθαρχικοῦ παραπτώματος καὶ τιρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7, ἐν ὑποτροπῇ δὲ ὡς ἔνοχος ναυτικοῦ ἀδικήματος καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μέχρις 6 μηνῶν (ἄρθρον 5 ἐδ. β'). Αἱ λιμενικαὶ καὶ προσξενικαὶ ἀρχαὶ δικαιοῦνται νὰ προβαίνωσιν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς τηρήσεως τοῦ κεκανονισμένου ἐδεσματολογίου καὶ εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς ποιότητος καὶ τῆς ποσότητος τῶν ἐν τῷ πλοίῳ τροφίμων τῶν προωρισμένων

διὰ τὴν τροφοδοσίαν τοῦ πληρώματος, νὰ διατάσσωσι δὲ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀκαταλλήλων πρὸς βρῶσιν τοιούτων, ὡς καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἑλλιπῶν. Περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐπιθεωρήσεως ταύτης ποιοῦνται εἰδικὴν μνείαν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ πλοίου καὶ ἀναφέρουσιν εἰς τὸ Ὑπουργ. Ἐμπορ. Ναυτιλίας (ἄρθρ. 6). Ἐὰν ἐκ δόλου ἢ ἐξ ἀμελείας τοῦ πλοιάρχου δὲν παρέχωνται εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου τὰ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου καθοριζόμενα τρόφιμα εἰς εἶδος καὶ ποσὸν ἢ παρέχονται τοιαῦτα ἀκατάλληλα πρὸς βρῶσιν, ὁ πλοίαρχος καθίσταται ἔνοχος βαρέος πειθαρχ. παραπτώματος καὶ τιμωρεῖται διὰ προστίμου, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν., ἀνεξαρτήτως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρ. 19 (παλαιοῦ 33) τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. Πέραν τούτου ὑποχρεοῦται κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ ἀστ. δικαίου καὶ εἰς παροχὴν ἀποζημιώσεως. Ἐὰν ὁ πλοίαρχος ἀποδείξη, ὅτι ἡ εὐθύνη τῆς ἐλαττώσεως τῶν κεκανονισμένων τροφίμων ἢ τῆς ἀκαταλληλότητος πρὸς βρῶσιν τῶν παρεχομένων βαρύνει ἕτερον πρόσωπον, ἡ ποινὴ τοῦ προστίμου ἐπιβάλλεται εἰς τοῦτο (ἄρθρ. 7).

11. Εἰς εἶδος παροχῶν μὴ ἀποτελοῦσαι τμῆμα τοῦ μισθοῦ.

α. Εἰς τοὺς ναυτικούς ἐκτὸς τῆς τροφοδοσίας παρέχεται καὶ κατοικία, δηλ. χώρος ἐπὶ τοῦ πλοίου πρὸς διαμονήν.

β. Εἰς τὸν ναυτικὸν παρέχεται καὶ ἱματισμός, ὡς καὶ εἶδη κλινοστρωμνῆς καὶ φαγητοῦ. Ταῦτα χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐν τῷ πλοίῳ, πρόκειται δηλ. περὶ ἐπαγγελματικοῦ ἱματισμοῦ κλπ. καὶ ἐπιστρέφεται ἅμα τῇ λύσει τῆς σχέσεως εἰς τὸν ἐφοπλιστήν.

γ. Εἰς τοὺς ναυτικούς παρέχονται καὶ ὑπηρεσίαι, ὡς εἶναι αἱ διὰ τῶν θαλαμηπόλων παρεχόμεναι. Οὗτοι ἐπιμελοῦνται τῆς ἀπολύτου καθαριότητος, καλῆς συντηρήσεως καὶ εὐπρεπειᾶς τῶν διαμερισμάτων τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ἀξίωματικῶν (ἄρθρ. 99 Β. Δ. 6-12-39 «περὶ κανονισμοῦ ἐργασίας ἐπὶ τῶν ἑλλην. φορτηγῶν πλοίων κλπ.»). Ἐπίσης πλύνονται τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ (πρβλ. καὶ ἄρθρ. 44 Β. Δ. 15/18-12-836 «περὶ ἀστυνομίας τῆς ἔμπ. ναυτιλίας»).

Τέλος δ. διὰ τοὺς ναυτικούς δύνανται νὰ πραγματοποιοῦνται καὶ ἄλλαι τινες παροχαί, ὡς εἶναι αἱ εἰσφοραὶ τοῦ ἐργοδότη διὰ τὴν κοινῶν ἀσφάλισιν ἢ ὑπηρεσίαν προνοίας τοῦ ἐργοδότη πρὸς ἀναψυχὴν, μόρφωσιν, καθαριότητα, προληπτικὴν ὑγιεινὴν κλπ. Καὶ αὗται δὲν ἀποτελοῦν τμῆμα τοῦ μισθοῦ.

12. Προστασία τοῦ μισθοῦ. Ἡ ἀξίωσις τοῦ μισθοῦ προστατεύεται, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μισθωτῶν. Ὁ κώδιξ δὲν ἐπανέλαβε τὸ ἄρθρ. 364 τοῦ Ε. Ν., καθ' ὃ «οἱ μισθοὶ τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος, οὔτε ἐκχωροῦνται, οὔτε κατάσχονται, εἰμὴ μόνον διὰ νόμιμον διατροφὴν ἢ διὰ χρέη πρὸς τὸ πλοῖον». Συνεπῶς θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπικουρικῶς ὁ Α. Κ. Κατὰ τὸ ἄρθρον 664 Α. Κ. εἰς τὸν ναυτικὸν δεόν νὰ παραμῆνῃ ὁ μισθός, ὅστις «εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖος εἰς διατροφήν τοῦ ἐκμισθωτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του».

Ἡ προστασία συνεχίζεται ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ ναυτικοῦ καὶ ὡς πρὸς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ. Ἡ προστασία καλύπτει πᾶν, ὅτι περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ μισθοῦ· συνεπῶς περιλαμβάνει καὶ τὰς ὑπερωρίας, τὰ «δῶρα τῶν ἑορτῶν» ἀδιαφόρως, ἐὰν περιλαμβάνονται ἢ μὴ εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν τακτικῶν ἀποδοχῶν, διότι ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ «εὐρεία ἀντίληψις τῆς ἐννοίας τοῦ μισθοῦ περιλαμβάνουσα πᾶσαν παροχὴν, ἣτις θὰ προσήγγιζε τὴν οὐσιαστικὴν ὑφὴν καὶ τὴν βαθυτέραν θεμελίωσιν τῶν πρὸς τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως συναρτωμένων ἀντιπαροχῶν». Ἐπίσης ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ καταβαλλομένου ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ἢ ναυαγίου (ἄρθρ. 62, 66 κῶδ.) καὶ τῆς ἀποτιμῆσεως τῆς τροφῆς (ἄρθρ. 3 § β. ν. 4005/29), οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρ. 75, 76 κῶδ. ἔνθα δὲν πρόκειται περὶ μισθοῦ, ἀλλὰ περὶ ἀποζημιώσεως, ἣτις ἀπλῶς, ὡς βᾶσιν ὑπολογισμοῦ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

Οὕτως ἀπαγορεύονται :

1. Αἱ μονομερεῖς ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη μειώσεις, ἤτοι :

α. ὁ συμψηφισμὸς παρὰ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν ζημιῶν, κατὰ τὸ ἄρθρ. 664 Α.Κ. Ὁ πλοίαρχος δὲν δύναται νὰ συμψηφίσῃ ὀφειλόμενον μισθὸν πρὸς ἀπαίτησίν του, ἐφ' ὅσον ὁ μισθὸς οὗτος εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖος πρὸς διατροφήν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του. Ἡ ἀπαγόρευσις δὲν ἰσχύει ἐπὶ συμψηφισμοῦ πρὸς ἀπαίτησιν, τὴν ὅποιαν ἔχει ὁ πλοίαρχος ἕνεκα ζημίας προσζηθείσης ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ δολίως οὐχὶ δὲ ἀμελείας, ἔστω καὶ βαρείας ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Ὁ δικαστὴς θὰ κρίνῃ ἐν ἀμφισβητήσῃ, ἐὰν ἡ ζημία ὀφείλεται εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ ναυτικοῦ, ἐὰν τὸ μέγεθος αὐτῆς εἶναι τόσον ὅσον ἰσχυρίζεται ὁ ἐργοδότης καὶ πόσος εἶναι ὁ ἀναγκαῖος διὰ τὴν διατροφήν τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του μισθὸς ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν ταύτης, τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, τῆς ἀκριβείας ζωῆς καὶ λοιπῶν ὄρων συντηρήσεως. Ὡς οἰκογένεια τοῦ ναυτικοῦ νοοῦνται ἅπαντες οἱ παρ' αὐτοῦ διατρεφόμενοι.

Δὲν εἶναι συμψηφισμὸς, ἀλλὰ κρατήσεις, τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται ἡ ἐνέργεια μὴ ἐφαρμοζομένου τοῦ ἄρθρ. 664 Α.Κ. τῶν δοθεισῶν εἰς τὸν ναυτικὸν προκαταβολῶν ἐπὶ τοῦ μισθοῦ του, τῶν εισφορῶν εἰς τὰ ταμεῖα συντάξεων, προνοίας κλπ., ἢ τῶν νομίμως ἐπιβαλλομένων προστίμων.

β. Ὁ καταλογισμὸς, δηλαδὴ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐργοδότη, ὅπως θεωρήσῃ τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἢ τρίτου εἰς τὸν ναυτικὸν πραγματοποιηθείσας παροχάς, ὡς πληρωμὰς καὶ μείωσιν κατὰ τὸ ποσὸν τοῦτο τὸν μισθόν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται α. περὶ καταλογισμοῦ τῶν ὀφελημάτων ἢ τῶν δολίως ματαιωθέντων τοιούτων εἰς τὰς περιπτώσεις ὑπερῆμερίας τοῦ ἐργοδότη ἢ ἀδυναμίας αὐτοῦ ἐκ λόγων ἀφορώντων αὐτὸν καὶ μὴ ὀφειλομένων εἰς ἀνωτέραν βίαν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δικαιούται ὁ ἐργοδότης νὰ ἐκπέσῃ πᾶν, ὅ,τι ὁ μισθωτὸς ὠφελήθη ἐκ τῆς ματαιώσεως τῆς ἐργασίας ἢ τῆς ἀλλαγῆς παροχῆς αὐτῆς (ἄρθρον 657 Α.Κ.), ἀλλ' ἐπι πλέον καὶ ὅ,τι δολίως καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἐξ ἀμελείας παρέλειψε νὰ κερδίσῃ. ββ. περὶ καταλογισμοῦ τῆς ὑπὸ τρίτου καταβληθείσης ἀποζημιώσεως διὰ προ-

ξηνηθείσαν ὑπ' αὐτοῦ ζημίαν εἰς τὸν μισθωτόν, ὡς ἂν δὲν ἐπιτρέπεται σώ-
ρευσις τοῦ μισθοῦ καὶ τῆς ἀποζημιώσεως. Περὶ ταύτης πρβλ. κατωτέρω § 17.

Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται καταλογισμὸς ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη ἀξιώσεως
τοῦ ναυτικοῦ πρὸς τὸ ἐπὶ πλεόν τοῦ νομίμου μισθοῦ ποσόν. Πρὸς τοῦτο ὁμως ἀπαί-
τεῖται ἂν μὴ εἶναι ἢ ἡνοποιημένον τὸ ἐπὶ πλεόν ποσόν μὲ τὸ νόμιμον μισθὸν καὶ β'
ἂν ἔχη συμφωνηθῆ, ὅτι τὸ ἐπὶ πλεόν ποσόν δίδεται πρὸς κάλυψιν γεγεννημένων ἢ μελ-
λουσῶν ἀξιώσεων τοῦ ἐργαζομένου, ὡς π. χ. ἀδείας μετ' ἀποδοχῶν (Π. Πειρ. 677/58 N.B.
6, σ. 1086 ἔνθα σχόλια Τζιτζιλιέρη). Σημειωτέον, ὅτι παροχὴ ἐπὶ πλεόν τοῦ νομίμου
μισθοῦ οὐδόπως προσκρούει εἰς τὸν νόμον καὶ δὲν ὑφίσταται καταβολὴ ἀχρῶσότητος,
οὔτε θεωρεῖται δωρεὰ (Π. Πειρ. 609/58 N.B., 6, σ. 1185, ἔνθα σχόλια Τζιτζιλιέρη).
Συνεπῶς ἀποζημιώσεις νυκτερινῆς ἐργασίας δὲν καταλογίζονται πρὸς τὸ ὑπερβάλλον
τοῦ νομίμου καταβλητέου ποσοῦ, ἐὰν δὲν συντρέχουν αἱ ἀνωτέρω προϋποθέσεις (Π. Ἀθ.
6789/56 N.B. 4, σ. 1079). Πρβλ. καὶ Π. Πειρ. 1/56 N.B. 4, σ. 536.

γ. ἡ παρακράτησις, δηλ. ἡ μὴ καταβολὴ τοῦ μισθοῦ ἢ τμήμα-
τος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πληρωμῆς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη κράτη-
σις αὐτοῦ πρὸς φύλαξιν ἢ χρησιμοποίησιν ὑπὲρ τοῦ μισθωτοῦ (σχηματισμὸς
ἀποταμειώσεως) ἢ ὑπὲρ τοῦ ἐργοδότη (σχηματισμὸς ἐγγυήσεως).
Ἄπο Α.Κ. ἐπιτρέπεται τὴν παρακράτησιν μόνον, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν θίγει τὸ
ἀπολύτως ἀναγκαῖον ὄριον πρὸς διατροφὴν τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας
του (ἄρθρ. 664 καὶ 665 Α.Κ.). Ἐὰν δὲν ἔχη συμφωνηθῆ ἄλλως, λογίζεται ἡ
γενομένη παρακράτησις πρὸς κάλυψιν ἐνδεχομένων ζημιῶν τοῦ ἐργοδότη.

δ. ἡ ἐπίσχεσις, δηλ. ἄρνησις τῆς πληρωμῆς τοῦ μισθοῦ δὲν ἐπι-
τρέπεται μέχρις ὅτου ὁ ναυτικὸς ἐκπληρώσῃ τὴν βαρύνουσαν αὐτὸν ληξι-
πρόθεσμον συναφῆ πρὸς τὸν ἐργοδότην χρηματ. ἀπαίτησιν, παρὰ μόνον ἐντὸς
τῶν ὁρίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται συμψηφισμὸς (ἄρθρ. 664 Α.Κ.).
Προκειμένου ὁμως περὶ ἄλλης μορφῆς ἀξιώσεως τοῦ ἐργοδότη ἐπιτρέπεται
ἡ ἐπίσχεσις τοῦ μισθοῦ.

11. Ἡ διὰ συμβάσεως ἐλάττωσις τοῦ μισθοῦ δι' ἀναγνωρίσεως πε-
ριπτώσεων μειώσεως αὐτοῦ πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου καθοριζομένων
ὁρίων ἢ χειροτερεύσεως τῶν ὑπὲρ τοῦ μισθωτοῦ θεσπισμένων ἐγγυήσεων. Αἱ
σχετικαὶ διατάξεις εἶναι τοιαῦται ἀναγκαστ. δικαίου, τῶν ὁποίων δὲν ἐπι-
τρέπεται ἡ διὰ συμβάσεως μεταβολή. Οὕτως ὁ ναυτικὸς δὲν δύναται νὰ
καταρτίσῃ σύμβασιν περιέχουσαν ὅρους παρεκκλίνοντας τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου
καθοριζομένης προστασίας, ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἢ τὸν χρόνον ἢ τὸν τόπον πλη-
ρωμῆς τοῦ μισθοῦ, ἢ περὶ συμψηφισμοῦ ἢ ἐκχωρήσεως, πλὴν τῶν ὑπὸ τοῦ
νόμου προβλεπομένων περιπτώσεων, ὡς ἀκόμη σύμβασιν περὶ παρακρατή-
σεως τοῦ μισθοῦ ἢ καταλογισμοῦ εἰς αὐτὸν πέραν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν
περιπτώσεων, πολλῶν δὲ μᾶλλον παραιτήσεως ἐκ τῶν προτέρων τοῦ μισθοῦ,
παρὰ ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ὑφ' ἃς καὶ ἐν τῷ γεν. ἐργ. δικαίῳ. Ἐπίσης δὲν εἶναι
δυνατὴ ἡ συμφωνία περὶ ποινῶν, πέραν τῶν ὁρίων τοῦ ἄρθρ. 664 Α.Κ.

13. Ὁ μισθὸς προστατεύεται ἐναντι τῶν πιστωτῶν τοῦ ναυ-
τικοῦ, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 664 ἐδ. γ', καθ' ὃ «ὁ μισθός, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπό-
κειται εἰς συμψηφισμόν, εἶναι καὶ ἀκατάσχετος», δηλαδὴ κατὰ τὸ ποσόν,

καθ' ὃ οὗτος εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖος πρὸς διατροφήν τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του. Ὁ κανὼν οὗτος ἰσχύει μόνον προκειμένου περὶ κατωτέρου πληρώματος· προκειμένου περὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν, ἐπεχόντων θέσιν ἰδιωτικοῦ ὑπαλλήλου θὰ ἰσχύσῃ καὶ ὁ ν. 4694/30.

Οὕτω κατὰ τὸν ν. 4694/30 ἐπιτρέπεται προκειμένου περὶ ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων ἢ κατάσχεσις τοῦ $\frac{1}{4}$ τῶν μισθῶν καὶ πάσης ἐν γένει ἀντιμισθίας δι' ἀπαιτήσιν διατροφῆς συζύγου, κατιόντων καὶ ἀνιόντων. Ἐπὶ πλειόνων δικαιουμένων εἰς τοιαύτην διατροφήν χωρεῖ ἀνάλογος διανομή, περὶ ἧς ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον (ἄρθρον 3). Ἐπίσης τοῦ $\frac{1}{4}$ τοῦ μισθοῦ καὶ τῶν πάσης φύσεως ἀντιμισθιῶν διὰ χρέη πρὸς τὸ δημόσιον (ἄρθρ. 21 ν.δ. 395/41). Τόσον διὰ τοὺς ἰδιωτικούς ὑπαλλήλους, ὅσον καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπιτρέπεται κατάσχεσις τοῦ $\frac{1}{6}$ τοῦ μισθοῦ καὶ τῶν πάσης φύσεως ἀντιμισθιῶν διὰ προμήθειαν παρ' ἐπαγγελματιῶν εἰδῶν ἱματισμοῦ, ὑποδήσεως, τροφῆς ἢ ἱατρικῆς ἢ φαρμακευτικῆς περιθάλψεως (ἄρθρον 3 ν. 4694/30), ὡς καὶ τοῦ $\frac{1}{4}$ διὰ δάνεια ἢ πιστώσεις παρεχομένης ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν ἢ ταμείων αὐτασφαλείας ἢ προνοίας κλπ.» ὧν ὀρίζει ὁ νόμος τόκον 3% καὶ ἀσφάλιστρον 1% (ἄρθρα 1 καὶ 2 ν.δ. 1071/42). Ἐπὶ συρροῆς πλειόνων κατασχέσεων, τὸ σύνολον αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ὑπερβραῖνῃ τὰ $\frac{2}{6}$ τῶν μισθῶν καὶ πάσης ἄλλης ἀντιμισθίας, προτιμωμένων τῶν ἕνεκα διατροφῆς κατὰ νόμον δικαιουμένων, ἀνεξαρτήτως χρόνου κοινοποιήσεως τῆς κατασχέσεως. Ὡς ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι δέον νὰ θεωρηθῶσι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ πλοίου· οἱ λοιποὶ θὰ θεωρηθῶσι, ὡς ἐργάται· σημειωτέον, ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ ἰδιωτικοῦ ὑπαλλήλου, ἡ καθοριζομένη ὑπὸ τοῦ ν. 2655,53 εἶναι εὐρεία, διότι ἀφορᾷ πρόσωπα ἀσχολούμενα εἰς «ἐν γένει ἐπιχείρησιν».

14. Τέλος ὁ μισθὸς προστατεύεται καὶ ἔναντι τῶν πιστωτῶν τοῦ ἐργοδότη καὶ διὰ τόσον ἐπὶ τῆς περιουσίας του γενικῶς ὅσον καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου.

Τὴν ἐπὶ τῆς περιουσίας του γενικῶς, προστασίαν ρυθμίζουν τὸ ἄρθρον 940 Πολ. Δικον., ὡς ἐτροπ. διὰ ν. 3252/55 (ἄρθρ. 12 § 1) καὶ ν.δ. 3908/58 (ἄρθρ. 4 § 4) καὶ ἄρθρ. 991 Πολ. Δικ. ὡς καὶ τὸ ἄρθρ. 646 E.N. Οὕτω κατὰ τὰς πρώτας διατάξεις «ὁ καθυστερούμενος μισθὸς τῶν ὑπαλλήλων, τεχνιτῶν, ἐργατῶν καὶ τοῦ πάσης φύσεως προσωπικοῦ τοῦ καθ' οὗ ἢ ἐκτέλεσις», ἀπολαύει προνομίου «διὰ τὸ τρέχον καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος». Τὸ προνόμιον τοῦτο κατατάσσεται εἰς τὴν τετάρτην τάξιν καὶ προηγεῖται τῶν ἐνυποθήκων καὶ ἐνεχυρούχων πιστωτῶν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 646 E.N. «οἱ μισθοὶ τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πτωχεύσαντος διατελεσάντων ἐργατῶν δι' ἓνα μῆνα πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως κατατάσσονται, ὡς προνομιοῦχοι κατὰ τὴν ἐν ἄρθρῳ 940 Πολιτ. Δικον. ὀριζομένην κατάταξιν. Οἱ εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς ὑπαλλήλους ὀφειλόμενοι μισθοὶ διὰ τοὺς πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἑξ μῆνας κατατάσσονται ἅπαντες, ὡς προνομιοῦχοι κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν». Σημειωτέον, ὅτι ὁσάκις ἢ ναυτιλιακὴ ἐπιχείρησις ἔχει ἐμπορικὸν χαρακτῆρα ἐφαρμόζονται αἱ ἀνωτέρω διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος. Ὡς ἐμπορικοὶ ὑπάλληλοι δέον νὰ θεωρηθῶσι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ πλοίου.

Διὰ τοὺς ναυτικούς ὑπάρχει καὶ τὸ εἰδικὸν προνόμιον ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου. Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθρον 205 τοῦ κώδικος εἶναι προνομιοῦχοι ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου, εἰς τὴν δευτέραν τάξιν «αἱ ἐκ τῆς συμβάσεως πηγάζουσαι ἀπαιτήσεις τοῦ πλοιαρχοῦ καὶ τοῦ πληρώματος».

υπάρχουν περιπτώσεις, καθ' ὅς παρέχεται μισθός, χωρίς νὰ παρέχεται ἔργασια. Ἐπὶ τῆς ναυτικῆς ἐργασίας, διαγραφισῶν ὀρθῶς τῶν προτέρων πολυπλόκων διακρίσεων, ἀπηχουσῶν παλαιότερας τεχνικὰς καὶ οικονομικὰς συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις, ἐφαρμόζονται ἤδη αἱ διατάξεις τοῦ Α.Κ. καὶ εἰδικώτερον τὰ ἄρθρα 656—658 αὐτοῦ. Αἱ διατάξεις αὗται φέρουν, ὡς γνωστόν, ἔντονα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς κοινωνιολογικῆς ἐξελίξεως, με ἀποτέλεσμα νὰ πληθύνωνται αἱ περιπτώσεις, καθ' ὅς ὀφείλεται μισθός, χωρίς νὰ παρέχεται ἔργασια, κατ' ἀπόκλισιν τῶν διὰ τὰς λοιπὰς συμβάσεις ἰσχυόντων κανόνων.

Οὕτως ὁ ναυτικὸς δικαιοῦται μισθοῦ, καίπερ μὴ παρέχων ἔργασίαν εἰς τὰς ἀκολούθους περιπτώσεις :

α. Ἐπὶ ὑπερημερίας τοῦ ἐργοδότη (ἄρθρον 656 Α.Κ.), ὅτε ἐὰν ὁ ἐργοδότης καταστῆ ὑπερήμερος περὶ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐργασίας ἢ ἐὰν ἔνεκα λόγων ἀφορώντων αὐτὸν καὶ μὴ ὀφειλομένων εἰς ἀνωτέραν βίαν εἶναι ἀδύνατος ἢ ἀποδοχὴ τῆς ἐργασίας, ὁ ναυτικὸς δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ τὸν μισθόν, μὴ ὑποχρεούμενος εἰς παροχὴν τῆς ἐργασίας ἐν ἄλλῳ χρόνῳ. Δικαιοῦται ὁμοίως ὁ ἐργοδότης νὰ ἐκπέσῃ ἐκ τοῦ μισθοῦ πᾶν ὅ,τι ὁ ναυτικὸς ὠφελήθη ἐκ τῆς ματαιώσεως τῆς ἐργασίας ἢ τῆς ἀλλαγῆς παροχῆς αὐτῆς. Ἄρνησις ἀποδοχῆς ὑπάρχει καὶ ὅταν ὁ ἐργοδότης δὲν ἐτοιμάζῃ τὴν ἀναγκαίουσαν σύμπραξιν διὰ νὰ δεχθῆ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ναυτικοῦ, ὡς π.χ. διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου ἢ τῶν μηχανῶν. Εἶναι ἀδιάφορον, ἐὰν ὀφείλεται ἢ μὴ εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ ἐργοδότη· ἀρκεῖ νὰ μὴ ὀφείλεται εἰς ἀνωτέραν βίαν.

Ζήτημα γεννᾶται, ἐὰν ὁσάκις ἡ ἀδυναμία ἀποδοχῆς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ναυτικοῦ ὀφείλεται εἰς ἀπεργίαν ἄλλων ναυτικῶν ἢ ἄλλου τινος κλάδου ἐπιηρέζοντος τὴν ναυτιλιακὴν ἐπιχείρησιν καὶ καθιστῶσαν ἀδύνατον τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, ὡς π.χ. τῶν φορτοεκφορτωτῶν ἢ τῶν γαιανθρακεργατῶν, δικαιοῦται μισθοῦ ὁ μὴ ἀπεργῶν καὶ προθυμοποιούμενος νὰ ἐργασθῆ ναυτικὸς. Δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι δικαιοῦται, ἐφ' ὅσον ὁ ναυτικὸς ἐπράξῃ πᾶν τὸ καθ' ἑαυτὸν διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του. Ἐπὶ τοῦ ὅλου προβλήματος πρβλ. Ἄγαλλοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 204 ἐπ.

β. Ἐπὶ ἀδυναμίας τῆς παροχῆς (ἄρθρον 657 καὶ 658 Α.Κ.), ὅταν ὁ ναυτικὸς μετὰ δεκαήμερον τοῦλάχιστον παροχὴν ἔργασίας κωλύεται νὰ ἐργασθῆ ἔνεκα σπουδαίου λόγου, μὴ ὀφειλομένου εἰς ὑπαιτιότητα αὐτοῦ, ὡς π.χ. κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ πλοίου εἰς λιμένα ἀπουσιάζει διὰ νὰ παράσχῃ βοήθειαν εἰς τὸ ἀσθενοῦν τέκνον του κλπ. Ὁ χρόνος, δι' ὃν ὑφισταμένου κωλύματος διατηρεῖται ἢ ἐπὶ τὸν μισθὸν ἀξίωσις δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ τὸν μῆνα, ἐὰν τὸ κώλυμα ἐπῆλθεν ἐν τοῦλάχιστον ἔτος μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς συμβάσεως, τὸν ἡμισὺν δὲ μῆνα εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει μεγάλην πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ἐν πλῶ· τὸ ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ ναυτικοῦ τυχὸν ἐπερχόμενον κώλυμα ρυθμίζεται κατὰ τὰ ἄρθρα 66 καὶ 67 κώδικος. Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 65 κώδικος, καθ' ἣν «ὁ ἀδικαιολογητῶς μὴ παρέχων τὰς ὑπηρεσίας του ναυτικὸς στερεῖται τοῦ ἀναλόγου μισθοῦ...», περὶ οὗ ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω.

Υποχρέωσις είναι ή προστασία του μισθωτού από τους κινδύνους, οτινες συνδέονται με την παροχήν της εργασίας. Το άρθρον 662 Α.Κ., όρίζει, ότι ό εργοδότης « όφείλει να διαρρυθμίζη τα της εργασίας, ως και της διαμονής, τα των εγκαταστάσεων και μηχανημάτων ή εργαλείων κατά τρόπον, ώστε να προστατεύεται ή ζωή και ή υγεία » του εργαζομένου.

Η προστασία δέον να πραγματοποιιήται συμφώνως προς το έκαστοτε πεδιον της τεχνικής και της έξ αυτής εξαρτωμένης δυνατότητος λήψεως μέτρων, καταβαλλομένης της συνήθους έπιμελείας. Ούτως ό εργοδότης έχει υποχρέωσιν να λαμβάνη όλα τα ένδεικνύομενα μέτρα δια την ασφάλειαν των εγκαταστάσεων υπό την εύρειαν έννοιαν, συμπεριλαμβανομένης και της μερίμνης δια την ασφάλειαν του πλοίου· επίσης να επιβλέπη την μετ' ασφαλείας έκτέλεσιν της εργασίας, ν' αποτρέπη από επικινδύνους εργασίας, να καθοδηγή δια των άρμοδίων προσώπων περι του τρόπου χρήσεως των μηχανών και άλλων όργανων άναρτών και ειδικάς όδηγίας εις έμφανές μέρος, να προειδοποιή περι των κινδύνων, να υποδεικνύη τρόπον άποφυγής των, ν' άποφεύγη επιζήμιον δια την υγείαν υπερέντασιν των δυνάμεων του εργαζομένου, λαμβάνων υπ' όψιν το είδος της εργασίας, τας γνώσεις και τας ικανότητάς του κλπ. να προλαμβάνη μετάδοσιν μολυσματικών νόσων μεταξύ των εργαζομένων, έτι δέ να παρακολουθη και εξακριβώνη την τήρησιν των διατάξεων περι υγιεινής και ασφαλείας, μη άρκούσης άπλώς της έκδόσεως των σχετικών όδηγιών. Έπίσης δέον να λαμβάνεται υπ' όψιν ή κατάστασις της υγείας του εργαζομένου, άκόμη δέ και κατά τας διαπραγματεύσεις δια την κατάρτισιν της συμβάσεως δέον να λαμβάνωνται υπ' όψιν και τα εύλογα συμφέροντα του ναυτικού.

Ούτω δια της υπογραφείσης έν Λουδίω τη 10 Ιουνίου 1948 διεθνούς συμβάσεω «περι ασφάλειας της ανθρώπινης ζωής έν θαλάσση» κυρωθείσης δια του ν.δ. 2618, 53 άπαγορεύεται εις τα ελληνικά πλοία ό απόπλους, έφ' όσον δέν πληρούν τους όρους της συμβάσεως και των συνημμένων εις αυτήν κανονισμών περι έκτελέσεως αυτής. Διά των κανονισμών τίθενται λεπτομερείς διατάξεις περι της ασφάλειας του πλοίου, ώστε να είνασ κατά το δυνατόν ασφαλής ή ζωή των επιβαιόντων του πλοίου προσώπων. Εις τον αυτόν σκοπόν άποβλέπει και ή επιθεώρησις των πλοίων, περι ης πρβλ. Ν.Δ. 11-5-29 «περι ασφάλειας της ναυσιπλοίας και της υγιεινής των πλοίων», κυρωθέν δια του ν. 4166/29.

2. Έκ της υποχρέωσεως προνοίας προκύπτουν αι άκόλουθοι ειδικώτεροι υποχρεώσεις:

α. Η μέριμνα δια την ήθικην ύπόστασιν του εργαζομένου, δι' αναλογικής έφαρμογής του άρθρου 663 Α.Κ. Ούτω ή συμπεριφορά του εργοδότη προς τον εργαζόμενον δέον να είναι ή έμπρέπουσα, να μη είναι προβληματική· άπαγορεύονται έκφράσεις θίγουσαι αυτόν· δέν επιτρέπεται ή διαπόμπευσις αυτού κλπ.

β. Η υποχρέωσις προς πρόνοιαν της περιουσίας του εργαζομένου, της εισκομισθείσης εις το πλοϊον. Έως τοιαύτη θεωρούνται τα συνήθως εισκομιζόμενα εις το πλοϊον πράγματα, όσα δηλαδή του είναι άπαραίτητα. Η

εὐθύνη τοῦ ἐργοδότη στήριζεται εἰς τὴν σύμβασιν ἐργασίας καὶ οὐχὶ εἰς σύμβασιν παρακαταθήκης. Ἡ εὐθύνη τοῦ ἐργοδότη θεμελιουμένη ἐπὶ πταίσματος αὐτοῦ μειοῦται ἐκ συντρέχοντος πταίσματος τοῦ ἐργαζομένου, ὅταν δὲν λαμβάνη π.χ. οὗτος τὰ δυνατὰ προφυλακτικὰ μέτρα, νὰ κλειδῶσῃ τὸ εἰς τὴν διάθεσιν του ἐμάριον ἢ ἀφίνει πολῦτιμα ἀντικείμενα ἢ χρήματα εἰς τὰ πράγματά του.

Συναφῆς εἶναι εἶναι καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Β.Δ. περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ὑποχρέωσις πρὸς πρόνοιαν διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀποσκευὰς τοῦ ἀποβιώσαντος ναυτικοῦ.

Ὁ ἐργοδότης δὲν δύναται ν' ἀπαλλαγῇ τῆς εὐθύνης του διὰ μιᾶς γενικῆς δηλώσεως εἰς τὰς συμβάσεις ἐργασίας ἢ δι' ἀναρτήσεως πινακίδος, ὅτι δὲν εὐθύνεται. Πλὴν ὅμως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ρυθμίσῃ τὰ τῆς ὑποχρεώσεώς του ταύτης λεπτομερῶς καὶ ἐν παραβάσει τῶν κανόνων τούτων ν' ἀπαλλάσσεται εὐθύνης.

Ὁ κῶδις ὀρίζει (ἄρθρον 63), ὅτι «ὁ ναυτικὸς δικαιούται εἰς εὐλογον ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐκ τοῦ ναυαγίου, πυρκαϊᾶς ἢ παρεμφεροῦς γεγονότος ἀπώλειαν ἀντικειμένων τῆς προσωπικῆς ἢ ἐπαγγελματικῆς του χρήσεως». (Πρβλ. συμπλ. εἰσηγ. ἐκθ. σ. 140). Ἡ διάταξις αὕτη ἐνισχύουσα τὴν ὑποχρέωσιν προνοίας τοῦ ἐργοδότη πρὸς προστασίαν τῆς περιουσίας τοῦ ναυτικοῦ, δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τεκμήριον ἐξ ἀντιδιαστολῆς διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις. Συνεπῶς καὶ πέραν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 63 μνημονευομένων περιπτώσεων ὑπάρχει ἡ εὐθύνη ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις, τὰς ὁποίας ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω. Ἀποζημιούμενος ἱματισμὸς εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον φέρει ὁ ναυτικὸς ἐπὶ τοῦ πλοίου διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἰδίου προσώπου καὶ τοῦ εἶναι ἀπαρτίτου διαρκούντος τοῦ πλοῦ, ὡς π.χ. ὠρολόγιον, ὀμματουᾶλια, βαλίτσα κλπ. (De Litala, σ. 455, Π.Α. 10249/55 ΕΕΔ, 14, σ. 1342).

γ. Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς τήρησιν τῶν ἐκδιδόμενων πρὸς προστασίαν τοῦ μισθωτοῦ διατάξεων δημοσίου δικαίου, αἵτινες προσδιορίζουν τὸ εἰδικώτερον περιεχόμενον τῆς συμβατικῆς ὑποχρεώσεως προνοίας. Μία τῶν ὑποχρεώσεων δημοσίου δικαίου εἶναι καὶ ἡ ὑποχρέωσις τηρήσεως τῶν ἀσφαλιστικῶν διατάξεων—ὑποχρέωσις καταβολῆς εισφορῶν εἰς τὸ Ν.Α.Τ.— ἢ περὶ τροφοδοσίας, ἐνδιατιήσεως τῶν ναυτῶν κλπ.). Ἡ παράβασις τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης δύναται νὰ γεννήσῃ καὶ ἀξίωσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐκ τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως πρὸς ἀποζημίωσιν.

δ. Ἡ ὑποχρέωσις προνοίας διὰ τὸν μισθόν. Οὕτως ὁ ἐργοδότης πρέπει α. νὰ ὑπολογίῃ ἀκριβῶς τὸν μισθόν, περιοριζομένου ὑφ' ὠρισμένης προϋποθέσεις τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ ν' ἀναζητήσῃ τὸ ἐπὶ πλέον καταβληθὲν ποσόν, ββ. νὰ διαφωτίσῃ τὸν μισθωτὸν περὶ τοῦ ἀκριβοῦς ποσοῦ τοῦ μισθοῦ (ἄρθρον 14 διεθ. συμβ. ἐργασίας 95/45) (ν. 3248/55) πρβλ. καὶ ἄρθρον 87 Β.Δ. 15/18-12-836 «περὶ ἀστυνομίας ἐμπορικῆς ναυτιλίας» καὶ ἄρθρον 3 § 4 καὶ 8 διεθνούς συμβάσεως ἐργασίας 22/ 26) καὶ νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὸν πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν, γγ. νὰ φροντίσῃ ὅπως ὁ μισθωτὸς λαμβάνῃ τὸν μισθὸν του ἐγκαίρως, πρὶν ἢ παραγραφῇ ἡ σχετικὴ ἀξίωσις κλπ..

ε. Ἡ ὑποχρέωσις προνοίας κατὰ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Ἡ λύσις δὲν πρέπει νὰ γίνεται κατὰ κατάχρησιν δικαιώματος, νὰ

προειδοποιείται ὁ μισθωτὸς περὶ τοῦ τέλους τῆς συμβάσεως καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τήρησιν προθεσμίας τινος· ἀκόμη δὲ ὁ ἐργοδότης ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ καὶ ἀκριβεῖς πληροφορίες διὰ τὸν ἀποχωρήσαντα ναυτικόν.

3. Μία ἰδιαιτέρα ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη προκύπτουσα ἐκ τῆς ὑποχρέωσεως προνοίας εἶναι ἡ ὑποχρέωσις τῆς τηρήσεως τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως, ὅλων τῶν ὑπηρετούντων ἐπὶ τοῦ πλοίου ναυτικῶν, ἧτις εἶναι νομικὸς κανὼν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς πρακτικὴ ὁδηγία. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶναι, ὅτι διὰ ταύτης δὲν ἐπέρχεται μαθηματικὴ ἰσοπέδωσις τῶν μισθωτῶν, ἀλλ' ἀπλῶς δέον ν' ἀποφεύγῃται αὐθαίρετοι ἀνισότητες, δηλαδὴ διάφορος μεταχειρίσις ὁμοίων περιπτώσεων ἐκ ξένων πρὸς τὰ πράγματα λόγων. Ποικίλοι λόγοι μὴ δυνάμενοι ἐκ τῶν προτέρων νὰ προσδιορισθοῦν δύνανται νὰ δικαιολογήσῃν διάφορον μεταχειρίσιν. Πάντως ἡ ἴση μεταχειρίσις δὲν πρέπει νὰ ὑπολείπεται τοῦ κατὰ κανόνα ἰσχύοντος. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως δέον νὰ στηρίζεται καὶ ἡ ἀσκησις τοῦ διευθυντικοῦ δικαίωματος, ὡς π.χ. τῆς κατανομῆς τῆς ὑπερωριακῆς ἐργασίας, τῆς ἀναθέσεως ἄλλης ἐργασίας, ἐφ' ὅσον αὕτη ἐπιτρέπεται κλπ.

4. Ὁ ναυτικὸς πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσεως προνοίας τοῦ ἐργοδότη, ἔχει ἀξίωσιν πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις θὰ ἐκβιασθῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 882 § 2 Πολιτ. Δικον. Ἐπίσης δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀναγνωριστικὴν ἀγωγὴν διὰ νὰ βεβαιωθῇ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη, ὅπως λάβῃ ὠρισμένα μέτρα ἐξασφαλιστικὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας του. Ὁ ναυτικὸς δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν παροχὴν τῆς ἐργασίας, ἀσκῶν τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 325 Α.Κ. δικαίωμα ἐπισχέσεως ἐργασίας, μέχρι οὗ ἐκπλήρωσιν τὴν βαρύνουσαν αὐτὸν ὑποχρέωσιν, ἐφ' ὅσον τὸ πλοῖον εὐρίσκεται ἐν πλῶ· ἐὰν ὅμως εὐρίσκεται ἐν ὄρμῳ ἢ πρόκειται νὰ ἐκπλεύσῃ δέον νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ὑφίσταται δικαίωμα ἐπισχέσεως, ὅταν ὑπάρχῃ ἐπικείμενος ὁ κίνδυνος τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας. Ἡ λόγῳ μὴ συμμορφώσεως τοῦ ἐργοδότη πρὸς τὸ ἄρθρον 662 Α.Κ. ἐπέλευσις ζημίας δημιουργεῖ ἀξίωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν, κατὰ τὰς γενικὰς περὶ συμβατικῆς εὐθύνης ἀρχάς· ὁ ἐργοδότης εὐθύνεται καὶ διὰ πταίσμα τῶν βοηθητικῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ὑποχρεοῦνται, λόγῳ τῆς ἐν τῷ πλοίῳ θέσεώς των διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προστασίας τῶν ἐργαζομένων. Ἡ ἀξίωσις πρὸς ἀποζημίωσιν δύναται νὰ μειωθῇ ἢ καὶ ν' ἀποκλεισθῇ ἐπὶ συντρέχοντος πταίσματος τοῦ ναυτικοῦ, διότι δέον καὶ οὗτος νὰ καταβάλλῃ κάθε προσπάθειαν διὰ νὰ προφυλάσσεται ἐκ τῶν κινδύνων, χωρὶς νὰ θεωρῆται ἡ παρ' αὐτοῦ ἀνάληψις ἐπικινδύνου τινος ἐργασίας ἢ ἡ ἀμβλυσίς τῆς προσοχῆς αὐτοῦ, ὡς συντρέχον πταίσμα, δεδομένου μάλιστα, ὅτι ἐκ τῆς καθημερινῆς ἀναστροφῆς μετὰ τοὺς κινδύνους ἔχει ἐπέλθῃ σχετικὴ ἐξοικείωσις.

Ἡ πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις δύναται νὰ στηριχθῇ καὶ ἐπὶ ἀδικοπραξίας (ἄρθρον 914 Α.Κ.).

Συνήθως ἡ βλάβη τοῦ ναυτικοῦ φέρει τὸν χαρακτῆρα ἐργατικοῦ ἀτυ-

Χήματος, όταν δηλαδή οφείλεται εις βίαιον συμβάν κατά την διάρκειαν τῆς ἐργασίας του καὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτῆς ἢ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς· περὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης ὁμιλοῦμεν ἐν § 17.

§ 16

Ὑποχρέωσις πρὸς ἀπασχόλησιν

Ὁ κώδιξ οὐδεμίαν περιέχει σχετικὴν διάταξιν· πλὴν ὅμως δέον νὰ γίνουιν δεκτὰ τὰ ἐν τῷ συγχρόνῳ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ κρατοῦντα, καθ' ἃ ἡ προστασία τῆς προσωπικότητος τοῦ ἐργαζομένου ἐπιβάλλει τὴν ἀπασχόλησιν αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν τοῦτο ἀντενδείκνυται εἰς τὰ εὐλογα συμφέροντα τοῦ ἐργοδότη· εἰς τὸ ναυτεργατικὸν δίκαιον δέον νὰ δεχθῶμεν ἐτι μᾶλλον τὴν ἀποψιν τῆς ὑποχρέωσεως πρὸς ἀπασχόλησιν, ἀφ' οὗ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπηρετούντων εἶναι αὐστηρῶς καθωρισμένος κατ' εἰδικότητα καὶ βαθμόν, ἐξασφαλίζων τόσον τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου, ὅσον καὶ τὴν τήρησιν τῶν περὶ προστασίας τῶν ἐργαζομένων διατάξεων, ἰδιαιτέρως τοῦ χρόνου ἐργασίας.

Ἡ παράβασις τῆς ὑποχρέωσεως πρὸς ἀπασχόλησιν ἀποτελεῖ παράβασιν συμβατικῆς ὑποχρέωσεως. Δύναται ν' ἀξιωθῇ δι' ἀγωγῆς ἢ ἀπασχόλησις καὶ ἐπὶ ὑπαιτίου παραβάσεως καὶ ἀποζημίωσις (ἄρθρον 330 Α.Κ.), ἐνδεχομένως δὲ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ εἶδους τῆς προσβολῆς καὶ ἱκανοποίησις τῆς ἠθικῆς βλάβης τοῦ μισθωτοῦ.

§ 17

Ὑποχρέωσις περιθάψεως ἀσθενοῦς ναυτικοῦ*

1. «Ὁ ναυτικὸς ἀσθενήσας δικαιούται», καίπερ μὴ παρέχων ἐργασίαν, «εἰς τὸν μισθὸν του καὶ νοσηλεύεται δαπάναις τοῦ πλοίου» ὀρίζει τὸ ἄρθρον 66 κώδικος, ἐπαναλαμβάνον ἐν βελτιωμένῃ μορφῇ ἀντίστοιχον διάταξιν τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος (ἄρθρον 357) καὶ τοῦ ν. 1752/51 (ἄρθρον 23 § 1.)

2. Ἐπὶ τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης παρατηρητέα τὰ ἑξῆς :

α. Προστατεύονται πάντα τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπηρετοῦντα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πλοιάρχου καὶ δὴ ἀδιαφόρως, ἐὰν ἔχουν καταρτίσιν ἔγκυρον ἢ μὴ σύμβασιν ναυτολογήσεως. Ἡ σχέσις ἐργασίας ἀσχετῶς διαρκείας αὐτῆς ἀποτελεῖ βάσιν γενέσεως τοῦ δικαιώματος.

β. Ὑπόχρεως πρὸς παροχὴν τῆς προστασίας εἶναι ὁ ἐργοδότης, πλοιοκτήτης ἢ ἐφοπλιστής, ἀναλόγως τῶν ἐκ τῆς σχέσεως ἐργασίας προκύπτουσιν συνθηκῶν, ὄντων ἀμφοτέρων ὑπόχρεων. Ἐπὶ συμπλοιοκτησίας ἕκαστος τῶν συμπλοιοκτητῶν βαρύνεται ἀναλόγως τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου μερίδος. Διάφορον εἶναι τὸ θέμα, ἐὰν αἱ καταβληθεῖσαι δαπάναις δύναται ν' ἀναζητηθῶσι παρ' ἄλλου· τοῦτο συμβαίνει εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν αἱ δαπάναις αὐται

θεωρηθῶσι, κατὰ τὸ ἄρθρ. 219 κώδ., ὡς κοιναὶ ἀβάρια. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐφαρμοθοῦν αἱ περὶ συνεισφορᾶς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 225 ἐπ. κώδ.

γ. Ἡ προστασία καλύπτει ὁλόκληρον τὸν χρόνον τῆς σχέσεως ἐργασίας, ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τῆς μέχρι τῆς λήξεως. Συνεπῶς δὲν ἀπαιτεῖται, ὅπως κατὰ τὸ προγενέστερον δίκαιον, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὁποῦ ποικίλαι ἀμφισβητήσεις ἐγεννῶντο, ὅπως ἡ ἀσθένεια ἐκδηλωθῆ «ἐν ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλοίου ἢ διαρκοῦντος τοῦ πλοῦ», ἀδιάφορος, ἐὰν τὸ πλοῖον εὑρίσκεται ἐν οἰκονομικῇ ἐκμεταλλεύσει. Ἡ διεύρυνσις αὕτη σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ στοιχείου τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινδύνου καὶ προσχώρησιν εἰς τὸ καθαρῶς κοινωνικὸν στοιχεῖον. Συνεπῶς εἶναι ἀδιάφορον, ἐὰν ἡ ἀσθένεια ἐκδηλοῦται διαρκοῦντος τοῦ πλοῦ ἢ ἐν ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλοίου (1). Κατ' ἀκολουθίαν, ἐὰν ὁ ναυτικὸς ἠσθένησεν ἐν τῇ ξηρᾷ, ἔστω καὶ τελῶν ἐν ἀδείᾳ δικαιοῦται περιθάλψεως (2), ἔστω καὶ ἐὰν τὸ πλοῖον εὑρίσκεται ἐν παροπλισμῶ.

Δύο ζητήματα γεννῶνται, ἐὰν ὑφίσταται εὐθύνη τοῦ ἐργοδότη: αα. ἐπὶ ἀσθενειῶν ἐκδηλουμένων μετὰ τὴν λήξιν τῆς σχέσεως καὶ ββ. ἐπὶ ἀσθενειῶν προϋπαρχουσῶν τῆς καταρτίσεως τῆς σχέσεως.

αα. Ἀσθένειαι ἐκδηλούμεναι μετὰ τὴν λήξιν τῆς σχέσεως καλύπτονται ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη, ἐφ' ὅσον θεωρηθοῦν, ὡς ἀπότοκοι τῆς ἐν τῷ πλοίῳ ὑπηρεσίας. Ὡς ἀπότοκοι δέον νὰ θεωρηθοῦν αἱ ἀσθένειαι, αἵτινες συνδέονται χρονικῶς μὲ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ ὑπηρεσίαν, ἐκεῖναι δηλαδὴ ὧν ἡ γένεσις ἀνάγεται χρονικῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλοίου, πλὴν ὅμως ἡ ἐκδήλωσις των γίνεται μετὰ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως. Πολλῶ μᾶλλον θὰ θεωρηθοῦν, ὡς ἀπότοκοι ἐκεῖναι, αἵτινες εὑρίσκονται εἰς ἀτίωδῃ σύνδεσμον μὲ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ ὑπηρεσίαν.

Ἐπὶ τῆς πρώτης περιπτώσεως θὰ ἐφαρμοθοῦν τὰ ἄρθρ. 66 καὶ 67 τοῦ κώδ. ὡς ταῦτα ἰσχύουν μετὰ τὴν διὰ τοῦ ἀρθροῦ 295 κώδ. διατήρησιν ἐν ἰσχύϊ τοῦ ἀρθρ. 3 τοῦ ν. δ. 2652/53. Πράγματι τὸ ἄρθρον τοῦ ν.δ. 2652/53 ὀρίζει, πρὸς πρόληψιν καταχρήσεων, ὅτι ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς σχέσεως ναυτολογήσεως ἀμοιβαίᾳ συναινέσει, ἡ ἀγωγή πρὸς ἀποζημίωσιν, λόγῳ ἀσθενείας «εἶναι ἀπαράδεκτος μετὰ πάροδον τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀπολύσεώς του (Α.Π. 130 55 ΕΕΔ, 14, σ. 74). Πρόκειται περὶ προθεσμίας ἀποκλειστικῆς λαμβανομένης αὐτεπαγγέλτως ὑπ' ὄψιν τοῦ δικαστηρίου. Περαιτέρω ὀρίζει, ὅτι ἐπὶ τοιαύτῃ ἀγωγῇ «ἐμπροθέσμως ἀσκομένης διατάσσεται ὑποχρεωτικῶς πραγματογνωμοσύνη διὰ δύο τοῦλάχιστον πραγματογνωμόνων πρὸς διαπίστωσιν τοῦ γεγονότος, ἐὰν ἡ ἀσθένεια εἶναι ἀπότοκος τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπηρεσίας τοῦ ναυτικοῦ ἢ οὐ». Ἡ πραγματογνωμοσύνη εἶναι ὑποχρεωτικὴ μὴ ἀπαγορευομένη ἐν τῇ διαδικασίᾳ τοῦ ν. Γ.Φ.ΟΔ' τῆς εἰς ἀ' βαθμὸν ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ τοιαύτης περιεχοῦσης ὀριστικᾶς καὶ μὴ διατάξεις (Α.Π. 371/56, ΕΕΔ, 15, σ. 892, Π. Πειρ. 599/57 ΕΕΔ, 16, σ. 999, Π. Α. 1666/54 ΕΕΔ, 13 σ. 430). Ἡ ἀνωτέρω διάταξις εἶναι περιοριστικῶς ἐρμηνευτέα: ἀφορᾷ α)

1) Ἄλλως Τσάγκαρι, Ἰδιωτ. ναυτ. δίκαιον, 1958, σ. 157, θεωρῶν τὸ στοιχεῖον τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀσθενείας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπαραίτητον.

2) Ὄταν ὁ ναυτικὸς εὑρίσκεται εἰς τὴν ξηρὰν ἀνευ ἀδείας δὲν δικαιούται περιθάλψεως, διότι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐπέρχεται ἀναστολὴ τῆς λειτουργίας τῆς συμβάσεως. Γενικότερον ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἀγαλλοπούλου, Ἡ προστασία τοῦ ἀσθενοῦς ναυτικοῦ, 1931, σ. 40, σημ. 23.

μόνον τὴν περίπτωσιν τῆς «ἀμοιβαία συναινέσει ἀπολύσεως» (Π. Πειρ. 2159/54 Ν. Β. 3, σ. 200) οὐχὶ ὅμως καὶ μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε ἐὰν ὁ ναυτικός δὲν ἀπελύθη ἀμοιβαία συναινέσει, οὔτε λόγω ἀσθενείας νὰ μὴ δικαιούται ν' ἀξιωμασίᾳ ἀποζημιώσει διὰ τὸν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν χρόνον, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀσθενής. Ὑπεστηρίχθη, ὅτι «οὐδεμία διάταξις νόμου ἢ ἄλλου κανόνος δικαίου παρέσχε τοιοῦτον δικαίωμα, ἀλλὰ τουναντίον ἐκ τῆς ἀνωτέρω διατάξεως σαφῶς ἀποκλείεται ἡ τοιαύτη ἀξίωσις». (Π. Πειρ. 2159/54 Ν. Β. 3, σ. 200, ἔνθα συμφωνοῦν σχόλιον Τσάγκαρι). Ἡ ἀποφίσις αὕτη δὲν εἶναι ὀρθή, διότι ὁ νόμος καθώρισεν λόγους δι' ὠρισμένην περίπτωσιν, εἰς τῆν ἐν τῇ πράξει ἐξεδηλοῦντο ποικίλαι καταχρήσεις, ἀποκλεισμοῦ τῆς ἀξιώσεως, χωρὶς νὰ δυνάμεθα, ἐκ τούτου νὰ συναγάγωμεν τεκμήριον ἐξ ἀντιδιαστολῆς διὰ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις· ὁ νομοθέτης ἠθέλησεν εἰς αὐτὴν καὶ μόνον τὴν περίπτωσιν νὰ τηρῆται ὠρισμένη προθεσμία· διὰ τὰς λοιπὰς ἀφέθη εἰς τὴν γενικὴν ρύθμισιν. Συνεπῶς ἐπὶ ἀπολύσεως συνεπείᾳ ἐκατέρωθεν καταγγελίας εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἀξίωσις διὰ περίθαλψιν, ἐφ' ὅσον συντρέχουν καὶ αἱ λοιπαὶ προϋποθέσεις χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ δέσμευσις τῆς προθεσμίας (Π. Πειρ. 376/58 Ν. Β. 6, σ. 1188) καὶ β) τὴν ἀσθένειαν τὴν χρονικῶς μόνον συνδεομένην μετὰ τὴν ὑπηρεσίαν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ὡσάκις δηλαδὴ δύναται νὰ διαπιστωθῇ αἰτιώδης σύνδεσμος πρὸς τὴν τῇ πλοίῳ ἐργασίαν, εἴτε τοῦ ν. 551/15, εἴτε τοῦ Α.Κ. (εὐθύνη ἐκ συμβάσεως ἢ ἀδικοπραγίας), δύναται νὰ γίνῃ ἐπὶ κλήσις, εἴτε τῶν διατάξεων τῶν ἀρθρῶν 66 καὶ 67 κώδικος, ὅποτε δεῖν νὰ τηρηθῶν αἱ προϋποθέσεις τοῦ ἀρθροῦ 3 ν.δ. 2652/53, εἴτε τῶν εἰδικῶν διατάξεων, ἐφ' ὧν δὲν ἐπεκτείνονται αἱ ἀνωτέρω προϋποθέσεις. Εἰδικώτερον περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πραγματευόμεθα κατωτέρω. Συνεπῶς ἐπὶ ἐκδηλώσεως παθήσεως ἐξ ἐργατικοῦ ἀτυχήματος μετὰ τὴν λύσιν τῆς σχέσεως ἐργασίας, δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀγωγή καὶ μετὰ τὴν χήματος τοῦ 30ημέρου, ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀπόλυσις ἐγένετο «ἀμοιβαία συναινέσει».

ββ. Ἀσθένειαι προϋπάρχουσαι τῆς ναυτολογήσεως καὶ ὑποτροπίασαι ἢ ἀσθένειαι χρόνιαι παροξυνθεῖσαι καλύπτονται ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη (ἀρθρον 3 ν.δ. 2652/53 διατηρηθὲν ἐν ἰσχύϊ διὰ τοῦ ἀρθροῦ 295 ἐδ. 2 κώδικος). Εἰς τὸν ἀσθενῆ παρέχεται ἱατροφαρμακευτικὴ καὶ νοσοκομειακὴ περίθαλψις κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις, παλινόστησις καὶ καταβάλλεται ὁ ἰσχύων ἐκάστοτε μισθὸς ἀσθενείας μέχρι δύο μηνῶν. Συνεπῶς πλέον τὸ θέμα τῆς γνώσεως ἢ μὴ τῆς ἀσθενείας ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ ἢ τοῦ πλοιοάρχου δὲν παίζει ρόλον· πάντως ἢ διέπουσα τὴν σχέσιν ἐργασίας καλὴ πίστις ἐπιβάλλεται, ὅπως ὁ ναυτικός ἀνακοινώσῃ κατὰ τὴν πρόσληψίν του εἰς τὸν ἐργοδότη τὴν προϋπάρχουσαν καὶ γνωστὴν εἰς αὐτὸν ἀσθένειαν, ἰδιαιτέρως δέ, ἐὰν ἐρωτηθῇ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει, δίδων ἀνακριβῆ ἀπάντησιν, διαπράττει ἀπάτην.

δ. Ἡ προστασία ἀφορᾷ τὴν ἀσθένειαν οἰασδήποτε μορφῆς καὶ εἰς οἰανδήποτε αἰτίαν ὀφειλομένην· ὁ κώδιξ δὲν ἀνέφερε καὶ τοὺς «πληρωθέντας» περὶ ὧν ὠμίλει τὸ ἀρθρον 357 Ε.Ν.· τοῦτο ὅμως δὲν ἄλλοι οἱ τὸ περιεχόμενον τῆς διατάξεως, διότι καὶ ἡ πληγὴ συνεπάγεται ἀσθένειαν· εἶναι μία τῶν αἰτιῶν τῆς ἀσθενείας. Ἄλλως καὶ εἰς τὸ ἐδ. β' τὸ ἀρθρον 66 ὀμιλεῖ περὶ ἀτυχημάτων ἐκ βιαίου συμβάντος καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφαρμόζεται καὶ ὁ νόμος περὶ ἀποζημιώσεως ἐργατικῶν ἀτυχημάτων (1).

1) Τεκμαίρεται, ὅτι ὁ ναυτικός εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλοίου ὑγιής, ἔστω καὶ ἂν οὗτος ἔπασχεν ἐκ χρόνιαις παθήσεως, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν ἐνεφάνιζε κατὰ τὴν ναυτολογίαν χαρακτηριστικὰ ἐμποδίζοντα τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ναυτικοῦ ἐπὶ τοῦ πλοίου. (Π. Πειρ. 3461/53 Ν. Β. 2, σ. 845 ἐπ., ἔνθα καὶ σχόλιον Τσάγκαρι). Ἐὰν ὁ πλοιοκτήτης ἰσχύ-

ε. Ἡ παρεχομένη προστασία συνίσταται εἰς τὴν συνέχισιν τῆς παροχῆς μισθοῦ καὶ ἂν δὲν προσφέρῃ ἀκόμη ὑπηρεσίας καὶ νοσηλείας δαπάναις τοῦ πλοίου καὶ δὴ ἄνευ χρονικοῦ περιορισμοῦ (1) μέχρις θεραπείας ἢ διαπιστώσεως τοῦ ἀνιάτου, εἴτε νοσηλεύεται ἐπὶ τοῦ πλοίου, εἴτε ἀποβιβασθῆ αὐτοῦ, ὡς ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ πράξῃ ὁ πλοίαρχος, ἂν δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ ἐπὶ τοῦ πλοίου νοσηλεῖα. Ἐὰν λυθῆ, λόγῳ τῆς ἀσθενείας ἢ σύμβασις, τότε τίθεται ἀνώτατον ὄριον περιθάλψεως ἐκ τοῦ νόμου τὸ τετράμηνον (2). Ὁ χρονικὸς περιορισμὸς ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν εἰς βίαιον συμβάν ὀφειλομένων ἀσθενειῶν, πλὴν, ἂν πρόκειται περὶ ἐργατικῶν ἀτυχημάτων, συνεπαγομένων ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν, ὅτε ἐφαρμόζεται καὶ ὁ ν. 551/15.

Ὡς νοσηλεία θεωροῦνται πᾶσαι αἱ δαπάναι ἀδιὰφώρας ποσοῦ δι' ἱατροῦς, φάρμακα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐγχειρίσεων, παρεπομένων μικροβιολογικῶν καὶ ἀκτινολογικῶν ἐξετάσεων εἰς ποιότητα καὶ ποσότητα ἐπαρκῆ, οἰκήσεως τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ τὸν χρόνον τῆς νοσηλείας, χορηγήσεως ἐκλεκτοτέρας τροφῆς, ἂν τοιαύτη ἐπιβάλλεται λόγῳ τῆς φύσεως τῆς ἀσθενείας, ὡς καὶ ἡ δαπάνη διὰ μαλάξεις, ἠλεκτροθεραπείας, προσθήκην τεχνητῶν μελῶν κλπ. Εἰς τὰ νοσήλεια συμπεριλαμβάνονται αἱ μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας ἢ διαπιστώσεως τοῦ διαρκοῦς χαρακτῆρος τῆς ἀσθενείας τοῦ ἢ τῆς ἀνικανότητος.

Εἰς τὴν νοσηλείαν περιλαμβάνονται καὶ αἱ δαπάναι νοσοκομειακῆς περιθάλψεως εἰς θέσιν ἀνάλογον μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ ναυτικὸς δὲν δύναται ν' ἀρνηθῆ τὴν νοσοκομειακὴν περίθαλψιν, πλὴν, ἂν ὑπάρχουν σοβαροὶ λόγοι. Ὁ ἀσθενὴς ἔχει τὸ δικαίωμα ἐπιλογῆς ἱατροῦ οὐτινος βεβαίως δέον νὰ κάμῃ χρῆσιν συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς καλῆς πίστewς Ὁ ἐργοδότης δύναται ἀπλῶς νὰ ἐλέγχῃ δι' ἱατροῦ ἐμπιστοσύνης τοῦ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀσθενοῦς διὰ ν' ἀποφεύγωνται αἱ καταχρήσεις. Ὁ νόμος δὲν θέτει περιορισμὸν εἰς τὸν τόπον τῆς νοσηλείας τοῦ ἀσθενοῦς. Εἰς τὰ ἔξοδα νοσηλείας περιλαμβάνονται τὰ ἔξοδα κηδείας. Πέραν τῶν νοσηλείων ὁ ἀσθενὴς δικαιούται καὶ εἰς τὸν μισθόν. Εἰς τοῦτον περιλαμβάνεται πᾶν, ὅ,τι ἐκέρδιζεν ὁ ναυτικὸς ἐπὶ τοῦ πλοίου πρὸ τῆς ἀσθενείας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἀξίας τῆς τροφῆς ἢν ἐλάμβανεν ἐν τῷ πλοίῳ. Ἐν σχέσει μὲ τὸν 13ον μισθόν, ἰσχύει, ὅ,τι καὶ ἐν τῷ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ. Πρὸς ἀποφυγὴν ἀμφισβητήσεων ὁ κῶδιξ (ἄρθρον 66 ἐδ. γ) γενικέων ἀντίστοιχον διάταξιν τοῦ ἄρθρου 24 § 4 τοῦ ν. 1752/51 ὀρίζει, ὅτι κέπιτρέπεται νὰ συνομολογηται εἰδικὸς μισθὸς

ρίζεται, ὅτι ὁ ναυτικὸς εἰσηλθεν ἀσθενὴς, δέον αὐτὸς ν' ἀποδείξῃ τοῦτο. Π.Α. 2075/47 ΕΕΔ, 6, σ. 313, Π.Α. 4327/49 ΕΕΔ, 9, σ. 174, Π. Πειρ. 682/50 ΕΕΔ, 10 σ. 663,

Ὁ ναυτικὸς εἶναι δυνατὸν ν' ἀπαιτήσῃ τὰς ἐκ τῆς ἀσθενείας δαπάνας του καὶ πρὸ τῆς παρόδου τῶν τεσσάρων μηνῶν, ἐφ' ὅσον εἶναι πιθανόν, ὅτι ἡ ἀσθένεια μέλλει νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ τετράμηνον τούλάχιστον. Ἐφ. Α. 406/36 Θ. ΜΖ', σ. 699. Π. Πειρ. 1072/49 ΕΕΔ, 8, σ. 1044, Π. Πειρ. 155/47, ΕΕΔ, 6, σ. 626. Π. Μυτιλ. 36/50 ΕΕΔ, 10, σ. 38, Χρόνη. ΕΕΝ, ιζ', σ. 141, Ρόκ. α. ἐθ' ἀνωτ. σ. 610.

1) Π. Πειρ. 1212/53 Ἐπ. Ἐμπ. Δ. Δ' σ. 234.

2) Π. Πειρ. 217/57 Ν.Β. 5, σ. 594.

διά τήν περίπτωσιν ταύτην». Ὁ εἰδικὸς μισθὸς καταβάλλεται μετὰ τήν ἐκ τοῦ πλοίου ἀποβίβασιν, ἀσχέτως, ἐὰν ἐπηκολούθησεν ἢ μὴ ἀπόλυσις καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι συμβολικὸς. Δέον νὰ πρόκειται περὶ ἐνὸς σημαντικοῦ μέρους τοῦ μισθοῦ του.

Πράγματι αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ὀρίζουν διὰ τήν ἐκ τὸς τοῦ πλοίου νοσηλείαν εἰδικὸν μισθὸν κεχωρισμένως διὰ τήν περίπτωσιν τῆς ἐν νοσοκομείῳ νοσηλείας καὶ τῆς ἐκτὸς αὐτοῦ τοιαύτης, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀντιτίμου τῆς τροφῆς. Ἡ ρύθμισις εἶναι εὐμενεστέρα τῆς ὑπὸ τῆς δ. συμβ. ἐργασίας ὑπ' ἀριθ. 55/36 (ἄρθρ. 5 § 1,β) ὀριζομένης καθ' ἣν δικαιοῦται μισθοῦ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀποβίβασεως, ἐφ' ὅσον ὁ ἀσθενὴς ἢ ὁ τραυματίας ἔχη οικογενειακὰς ὑποχρεώσεις. Ὁ ὑπὸ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων καθοριζόμενος μισθὸς ἰσχύει διὰ τὰς ἀσθενείας καὶ οὐχὶ διὰ τὰ ἀτυχήματα, περὶ ὧν τὸ ἄρθρον 14 § 1 τοῦ ν. 551/15. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην θὰ καταβληθῇ ὁ πρᾶγματικὸς μισθός. (Π. Πειρ. 17486/56 Ἐπ. Ἐμπ. Δ. Η', σ. 77). Ὁ ἀποβιβάσθεις, λόγω ἀσθενείας καὶ οὐτινος λύεται ἢ σύμβασις ναυτολογήσεως, δικαιούται τόσον τῶν μισθῶν τῶν 4 μηνῶν, ὅσον καὶ τῆς λόγω καταγγελίας τῆς συμβάσεως, ἀποζημιώσεως ἀθροιστικῶς. Α.Π. 575/58 Ε.Ε.Δ. 17, σ. 834. Ἡ καταβαλλομένη ἀποζημίωσις ὑπολογίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πραγματικοῦ μισθοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ διὰ τήν ἀσθένειαν καθοριζομένου εἰδικοῦ μισθοῦ. Ἐπίσης δικαιούται καὶ τῆς λόγω ἀδείας ἀποζημιώσεως κατὰ τὰς συλλογικὰς συμβάσεις.

Τὸ ἄρθρ. 66 κώδ. ὀρίζει τετράμηνον διάρκειαν τοῦτο θὰ νοηθῇ ὡς τετράμηνον χρονικὸν διάστημα ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπηρεσίας του καὶ οὐχὶ ὡς τετράμηνος θεραπεία. Ὁ κώδις δὲν ὀρίζει σαφῶς ἀπὸ πότε ἀρχίζουσιν οἱ τέσσαρες μῆνες. Ὁ Ε.Ν. καὶ ὁ ν. 1752/51 ὠρίζον «ἀπὸ τῆς ἀποβίβασεως». Ἐν προκειμένῳ συνεπέστερον πρὸς τὸ γράμμα τοῦ κώδικος εἶναι νὰ δεχθῶμεν, ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς σχέσεως, ἐφ' ὅσον αὕτη πραγματοποιεῖται μετὰ τήν ἀποβίβασιν ἐκ τοῦ πλοίου⁽¹⁾ Οἱ τέσσαρες μῆνες ἀποτελοῦν τὸ ἀκρότατον ὄριον⁽²⁾ συνεπῶς ἐὰν ὁ ναυτικὸς ἰαθῇ ἢ ἰατρικῶς διαπιστωθῇ, ὅτι δὲν ἔχει περαιτέρω ἀνάγκην νοσηλείας, διότι π.χ. ἡ ἀσθενεία του κατέστη ἀνίατος, διακόπτεται ἐνωρίτερον ἢ ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι δύναται νὰ διακοπῇ, ἐὰν ὁ ναυτικὸς διὰ τῆς συμπεριφορᾶς του (πταίσμα) παρακωλύει τήν ἔγκυρον ἰασίν του.

Ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη διὰ τὸν ἀσθενῆ ναυτικὸν ὑφίσταται, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, (σελ. 116) καὶ ἂν ὁ ναυτικὸς ὑπέστη ἀτύχημα ἐκ βιαίου συμβάντος, συνιστῶντος ἐργατικὸν ἀτύχημα. Ἐὰν ὁ ναυτικὸς ὑπέστη ἐξ αὐτῶν ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν, ὡς καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου αὐτοῦ ἐφαρμόζονται καὶ αἱ εἰδικαὶ περὶ ἀποζημιώσεως τῶν ἐξ ἀτυχημάτων ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντων. Συνεπῶς εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἐὰν ὑπάρχη θέμα νοσηλείας, αὕτη παρατείνεται καὶ πέραν τῶν τεσσάρων μηνῶν, ὁ δὲ μισθὸς συνεχίζεται καὶ μετὰ τήν πάροδον τῶν 4 μηνῶν, κατὰ τὰ ἐν τῷ οικείῳ νόμῳ 551/15 ὀριζόμενα. Ὁ κώδις δὲν ἐπαναλαμβάνει τήν διάταξιν περὶ «συμψηφισμοῦ» τῶν ἀξιώσεων ἐκ τοῦ ν. 551/15, ὡς προέβλεπεν ὁ ν. 1752/51 (ἄρθρ. 22 § 3), ἀλλ' ὁμιλεῖ περὶ ἐφαρμογῆς καὶ τῶν εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ν. 551/15· συνε-

1) «Ἀπὸ τῆς ἀποβίβασεως» θεωρεῖ Τσάγκαρις, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 160, μὴ διακρίνων, ἐὰν ἐπηκολούθησεν ἢ ἀπόλυσις τοῦ ναυτικοῦ ἢ μὴ.

2) Π. Πειρ. 217/57 Ν.Β. 5, σ. 595.

πῶς ὑπάρχει συρροή ἀξιώσεων, περὶ ἧς θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω.

στ. Ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη περιορίζεται εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ ἀσθένεια ὀφείλεται εἰς ἴδιον τοῦ ναυτικοῦ πταῖσμα (ἄρθρον 67 κώδικος), ὅποτε ὁ ἐργοδότης ὑποχρεοῦται μόνον εἰς νοσηλείαν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς μισθὸν καὶ τὴν ἀποζημίωσιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν νοσηλείαν, ἰσχύουν οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες κανόνες. Ἐνταῦθα θὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ τὸ ἄρθρον 300 Α.Κ., περὶ συντρέχοντος πταίσματος· συνεπῶς εἰς τοιαύτην περίπτωσιν θὰ ἐπέλθῃ μείωσις τῆς καταβλητέας δαπάνης ἢ καὶ διακοπὴ τῆς περιθάλψεως. Σημειωτέον, ὅτι πταῖσμα τοῦ ναυτικοῦ ὑφίσταται καὶ ὅταν ὁ ναυτικὸς παρέλειπε ν' ἀποτρέψῃ ἢ νὰ περιορίσῃ τὴν ζημίαν ἢ δὲν ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ ὀφειλέτου—ἐργοδότη ἐπὶ τοῦ κινδύνου ἀσυνήθους μεγάλης ζημίας ὅστις συνδέεται μετὰ τῆς ἐργασίας του καὶ τὸν ὁποῖον ὁ ὀφειλέτης—ἐργοδότης οὔτε ἐγνωρίζεν, οὔτε ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ. Τέλος, ὡς πταῖσμα δέον νὰ νοηθῇ οὐ μόνον ὁ δόλος, ἀλλὰ καὶ ἡ βαρεῖα ἀμέλεια, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἐλαφρὰ τοιαύτη. Διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀμελείας δέον νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν κυρίως αἱ προσωπικαὶ ιδιότητες τοῦ ναυτικοῦ, δηλαδὴ θὰ ἐξαρτηθῇ ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν συναλλαγῶν δυναμένης ν' ἀπαιτηθῇ παρὰ τοῦ ὑπὸ ἰδιαζούσας συνθήκας τελούντος ναυτικοῦ, ἐπιμελείας, αἵτινες ἀποτελοῦν λόγον ἐπιεικεστέρας ἐκτιμήσεως τῆς συμπεριφορᾶς του (ἄρθρον 652 Α.Κ.). Δὲν πρέπει νὰ παραρᾶται, ὅτι ὁ ναυτικὸς λόγῳ τῶν ὄρων τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου ζωῆς, τῶν περιπετειῶν καὶ τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς κινδύνους, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς ὠρισμένα λάθη ἢ ὑπερβασίας.

Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 67 κώδ. φαίνεται εὐμενεστέρα τῆς ἀντιστοίχου διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 358 Ε.Ν., καθ' ὃ ὁ ἐργοδότης ἐπὶ ἀσθενείας, λόγῳ ὑπαιτιότητος τοῦ ναυτικοῦ ὑπερχειροῦτο μόνον νὰ προκαταβάλλῃ τὰς δαπάνας νοσηλείας, δικαιούμενος εἰς ἐπιστροφὴν τούτων. Ἦδη δικαιούται εἰς νοσηλείαν, ἥτις περιλαμβάνει καὶ τὴν διατροφὴν, στερουόμενος μόνον τοῦ μισθοῦ ἢ τῆς ἀποζημιώσεως, ὡσάκις ἡ ἀσθένεια ὀφείλεται εἰς ἴδιον τοῦ ναυτικοῦ πταῖσμα. Πλὴν ὁμως νομίζομεν, ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβὴς ἡ διατύπωσις τοῦ ἄρθρ. 67 κώδ. καὶ δὲν ἀποδίδει τὴν βούλησιν τοῦ νομοθέτου, ὅστις δὲν ἤτο δυνατόν νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτην ριζικὴν τροποποίησιν τῶν περὶ εὐθύνης ἐκ πταίσματος βασικῶν διατάξεων τοῦ δικαίου, χωρὶς μάλιστα νὰ κάμῃ οὐδεμίαν περὶ τούτου μνείαν ἐν τῇ εἰσηγητικῇ του ἐκθέσει, νὰ θεσπίσῃ δηλ. εὐθύνην ἄλλου πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ τῆς ἐκ δόλου τοῦ παθόντος προκληθείσης ζημίας. Συνεπῶς δέον νὰ κάμωμεν συσταλτικὴν ἐρμηνείαν καὶ νὰ δεχθῶμεν, συμφώνως ἄλλως τε πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἀναλόγου διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 660 ἐδ. β' τοῦ Α.Κ. προκύπτουσαν ἔννοιαν, ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη, διὰ νοσηλείαν δὲν ὑφίσταται, ὅταν ἡ νόσος ὀφείλεται εἰς δόλον ἢ βαρεῖαν ἀμέλειαν τοῦ ναυτικοῦ.

Ζητήματα ἐγεννήθησαν πότε ὑπάρχει «ἴδιον τοῦ ναυτικοῦ πταῖσμα» κατὰ τὸ ἄρθρ. 67 κώδ., ἰδίως εἰς τὰς περιπτώσεις, ἐὰν ὑφίσταται τοιοῦτον ἐπὶ ἀφροδισίου νοσήματος ἢ ἐπὶ ἐπελεύσεως ἀσθενείας συνεπειᾶ μέθης.

Εἰς τὴν πρῶτην περίπτωσιν δέον νὰ δεχθῇ τις, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ δόλου, διότι ἐλλείπει ἡ πρόθεσις προκλήσεως τῆς ἀσθενείας. Ἐπίσης οὔτε βαρεῖα ἀμέλεια ὑπάρχει, διότι ναὶ μὲν ὑφίσταται ἡ πρόβλεψις ἢ ἴ, δυνατότης προβλέψεως τοῦ ἀποτελέσματος, ἔστω καὶ ἄνευ τῶν ἀπωτέρων συνεπειῶν, ὑφίσταται δηλ. διὰ ταύτην ἡ πρόσφορος ἀντικειμενικὴ αἰτιώδης συνά-

φεια, πλὴν ὅμως ἡ ἐκτροπή δὲν εἶναι ἰδιαιτέρως μεγάλη ἢ ἀσυνήθως σοβαρά.

Σχετικὰς διατάξεις διὰ τὴν πρόληψιν τοιούτων ἀσθενειῶν περιέχει ἡ σύμβασις τῶν Βρυξελλῶν τῆς 1-12-24, περὶ τῆς κατωτέρω. Αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ὀρίζουν, ὅτι «εἰς τοὺς ἀσθενούντας ἐξ ἀφροδισίων νοσημάτων δὲν καταβάλλεται μισθός, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀντίτιμον τροφῆς.

Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐπὶ μέθης, δέον νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι δύναται νὰ ὑφίσταται πταῖσμα τοῦ ναυτικοῦ, ἂν οὗτος τραυματισθῇ ἐν μέθῃ διατελῶν ἢ νοσήσῃ ἕνεκα ταύτης, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ὑπαίτιου ἢ σκοπίμου μέθης. Εἰς τὴν κρίσιν, ἐὰν ὑπάρχῃ ὑπαίτιος μέθη, θὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ἄρθρον 660 Α.Κ. ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸ ἄρθρον 652 Α.Κ. δηλαδή ἡ φύσις τῆς ἐκτελουμένης παρὰ τοῦ ναυτικοῦ ἐν τῷ πλοίῳ ὑπηρεσίας, αἱ συνθήκαι τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ἀπαγορευτικῆς διαταγῆς τοῦ πλοιάρχου διὰ τὴν χρῆσιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἐν τῷ πλοίῳ, τοῦ χρόνου τῆς μέθης κλπ., ὁπότε ἀναλόγως δέον νὰ δεχθῇ τις βαρεῖαν ἀμέλειαν. Ὡς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ μέθη θὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς βαρεῖα ἀμέλεια εἶναι καὶ ἐκεῖναι, καθ' ἃς αὕτη τιμωρεῖται ὡς ποινικὸν ἢ πειθαρχικὸν παράπτωμα, ὡς π.χ. ἄρθρα 35γ, 70γ Π.Π.Κ.Ε.Ν. (').

ζ. Εἰδικαὶ διατάξεις ρυθμίζουν τὴν προστασίαν τῶν ἐκ φυματιώσεως πασχόντων ναυτικῶν.

Αἱ εἰδικαὶ διατάξεις περὶ προστασίας τῶν καρδιοπαθῶν ναυτικῶν, περὶ ὧν προέβλεπεν ὁ ν. 306/36 κατηργήθησαν διὰ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ν. 2140/39.

η' Ἡ ἀξίωσις πρὸς νοσηλείαν προστατεύεται, ὡς καὶ ὁ μισθός. Αὕτη κατατάσσεται προνομιακῶς καὶ δὲν χωρεῖ κατ' αὐτῆς παραχώρησις. Ἐπίσης διὰ τὴν παραγραφὴν ἰσχύουν αἱ περὶ μισθοῦ διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 289 § 1 κώδ., ἐξαιρουμένης τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 3 § 7 τοῦ ν. δ. 2652/53 προβλεπομένης περιπτώσεως, δι' ἣν ἰσχύει ἡ 30ήμερος ἀνατρεπτικὴ προθεσμία. Τέλος ὑπάρχει καὶ ποινικὴ προστασία (ἄρθρ. 30 καὶ 38 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

θ' Ἐκ τῆς ὑποχρέωσεως πρὸς νοσηλείαν προκύπτουν καὶ παρεπόμενα ἱκανοὶ ὑποχρέωσις αὐταὶ εἶναι ἡ ὑποχρέωσις πρὸς παλινόστησιν (ἄρθρ. 78 κώδ.) καὶ δι' οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' εὐθύς, ὡς ἐπιτρέψῃ ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς τὴν μετακίνησιν αὐτοῦ καὶ πρόνοιαν διὰ τὰς ἀποσκευὰς τοῦ ναυτικοῦ, ἰδίως ὅταν ἀποθάνῃ (ἄρθρ. 47 Β. Δ. 15/18-12-836 «περὶ ἀστυνομίας τῆς ἔμπ. ναυτιλίας»).

1) Μόνον ἡ ὑπαίτιος ἢ σκοπίμος μέθη συνιστᾷ ὑπαιτιότητα. Π. Πειρ. 617/50 ΕΕΔ, 9, σ. 519 Π. Μυτιλ. 36/50 Ἐπ. Ἐμπ. Δ. Α., σ. 460 ἐπ. Πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Α.Κ. ἐδίδετο ἐπιεικεστέρα ἔννοια εἰς τὰς συνεπειὰς τῆς μέθης πρβλ. Ἀγαπητίδου, σ. 149 σημ. 3, Ἀγαλλοπούλου, Ἡ προστασία τοῦ ἀσθενοῦς ναυτικοῦ, 1931, σ. 32, 149 σημ. 5 Π. Δουργούτη. Ἐπ. Ἐμπ. Ν., 1930. σ. 431, 453 ἐπ. Μετὰ τὴν ἰσχύν τοῦ Α.Κ. δέον νὰ συνδυασθῇ ἡ ἔννοια αὐτῆς πρὸς τὸ ἄρθρον 660 Α.Κ. Πρβλ. Καποδίστρια, Ἐπ. Ἐμπ. Δ., Α' σ. 460. Τσάγκαρι. Ἰδιωτ. ναυτ. δίκαιον 1958, σ. 164. (Πρβλ. καὶ Π. Πειρ. 3461/53 Ν. Β. 2, σ. 844).

3. Συρροή αξιώσεων. Ἀρχικῶς ὁ νόμος 551/15 «περὶ εὐθύνης πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ ἀτυχήματος ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντων ἐργατῶν ἢ ὑπαλλήλων» ἐξήρει τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ «τοῦς ἐργάτας θαλάσσης» «διὰ τοὺς ὁποίους ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τοῦ ν. „ΓΣΚΣΤ“ τῆς 7-7-907 «περὶ Ν.Α.Τ.» (ἄρθρ. 18). Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη διεγράφη διὰ τοῦ ἄρθρ. 5 τοῦ ν. 2193/20. Συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Β.Δ. 24-7/25-8/20 «περὶ κωδικοποιήσεως τῶν νόμων περὶ εὐθύνης πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ ἀτυχήματος ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντων ἐργατῶν ἢ ὑπαλλήλων» ὁ ναυτικός παθὼν ἀτύχημα, ἐπερχόμενος ἐκ βιαίου συμβάντος ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἐργασίας ἢ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς δικαιούται ἀποζημιώσεως ἀπέναντι τοῦ κυρίου τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐὰν ἢ εἰς τὸν παθόντα ἐκ τοῦ ἀτυχήματος προελθοῦσα διακοπὴ τῆς ἐργασίας διήρκεσε πλέον τῶν τεσσάρων ἡμερῶν, ἐξαιρουμένης μόνον τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ὁ παθὼν ἐκ προθέσεως προεκάλεσε τὸ ἐπελθόν ἀτύχημα (ἄρθρον 1). Ἡ ἀποζημίωσις κανονίζεται συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 38904/7594 τῆς 20-6-57 Ὑπουργ. ἀπόφασιν ἐκδοθεῖσαν βάσει ἄρθρου 7 ν. 1224/44 :

Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ἀσθένεια ὀφείλεται εἰς ἀτύχημα ἐκ βιαίου συμβάντος, ἐπελθὼν προδήλως ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας ἢ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς πλὴν φυματιώσεως (ἄρθρ. 22 Ν.Δ. 3738/57) ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 66 κώδικος. Ἐὰν ὁ ναυτικός ὑπέστη ἐκ τοῦ ἀτυχήματος ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν ὡς ἐν περιπτώσει θανάτου αὐτοῦ ἐφαρμόζονται καὶ αἱ εἰδικαὶ διατάξεις περὶ ἀποζημιώσεως τῶν ἐξ ἀτυχημάτων ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντων. Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν «εἰδικῶν διατάξεων» περὶ ἀποζημιώσεως, δεόν νὰ συμπεριλάβωμεν καὶ τὰς περὶ νοσηλείας διατάξεις τοῦ ν. 551/15 μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τοῦ τετραμήνου διαστήματος τοῦ ἄρθρου 68 κώδικος. Ὁ ὅρος «ἀποζημίωσις» ἀφορᾷ τὸν τίτλον τοῦ νόμου καὶ οὐχὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀξιώσεως, εἶναι δὲ ἀδιάφορον, ἐὰν συνεχίζεται ἡ ἀνικανότης. Συνεπῶς ὁ ὁ ναυτικός δικαιούται καὶ περιθάλψεως, ἐὰν συνεπέα τοῦ ἀτυχήματος κατέστη ἀνίκανος ἀρχικῶς, ἥδη ὁμως εἶναι ἱκανός, πλὴν ὁμως ἔχει ἀνάγκην περιθάλψεως χωρὶς δηλαδὴ ν' ἀποτελῇ προϋπόθεσιν τῆς παροχῆς νοσηλείας ἢ συνέχισις τῆς ἀνικανότητος, πάντως, ἐννοεῖται, ἐπὶ οὐχὶ μακρότερον τοῦ ὑπὸ τοῦ ν. 551/15 ὀριζομένου χρονικοῦ διαστήματος (ἄρθρ. 7, ὡς ἐτροπ. διὰ τοῦ ἄρθρ. 2 τοῦ ν. 4705/30). Ὁ νομοθέτης ἠέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς περὶ ἐργατ. ἀτυχημάτων διατάξεις ἐπὶ τῶν βαρυτέρων πῶς ἀτυχημάτων. Σημειωτέον, ὅτι εἶναι ἀδιάφορον ἐὰν ἡ ἀνικανότης εἶναι προσωρινὴ ἢ διαρκής.

Παρὰ τὴν διάταξιν τοῦ κώδικος, παραμένει ἀμφήριστον τὸ θέμα, ἐὰν θὰ γίνῃ «συμψηφισμός» τῶν ἀξιώσεων. Ὁ κώδιξ δὲν ἐπανέλαβε τὸ ἄρθρον 23 ἐδ. γ' τοῦ ν. 1752/51, καθ' ὃ, ἐὰν συντρέχῃ περίπτωσις ἐφαρμογῆς καὶ τῶν εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ν. 551/15 «συμψηφίζεται» πρὸς τὴν ἐξ αὐτῶν ἀπαίτησιν πᾶσα γενομένη κατὰ τὰς §§ 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 23 παροχῆ. Ἐλλείπει εἰδικῆς διατάξεως, δεόν νὰ δεχθῶμεν καθ' ἐφαρμογὴν τῆς γενικῆς ἀρχῆς, ὅτι δὲν δύναται ὁ ζημιωθείς νὰ καταστῇ πλουσιώτερος, νὰ περιστῇ δηλαδὴ εἰς περιοριστικὴν κατάστασιν καλυτέραν τῆς πρὸ τοῦ ζημιογόνου γεγονότος τοιαύτην. Ἐνταῦθα συρρέουν δύο ἀξιώσεις, τείνουσαι πρὸς ἀποκατάστασιν, τῆς

ιδίας ζημίας, τῆς ἐκ τῶν δαπανῶν νοσηλείας καὶ τῆς ἀπωλείας ἢ μειώσεως τοῦ ἡμερομισθίου προερχομένης. Δύνανται ἀμφότεροι ν' ἀσκηθοῦν, μετὰ τὴν ἐπιφύλαξιν, ὅτι πᾶν, ὅ,τι λαμβάνεται ἐκ τῆς μιᾶς καταλογίζεται καὶ εἰς τὴν ἄλλην.

Πέραν ὅμως τῆς ἐκ τοῦ ν. 551/15 ἀξιώσεως εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἀξίωσις καὶ ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ Α.Κ., ἥτοι ἐκ τῆς συμβάσεως, λόγῳ μὴ τηρήσεως τῶν ὄρων ὑγιεινῆς καὶ ἀσφαλείας, ἐν σχέσει μετὰ τὸν χῶρον ἐργασίας, τὰ τῆς διαμονῆς, ἐγκαταστάσεων, μηχανημάτων ἢ ἐργαλείων (ἄρθρον 662 Α.Κ.) ἢ ἐξ ἀδικοπραξίας (ἄρθρ. 914, εὐθύνη προστήσαντος—ἄρθρ. 922 Α.Κ.—, εὐθύνη ἐκ βλάβης τοῦ σώματος καὶ τῆς ὑγείας—ἄρθρον 929 Α.Κ.—, εὐθύνη θανατώσεως προσώπου—ἄρθρον 928 Α.Κ.—) ἐν συνδυασμῷ, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ἐργατικοῦ ἀτυχήματος, πρὸς τὸ ἄρθρον 16 τοῦ ν. 551/15. Αἱ ἀνωτέρω διατάξεις καθορίζουν τὴν ἔκτασιν τῆς ὀφειλομένης ἀποζημιώσεως καὶ προϋποθέτουν τὴν ὑπαρξιν αἰτιώδους συναφείας μεταξὺ πταίσματος καὶ ζημίας.

Μὴ ὑπαρχούσης εἰδικῆς διατάξεως ρυθμιζούσης τὴν ἀμοιβαίαν σχέσιν τῶν γεννωμένων ἀξιώσεων, δέον νὰ δεχθῶμεν τὴν δοθεῖσαν λύσιν ἐπὶ ἐργατικῶν ἀτυχημάτων, ὅτι δηλ. ὑφίσταται συρροή ἀξιώσεων καὶ πᾶσαι βαίνουν παραλλήλως πρὸς τὰς τοῦ κώδικος. Ἐπειδὴ ὅμως πᾶσαι τείνουν εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐπελθούσης ζημίας καὶ δὲν δύναται ν' ἀγάγουν εἰς πλουτισμὸν τοῦ παθόντος, διὰ τοῦτο τὸ ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς ἀξιώσεως ληφθὲν δέον νὰ καταλογίζεται καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἀξίωσιν μέχρι συμπληρώσεως τῆς ζημίας, ἥτις ἐν προκειμένῳ εἶναι τὸ ἡμερομίσθιον καὶ αἱ δαπάναι νοσηλείας.

Τέλος ἢ ἀσθένεια δύναται νὰ ὀφείλεται καὶ εἰς ἐνέργειαν τρίτου τινος ὅστις δύναται νὰ εἶναι, εἴτε ὁ πλοίαρχος, τὸ πλήρωμα ἢ ὁ πλοηγὸς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθειμένων εἰς αὐτοὺς καθηκόντων, εἴτε ξένος τις πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ἢ καὶ τὰ εἰς τὰ ἀνωτέρω πρόσωπα, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐφαρμόζονται αἱ περὶ προστήσεως ἀρχαί (ἄρθρον 922 Α.Κ.) καὶ εὐθύνονται προστήσας καὶ προστηθεὶς ἔναντι τοῦ ζημιωθέντος εἰς ὁλόκληρον κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 926, 927 καὶ 932 Α.Κ. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, γεννᾶται ἀξίωσις κατὰ τοῦ τρίτου, ἐπὶ τῇ βάσει μόνον τῶν διατάξεων τοῦ Α.Κ. καὶ κατὰ τοῦ ἐργοδότη, ἐὰν συντρέχουν αἱ νόμιμοι προϋποθέσεις, κατὰ τὸν ν. 551/15 καὶ τὸν κώδ. ἰδιωτ. ναυτ. δικαίου. Ὁ ἐργοδότης ὑποχρεοῦται εἰς τὰς κατὰ ν. 551/15 καὶ τὸν κώδικα παροχάς, μὴ δυνάμενος ν' ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ναυτικόν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἠσθένησε πταίσματι ἄλλου, ὅστις καὶ εἶναι ὑπεύθυνος οὗτος ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης. Ὁ ἐργοδότης ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης κατὰ κανόνα μόνον ἐν περιπτώσει προκλήσεως τῆς ἀσθενείας, πταίσματι τοῦ ναυτικοῦ. Ὁ εἰς ἀποζημιώσιν ὑπόχρεως τρίτος δὲν δύναται ν' ἀντιτάξῃ, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ ἐργοδότης κατέβαλεν ὅλον ἢ μέρος τῆς ζημίας, ἀπαλλάσσεται οὗτος ἀναλόγως τῆς εὐθύνης, διότι δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ὁ ὑπαίτιος ζημιώσας ἄλλον νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ τοῦ τυχαίου γεγονότος τῆς ἐν μέρει ἱκανοποιήσεως τοῦ παθόντος ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη. Ἐλλείπει

διὰ τὸν συμψηφισμόν τοῦτον (καταλογισμόν) ἢ προσήκουσα νομικὴ βᾶσις, διότι ἑκατέρωσιν στηρίζεται ἐπὶ ἰδιαίτερας γενεσιουργοῦ αἰτίας ἀπλῶς ἀμφοτέρωσιν προέκυψαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ζημιολογικοῦ γεγονότος, ὡς ἀπαραιτήτου προϋποθέσεως· εἶναι ὅμως νομικῶς ἀνεξάρτητοι ἀλλήλων καὶ ἢ μία δὲν μειώνει ἢ δὲν ἐξαλείφει τὴν ἄλλην. Σημειωτέον ὅμως ἐξ ἄλλου, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ σωρευτικὴ ἀσκήσις τῶν ἀξιώσεων, νὰ ἰκανοποιηθῶν δηλαδὴ ἀθροιστικῶς καὶ ἢ μὲν καὶ ἢ δέ, διότι τοῦτο θὰ προσέκρουεν εἰς τὰς διεπούσας τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποζημιώσεως γενικὰς ἀρχάς, αἵτινες δὲν ἐπιτρέπουν, ὅπως ἡ ζημία ἀγάγη εἰς πλουτισμόν τοῦ ζημιωθέντος. Διὰ τοῦτο ὁ παθὼν ἰκανοποιηθεὶς παρὰ τοῦ ὑπαιτίου, δὲν δύναται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ ἐργοδότη· ἰκανοποιηθεὶς παρὰ τοῦ ἐργοδότη δύναται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ ὑπαιτίου, ἐκχωρῶν ὅμως εἰς τὸν ἐργοδότην τὴν κατὰ τοῦ τρίτου ἀξίωσιν, καθ' ὃ μέρος ἰκανοποιήθη παρ' αὐτοῦ Ὁ ἐργοδότης καταβάλλων δὲν ἔχει εὐθεῖαν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ τρίτου· ἔχει ἀνάγκην ὑποκαταστάσεως, ἥτις σήμερον κατὰ τὴν κρατούσαν γνώμην, δὲν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως. Ὁ παθὼν εἰσπράττων παρ' ἀμφοτέρων ὑπόκειται εἰς τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἐργοδότη ἀναζητήσιν τῶν παρ' αὐτοῦ καταβληθέντων, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ.

Τέλος εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῶν ἀξιώσεις ἐναντι τοῦ Ν. Α. Τ. καὶ ἄλλων εἰδικῶν ὀργανισμῶν, κυρίως τοῦ «Οἴκου τοῦ Ναύτου», ὡσάκις τὸ γενεσιουργὸν αὐτῶν γεγονὸς ἀποτελεῖ καὶ ἀσφαλιστικὴν περίπτωσιν.

Ζωηρῶς συζητεῖται τὸ θέμα, ἐὰν δέον νὰ γίνῃ «συμψηφισμός» (καταλογισμός) τῶν ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς παροχῶν πρὸς τὰς τῆς ἄλλης, κυρίως τοῦ ν. 551/15 πρὸς τὴν σύνταξιν ἐξ ἀσφαλιστικοῦ ταμείου. Ἡ νομολογία κυμαίνεται· ἄλλοτε μὲν ἐδέχθη (Α.Π. 246/40 Θ.ΝΑ' σ. 545, Α.Π. 70/42 Θ. ΝΓ, σ. 312, Α.Π. 251/55 ΕΕΔ, 14, σ. 574), ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ συμψηφισμός, ἂν ἡ σύνταξις κεφαλαιοποιουμένη κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ συμπληροῖ τὸ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως ὅποτε δὲν ἰσχύει ὁ ν. 551, ἄλλως ἰσχύει διὰ τὸ πρὸς συμπλήρωσιν, ἄλλοτε δέ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ συμψηφισμός καὶ συνεπῶς δύναται νὰ γίνῃ ἀθροιστικὴ ἐπιδιώξις ἀμφοτέρων (Α.Π. 844/54 ΕΕΔ, 14, σ. 125, Α.Π. 203/56 ΕΕΔ, 15, σ. 479, Α.Π. 92/58 ΕΕΔ, 17, σ. 243). Προκειμένου περὶ ναυτικῶν, λόγῳ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 18 τοῦ ν. 551/15, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ 2193/20 δέον νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀποψις τῆς ἀθροιστικῆς ἐπιδιώξεως, τῆς τε συντάξεως ἐκ τοῦ Ν.Α.Τ. καὶ τῆς ἀποζημιώσεως τοῦ ν. 551/15. Πάντως ἡ λύσις ἐμφανίζει ἀνωμαλίαν τινα, τοποθετουμένη εἰς τὸ πλαίσιον τῶν διατάξεων τοῦ Α.Κ. περὶ τῶν γενικώτερον πρβλ. Λιτζερόπουλου. Ἑρμην. Α.Κ. ἀρθρον 298, ἀριθ. 46-49, 58, 59. Μιχαηλίδου-Νουάρου, Ἑργατ. δίκαιον (περιοδ.) 1942. σ. 303 ἐπ. Πρβλ. καὶ Ἀγαλλόπουλου, Κοινων. Ἀσφαλίσεις, σ. 217 ἐπ.

4. Ὁ εἰς νοσηλείαν ὑπόχρεως ἐργοδότης ἀσφαλιζέται συνήθως κατὰ τῆς εὐθύνης, τὴν ὅποιαν δύναται νὰ ὑπέχη ἐν περιπτώσει ἀσθενείας τοῦ πληρώματος πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου καθοριζομένων παροχῶν. Ἡ ἀσφάλισις αὕτη εἶναι ἀσφάλισις κατ' εὐθύνης. Ἡ εὐθύνη εἶναι τὸ ἀσφαλιστικὸν συμφέρον.

Ἡ προκειμένη ἀσφάλισις εἶναι συλλογικὴ, δυναμένη νὰ γίνῃ μετὰ ὀνομαστικῆς ἢ μὴ μείας τῶν προσώπων, ἢ ἀσθένεια τῶν ὁποίων θεμελιοῖ τὴν πρὸς

πραγματοποιήσιν παροχῶν εὐθύνην τοῦ ἠσφαλισμένου ἐργοδότη. Ἡ ἀσφάλις δύναται νὰ γίνῃ ὑπὸ δύο μορφάς, εἴτε παρ' ἀσφαλιστικῆ ἐπιχειρήσει, εἴτε ὡς ἀμοιβαία ἀσφάλις. Περὶ τῆς ἀσφαλίσεως ταύτης δὲν ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν εἰδικαὶ διατάξεις· ἐφαρμόζονται συνεπῶς αἱ γενικαὶ περὶ θαλασσίας ἀσφαλίσεως διατάξεις τοῦ κώδικος ἰδιωτικοῦ ναυτικοῦ δικαίου (ἄρθρα 257—288), συμπληρούμεναι διὰ τοῦ κώδικος περὶ ἀσφαλιστικῆς συμβάσεως (ἄρθρα 189—225 Ἐμπ. Ν.).

5. Ἡ νομοθεσία μας προβλέπει σειρὰν προληπτικῶν μέτρων κατὰ τῆς ἀσθενείας. Τοιαῦτα εἶναι :

α. Ἡ ἀπαγόρευσις ναυτολογήσεως ἀνηλίκων, λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων κινδύνων, εἰς οὓς ἐκτίθεται ὁ ναυτικός (ν. 4211/29 περὶ κυρώσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 7/20 διεθνοῦς συμβάσεως ἐργασίας).

β. Καθορισμὸς συνθέσεως πληρώματος, περὶ οὗ ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μεγάλης καταπονήσεως τῶν πληρωμάτων.

γ. Καθορισμὸς τῶν μισθῶν τῶν ναυτικῶν διὰ συλλογικῶν συμβάσεων καὶ ἰδιαίτερα διασφαλίσεις αὐτοῦ.

δ. Μέτρα ὑγιεινῆς καὶ καθαριότητος τῶν πλοίων (ἄρθρον 1 ν. 4166/29), ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ ὑγιεινὴ ἐνδιαίτησις τῶν ἐπιβαίνοντων, ὡς καὶ ἐν περιπτώσει ὑπονοίας ἢ ἐκ συμπτώματος μεταδοτικῆς ἐπιδημικῆς ἢ λοιμώδους νόσου ὑποχρέωσις διὰ τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ ἀσθενοῦς, διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν διαμερισμάτων, σκευῶν καὶ εἰδῶν κατακλίσεως, ἅτινα ὁ ἀσθενὴς ἐχρησιμοποιοεὶ καὶ τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων (Β.Δ. 6-12-39 περὶ κανονισμοῦ ἐργασίας ἐπὶ φορτηγῶν πλοίων κλπ. ἄρθρον 10). Ἐπίσης δεόν νὰ λαμβάνεται μέριμνα καὶ διὰ τὴν καθαριότητα τῶν ἐνδυμάτων (ἄρθρον 44 Β.Δ. 15/18-12-836 «περὶ ἀστυνομίας ἐμπορικῆς ναυτιλίας»).

ε. Καθορισμὸς χωρητικότητος καὶ ὄρων ὑγιεινῆς τῶν κοιτῶνων τοῦ πληρώματος (ν. ΓΤΙΕ/909 «περὶ καταμετρήσεως ἐμπορικῶν πλοίων» καὶ Διάτ. 20-2-909, ἄρθρα 7 καὶ 8).

στ. Ἱατρικὴ ἐξέτασις τῶν πληρωμάτων τῶν πλοίων πρὸ τῆς ἀπογραφῆς, λήψεως ἀποδεικτικοῦ ἱκανότητος, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἡλικίας 60 ἐτῶν καὶ εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις εἰδικῶς διὰ τὴν φυματίωσιν (ν.δ. 3738/57).

ζ. Ἀπαγόρευσις μειώσεως τῆς τροφῆς ὡς ποινῆς (ἄρθρ. 66 καὶ 84 Π.Π.Κ.Ε.Ν.) καὶ τῆς νοθεύσεως τῶν ἐδωδίων ἢ ποτῶν τοῦ πλοίου (ἄρθρ. 281 Ποιν. Κώδ.). Ἐπίσης ὁ ν. 4005/29 «περὶ τροφοδοσίας τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων» ἐρρῦθμισεν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, λεπτομερῶς τὰ τῆς τροφοδοσίας.

η. Γνώσεις ὑγιεινῆς παρὰ πλοιάρχων καὶ ἀξιωματικῶν τῶν πλοίων πρὸς παροχὴν πρώτων βοηθειῶν (πρβλ. πρόγραμμα ἐξετάσεων πλοιάρχων β' καὶ γ' ταξ. Β.Δ. 6-10-54).

θ. Πρόσληψις ἱατροῦ ἐπὶ τῶν μεγαλύτερων πλοίων.

Ἄδεια μετ' ἀποδοχῶν τοῦ ναυτικοῦ

1. Ἡ ἄδεια μετ' ἀποδοχῶν, θεσμὸς σπουδαίας κοινωνικοπολιτικῆς σημασίας, ὡς παρέχων εἰς τὸν ἐργαζόμενον τὴν δυνατότητα τῆς ἀνακτῆσεως τῶν καταναλωθεισῶν σωματικῶν, πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν ἐν τῇ ἐργασίᾳ δυνάμεων, εἰς τοὺς ναυτικούς δὲ καὶ τὴν τῆς ἀπολαύσεως τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, ἀνάγεται πλέον εἰς τὰ βασικὰ δικαιώματα τοῦ μισθωτοῦ.

2. Παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει νομοθετικὴ ρύθμισις τοῦ θέματος τῶν ἀδειῶν μετ' ἀποδοχῶν τῶν ναυτικῶν· ὁ κῶδιξ τοῦ ἰδιωτικοῦ ναυτικοῦ δικαίου ἀγνοεῖ τὸν θεσμόν. Συνεπῶς τὸ θέμα θὰ ρυθμισθῇ ὑπὸ τοῦ Α.Κ. (ἄρθρα 666, 667), ἐφαρμοζομένου ἐπικουρικῶς ἐν προκειμένῳ, ἐφ' ὅσον πρόκειται ἀναμφισβητήτως περὶ «*ἐργασίας καταναλισκούσης ἐντελῶς ἢ οἰσιωδῶς τὰς παραγωγικὰς τοῦ ἐκμισθωτοῦ δυνάμεις*», συμπληρουμένων τῶν διατάξεων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τυχόν εὐνοϊκωτέρων διατάξεων τῶν συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας.

Οὕτω διὰ τῶν ὁμοιοτύπων διατάξεων τῶν συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας ὀρίζεται, ὅτι μετὰ συμπλήρωσιν ἐνὸς ἔτους ὑπηρεσίας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἢ πλοίων τοῦ αὐτοῦ πλοιοκτῆτου, ὁ ναυτικὸς δικαιούται ἀδείας ὑπολογιζομένης διὰ μὲν τοὺς ἀξίωματικούς εἰς μίαν καὶ ἡμίσειαν ἡμέραν δι' ἕκαστον μῆνα ὑπηρεσίας, διὰ δὲ τὸ κατώτερον προσωπικὸν εἰς μίαν ἡμέραν δι' ἕκαστον μῆνα· ἐφ' ὅσον ὁ ναυτικὸς συνεχίζει τὴν ὑπηρεσίαν του πέραν τοῦ ἔτους δικαιούται εἰς ἄδειαν δι' ἕκαστον μῆνα, ὡς ἀνωτέρω, μετὰ ὅμως τὴν συμπλήρωσιν τριμήνου ὑπηρεσίας πέραν τοῦ ἔτους. Ἐὰν ὁ ναυτικὸς συμπλήρωσεν ἐξάμηνον συνεχῆ ὑπηρεσίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἢ πλοίων τοῦ αὐτοῦ πλοιοκτῆτου καὶ ἀπολυθῇ ἐξ αὐτοῦ, οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητός του, τῆς λόγῳ ἀσθενείας ἀπολύσεως μὴ συνιστώσης ὑπαιτιότητά του, πρὸ τῆς λήξεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεώς του, δύναται νὰ λάβῃ ἄδειαν δι' ὅσους μῆνας ὑπῆρέτησε κατὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἀναλογίαν.

Ζήτημα ἐγενήθη περὶ τῆς ἐννοίας τῆς φράσεως τῶν συλλογικῶν συμβάσεων, ὅτι ὁ ναυτικὸς δικαιούται τῆς ἀποζημιώσεως λόγῳ ἀδείας, ἐὰν «ἀπολυθῇ... οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητός του». Ὑπεστηρήθη, ὅτι αὕτη σημαίνει ἀπόλυσιν τοῦ ναυτικοῦ «παρὰ τὴν θέλησίν του καὶ ἢ τοιαύτη ἀπομάκρυνσις ἐγένετο ἄνευ πταίσματος». Συνεπῶς «ἐπὶ οἰκειοθελοῦς ἀποχωρήσεως (ἀμοιβαίᾳ συναινέσει) δὲν ὑφίσταται ἀπόλυσις, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ὑφίσταται δικαίωμα ἀποζημιώσεως ἀδείας (Π. Πειρ. 55/452 Ε.Α.Δ., 11 σελ. 1034. Τσάγκας, Ἡ σύμβασις ναυτικῆς ἐργασίας, 1953 σ. 80). Ὅρθῶς ἡ ἀπομὴς αὕτη ἐπεκρίθη (Βερεβερός, Ε.Ε.Δ., 11, σ. 1337). Ἡ διάταξις τῶν συλλογικῶν συμβάσεων πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ στενῶς καὶ νὰ περιορισθῇ ἢ στέρησις τῆς ἀποζημιώσεως εἰς μόνην τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπαιτιότητι τοῦ ναυτικοῦ ἀπολύσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρου 4 § 4 τοῦ ν. 539/45 «περὶ χορηγήσεως κατ' ἔτος εἰς τοὺς μισθωτοὺς ἀδειῶν μετ' ἀποδοχῶν», σημαίνει δὲ πᾶσαν ἀντισυμβατικὴν συμπεριφορὰν, δυναμένην νὰ κλονίσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπιστοσύνην τοῦ ἐργοδότη καὶ ἥτις κατὰ τοὺς κανόνas τῆς καλῆς πίστεως δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀποχρῶντα λόγον διὰ τὴν καταγγελίαν τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Περὶ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐργοδότη-

του δ' ἐν δύναται ἐν προκειμένῳ λόγος. (Πρβλ. καὶ Π. Πειρ. 3155/52 ΕΕΔ, 12, σ. 153, ἔνθα καὶ μειοψηφία). Συνεπῶς ὁ ναυτικός ἀπολυθεὶς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἐξαμήνου ὑπηρεσίας δικαιούται ἀποζημιώσεως ἀδείας, ἔστω καὶ ἂν ἐληξεν ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως ἐξ ἀνωτέρας βίας (ναυάγιου). *Άλλως Π. Πειρ. 1605/53 'Ε. 'Εμπ. Δ. 1953, σ. 356. Περὶ τῆς λόγῳ ἀσθενείας τοῦ ναυτικοῦ ἀπολύσεως δ' ἐν γεννάται πλέον ζήτημα, μετὰ τὴν ἀποσπρήσιν τοῦ θέματος διὰ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν ἀνωτέρω λύσιν μᾶς βοηθεῖ καὶ ἡ διεθνὴς σύμβασις 91/49 (ἄρθρον 3), ἴδια ἡ ἐπεξηγηματικὴ κατὰ τὴν ἐπιψηφίσιν τῆς δήλωσις τοῦ 'Ινδοῦ κυβερνητικοῦ ἀντιπροσώπου, καθ' ἣν αἱ λέξεις : «licenciée sans qu'il y ait eu faute de sa part» σημαίνουν, ὅτι αἱ μόναι περιπτώσεις, αἵτινες δ' ἐν καλύπτονται ὑπὸ τῆς διατάξεως εἶναι ἐκεῖναι μόνον, ὅταν «un homme déserte ou lorsqu'il se blesse volontairement». Code Intern. du Travail, I, 1954, σ. 939 σμ. 256).

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀδείας του δικαιούται ὁ ναυτικός εἰς τὸν ἀναλογούντα εἰς ταύτας μισθόν, ὡς οὗτος ὀρίζεται ἐν τῇ συλλογικῇ συμβάσει, ὡς καὶ τὸ ἀντίτιμον τῆς τροφῆς, ὅπερ ἐπίσης ὀρίζεται ἐν ταῖς συλλογικαῖς συμβάσεσι ἴσον πρὸς τὸ παρεχόμενον εἰς τοὺς ἐκτὸς τοῦ πλοίου νοσηλευμένους ναυτικούς.

Ἡ ἀδεια παρέχεται ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν κρίσιν του ἦτις δέον νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τοὺς κανόνας τῆς καλῆς πίστεως, νὰ μὴ ἀποτελῇ δηλ. καταχρηστικὴν ἄσκησιν δικαιώματος, ἐπιτρέπουν αἱ ἀνάγκαι τοῦ πλοίου. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, καθ' ἐπιλογὴν τοῦ ναυτικοῦ, εἴτε ἀναβάλλεται ἡ παροχὴ ταύτης διὰ τὸν κατάλληλον χρόνον, εἴτε θεωρεῖται παρασχεθεῖσα, καταβαλλομένου ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς τὸν ναυτικὸν τοῦ ἀναλογούντος μισθοῦ, ἄνευ τοῦ ἀντιτίμου τροφῆς, καθ' ὅσον οὗτος παραμένει καὶ διατρέφεται ἐπὶ τοῦ πλοίου. Πάντως πρέπει, ὀρίζουν αἱ συλλογ. συμβάσεις, νὰ καταβάλλεται πᾶσα προσπάθεια, ὅπως ἀποφεύγεται ἡ μὴ παροχὴ ἀδείας, ἐναντι χρηματικῆς πληρωμῆς.

Ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ρυθμίσεως παρατηρητέα τὰ ἑξῆς :

α. Εἰς τὸν χρόνον ὑπηρεσίας συνηπολογίζεται καὶ ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ ναυτικός δ' ἐν παρέσχευ ἐργασίαν, εἴτε λόγῳ ὑπερήμερίας τοῦ ἐργοδότου (ἄρθρον 656 Α.Κ.), εἴτε ἐξ αἰτίας σπουδαίου λόγου, μὴ ὀφειλομένου εἰς ὑπαιτιότητα αὐτοῦ (ἄρθρα 657 καὶ 658 Α.Κ.), ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 65 κώδικος. Ἐπίσης εἶναι ἀδιάφορον, ἐὰν παρεσχέθῃ ἐπὶ τῇ βάσει μᾶς ἢ πλειόνων συμβάσεων ναυτολογήσεως καὶ δὴ εἴτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου εἴτε διαφόρων πλοίων τοῦ αὐτοῦ πλοιοκτῆτου· πάντως μικραὶ διακοπαὶ δικαιολογούμεναι ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἀλληλοδιαδόχων ναυτολογήσεων δ' ἐν αἴρουν τὴν συνέχειαν τῆς σχέσεως.

β. Ἡ ἀδεια δέον νὰ παρέχεται συνεχῶς καὶ οὐχὶ διακεκομμένως.

γ. Εἰς τὸν χρόνον τῆς ἀδείας δ' ἐν ὑπολογίζεται ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ ναυτικός κωλύομενος νὰ ἐργασθῇ, δικαιούται εἰς τὸν μισθὸν (ἄρθρα 657, 658 καὶ 667 Α.Κ.).

δ. Ἡ ἀδεια περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἡμέρας καὶ οὐχὶ μόνον τὰς ἐργασίμους. Δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα διάταξις ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρου 2 § 1—3 τοῦ ν. 539/45.

ε. Ἡ ἄδεια χορηγεῖται, τῇ αἰτήσῃ τοῦ ναυτικοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουν αἱ ἀνάγκαι τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πλοίου. Δύναται νὰ ζητηθῇ ὅποτεδήποτε, μὴ ὑπάρχοντος ὠρισμένου χρόνου πρὸς χορήγησιν αὐτῆς. Ὁ ναυτικός δέον ν' ἀναμένῃ τὴν χορήγησιν τῆς ἀδείας, μὴ δικαιούμενος νὰ κἀνῃ χρῆσιν μόνος του, ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ πλοίαρχου.

στ. Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 667 § 2 Α.Κ., καθ' ἣν ὁ ἐργοδότης δὲν ὑποχρεοῦται εἰς χορήγησιν ἀδείας, ἀφ' ἧς ὁ ἐμισθωτῆς (ναυτικός) κατήγγειλε τὴν σύμβασιν, δὲν ἔχει ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογὴν, καθ' ὅσον αἱ διατάξεις τῶν συλλογικῶν συμβάσεων, μὴ ποιούμεναι τοιοῦτην ἐξάιρεσιν, εἶναι εὐμενέστερα τῶν συλλογικῶν συμβάσεων διὰ τὸν ναυτικὸν καὶ ὡς τοιαῦται εἶναι ἐπικρατέστεραι (ἄρθρον 679 Α.Κ.).

ζ. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀδείας του δικαιούται ὁ ναυτικός εἰς τὸν μισθὸν του καὶ εἰς τὴν τροφήν, περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς ὑποχρέωσης προνοίας δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ πλοίαρχος ὑποχρεοῦται εἰς προκαταβολὴν τῶν ἀποδοχῶν τῆς ἀδείας.

η. Ἡ ἀξίωσις δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀσκηθῇ ἅμα τῇ παρελεύσει τοῦ ἔτους· δύναται ν' ἀσκηθῇ καὶ βραδύτερον· πάντως ἔχει σημασίαν ἡ πάροδος τοῦ ἔτους, διότι ἀπὸ ταύτης ἡ ἀξίωσις εἶναι γεγεννημένη· συνεπῶς εἶναι δυνατὴ ἡ μεταβίβασις εἰς τοὺς κληρονόμους ἐν περιπτώσει θανάτου, ὑπὸ τὴν μορφήν βεβαίως τῆς χρηματικῆς παροχῆς.

3. Πέραν τῆς ἀνωτέρω ἀδείας παρέχεται συμφώνως μετὰ τὰς ἰσχυοῦσας συλλογικὰς συμβάσεις, εἰς τὸν μισθωτὸν μετὰ τὸ τέλος ἐκάστου ταξιδίου διαρκείας, ἄνω τῶν δέκα ἡμερῶν μία ἡμέρα ἐκτὸς ὑπηρεσίας ἐν ὄρμῳ μετὰ πλήρων, ἐννοεῖται, ἀποδοχῶν. Ἡ ἄδεια αὕτη εἶναι ἄσχετος καὶ δὲν συνυπολογίζεται εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν ἄδειαν. Ὁ πλοίαρχος καθορίζει ἐκάστοτε τοὺς ἀνδρας, εἰς οὓς παρέχεται ἡ ὡς ἄνω ἡμέρα ἐκτὸς ὑπηρεσίας, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ πλοίου, δύναται δὲ ν' ἀναβάλῃ τὴν παροχὴν ταύτης διὰ τὸν κατάλληλον χρόνον, ἐφ' ὅσον αἱ ἀνάγκαι τοῦ πλοίου ἐπιβάλλουν τοῦτο, οὐχὶ ὁμως πέραν τοῦ δευτέρου ταξιδίου. Ὁ ναυτικός δὲν δύναται ν' ἀξιώσῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀναλογούντος μισθοῦ ἀντὶ τῆς ἡμέρας ἐκτὸς ὑπηρεσίας, πλην, ἐὰν δὲν τῷ παρασχεθῇ αὕτη μετὰ τὸ τέλος καὶ τοῦ δευτέρου ταξιδίου. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, καθ' ἣν δὲν παραβλάπτονται τὰ συμφέροντα τοῦ πλοίου καὶ ὑπάρχουν εὐκαιρία ἀποβιβάσεως δέον ὁ πλοίαρχος νὰ χορηγῇ ἄδειαν ἐξόδου εἰς τὸν ναυτικόν, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῇ ἰδιαιτέρον τινα λόγον· σημειωτέον, ὅτι τὸ ἄρθρον 663 Α.Κ. ἔχει καὶ ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογὴν.

4. Αἱ θήλειαι ναυτικοὶ δικαιοῦνται ἀδείας ἀπουσίας, λόγω κητέσεως καὶ τοκετοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 3/19 διεθνῆ σύμβασιν ἐργασίας «περὶ ἐργασίας τῶν γυναικῶν πρὸ καὶ μετὰ τὸν τοκετὸν» κυρωθεῖσαν διὰ τοῦ ν. 2274/20. Ἡ ἄδεια αὕτη συνίσταται: α. εἰς² ἕξ ἑβδομάδας μετὰ τὸν τοκετὸν καὶ β. εἰς χρόνον τὸ πολὺ ἕξ ἑβδομάδων πρὸ τοῦ τοκετοῦ. Κατὰ

τὸ διάστημα τοῦτο δὲν δικαιоῦνται μισθοῦ, ἀλλ' ἀποζημιώσεως παρεχομένης ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἢ εἰδικοῦ ἀσφαλιστικοῦ ταμείου. Πλὴν ὁμως σχετικὸς νόμος προβλέπων διὰ τὰς θηλείας ναυτικούς δὲν ἐξεδόθη μέχρι σήμερον.

§ 19

Ἵποχρέωσις πρὸς ἀποκατάστασιν δαπανῶν (*)

Ἐν τῇ ναυτεργατικῇ νομοθεσίᾳ, ὡς καὶ ἐν τῇ γενικῇ ἐργατικῇ νομοθεσίᾳ δὲν ὑπάρχουν εἰδικαὶ διατάξεις, ρυθμίζουσαι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐργοδότη πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν δαπανῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλεται ὁ ναυτικὸς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτὸν ἐργασίας. Ἐν τούτοις δέον νὰ δεχθῶμεν, κατ' ἀνάλογον ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 722 Α.Κ., ὅτι ὁ ναυτικὸς ἐνεργῶν δαπάνας διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐργοδότη ἐπιμελεῖται ὑποθέσεως αὐτοῦ καὶ δικαιоῦται εἰς ἀπόδοσιν. Δὲν ἔχει σημασίαν, ἐὰν αἱ δαπάναι ἐγένοντο πράγματι πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐργοδότη· ἀρκεῖ, ὅτι ὁ ναυτικὸς, συμφῶνως πρὸς τὸν βαθμὸν ἐπιμελείας, εἰς τὸν ὁποῖον ὑποχρεοῦται, ἔκρινεν αὐτάς, ὡς ἀναγκαίας. Ὁ ναυτικὸς πρέπει νὰ ὑποβάλλῃ κατάστασιν τῶν δαπανῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ δικαιολογητικά, πλὴν, ἐὰν χορηγῆται ποσὸν κατ' ἀποκοπήν, ἀνεξαρτήτως τοῦ μεγέθους τῶν πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν. Ἡ ἀξίωσις δι' ἀποκατάστασιν δαπανῶν δὲν εἶναι ἀξίωσις μισθοῦ, πλὴν, ἐὰν, ὡς συνήθως, χορηγεῖται ἐν σταθερὸν κατ' ἀποκοπήν ποσόν, ὅπερ περιλαμβάνει συγχρόνως ἀμοιβὴν καὶ ἀποκατάστασιν δαπανῶν ὁπότε κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τὰς δαπάνας ποσὸν θεωρεῖται μισθός. Πρέπει ὅθεν νὰ ἐρευνηθῇ ποῖον ποσὸν ὑπερβαίνει τὰς δαπάνας, ὅπερ θὰ θεωρηθῇ ὡς μισθός. Τὸ ποσόν, ὅπερ δὲν εἶναι μισθός δὲν προστατεύεται, ὡς μισθός (ἀκατάσχετον, ἀνεκχώρητον), ἔχει ὁμως ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ προνόμιον καὶ τὴν μὴ παραχώρησιν λόγῳ τῆς εὐρείας διατυπώσεως τῶν ἄρθρων 87 καὶ 205 κώδικος καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν βραχεῖαν παραγραφὴν τοῦ ἄρθρου 289 κώδικος.

§ 20

Ἵποχρέωσις πρὸς χορήγησιν ἐλευθέρου χρόνου πρὸς εὔρεσιν ἐργασίας

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 677 Α.Κ., διάταξιν ἀναγκαστικοῦ δικαίου, ἔχουσαν ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τῆς ναυτικῆς ἐργασίας, ὁ ναυτικὸς δικαιоῦται καταγγελθείσης ὑπὸ προθεσίαν τῆς συμβάσεως ἐργασίας «νὰ ζητήσῃ τὸν ἀναγκαῖον εἰς αὐτὸν πρὸς τοῦτο τοιοῦτος κατάλληλος χρόνος». Τοιαύτη περίπτωσις ὑφίσταται κατὰ τὸν κώδικα μόνον εἰς περίπτωσιν καταγγελίας ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ (ἄρθρ. 73)· δύναται ὁμως νὰ προκύψῃ καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ πλοίαρχος, καίπερ μὴ ὑποχρεούμενος, τηρήσῃ προθε-

*) Kaskel-Dersch. Arbeitsrecht, 1957, σ. 205.

ομίαν τινα καταγγελίας. Πλήν όμως, ως έχει παρατηρηθῆ, δέον, ως ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς διατάξεως, νὰ δοθῆ εὐρυτέρα ἔννοια εἰς αὐτὴν ὥστε νὰ περιλάβῃ πᾶσαν περίπτωσιν λήξεως τῆς συμβάσεως τῆς ναυτολογήσεως, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου λύσιν αὐτῆς, ὅποτε ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δοθῆ ἐὺλογον χρόνον πρὸ τῆς λήξεως τῆς συμβάσεως. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι χρήσις τοῦ δικαιώματος τούτου ἐπιτρέπεται, ἐφ' ὅσον συμβιβάζεται μὲ τὰς συγκεκριμένας συνθήκας τῆς ναυτιλιακῆς ἐκμεταλλεύσεως π.χ. κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ πλοίου εἰς τὸν λιμένα. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀδείας, ὁ ναυτικός λαμβάνει πλήρη τὸν μισθὸν του. Κατὰ τὰ λοιπὰ (ἐκτασις χορηγητέου χρόνου, τρόπος ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος, δικαστικὴ ἐπιδίωξις αὐτοῦ κλπ.) ἰσχύουν ὅ,τι καὶ ἐν τῷ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ.

§ 21

Ἵποχρέωσις πρὸς ἔκδοσιν πιστοποιητικοῦ ἐργασίας

1. Ὁ ἐργοδότης ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν λήξιν τῆς σχέσεως ἐργασίας ὅπωςδῆποτε καταρτισθείσης νὰ δώσῃ εἰς τὸν ναυτικὸν κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ καὶ ἐν προκειμένῳ ἐφαρμοζομένου ἄρθρου 678 Α.Κ., τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ πιστοποιητικὸν περὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς διαρκείας τῆς ὑπηρεσίας του. Μόνον εἰδικῇ αἰτήσῃ τοῦ ναυτικοῦ πιστοποιεῖται καὶ τὸ ποῖόν αὐτῆς καὶ ἡ διαγωγή του.

2. Ἐπὶ τοῦ πιστοποιητικοῦ τοῦ ναυτικοῦ ἐφαρμόζονται τὰ διδασκόμενα διὰ τὸ πιστοποιητικὸν ἐργασίας ἐν τῷ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ.

Οὕτω πρόκειται περὶ ἐγγράφου βεβαιώσεως τοῦ ἐργοδότη, ἀποτελούσης δήλωσιν γνώσεως καὶ ἐκδιδομένης, κατόπιν ἀσκήσεως δυνητικῆς ἀξιώσεως. Τὸ πιστοποιητικὸν δέον ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν, προϋποθέτον ἀγαθὴν, δικαίαν, κρίσιν τοῦ ἐκδίδοντος. Τὸ πιστοποιητικὸν περιέχει τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας, δηλ. περιγράφει τὴν δρᾶσιν τοῦ ναυτικοῦ, ὥστε νὰ παρέχεται εἰς τρίτα πρόσωπα σαφῆς εἰκὼν περὶ τῆς μέχρι τοῦδε χρησιμοποίησέως του. Ἐπίσης περιέχει καὶ τὴν πραγματικὴν διάρκειαν τῆς ἔκτελεσθείσης ἐργασίας. Ἐπὶ τῇ εἰδικῇ αἰτήσῃ τοῦ ναυτικοῦ ἀναγράφεται ἡ δύναται νὰ ἐκδοθῆ εἰδικὸν πιστοποιητικὸν ἀναγράφον τὸ ποῖόν, δηλαδὴ τὴν ἰκανότητα, τὴν δεξιότητα, μόρφωσιν κλπ. αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν διαγωγήν, δηλαδὴ τὴν ὑπηρεσιακὴν χρησιμότητα, τὸν χαρακτήρα κλπ. Ὁ ἐκδίδων εὐθύνεται, διὰ τὸ ἀνακριβὲς πιστοποιητικὸν, εἴτε εὐμένες, ἔναντι τρίτου ἐργοδότη προσλαβόντος τὸν ναυτικὸν καὶ ζημιωθέντος ἐκ τούτου, εἴτε δυσμενῆς ἔναντι τοῦ ναυτικοῦ, μὴ εὐρίσκοντος θέσιν, λόγῳ τοῦ πιστοποιητικοῦ. Ἐπὶ ἀρνήσεως ἐκδόσεως πιστοποιητικοῦ ἢ διορθώσεως ἀνακριβοῦς πιστοποιητικοῦ δύναται νὰ ἐγερθῆ ἀγωγή, δι' ἧς δύναται νὰ ζητηθῆ καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐπελθούσης ζημίας.

(Συνεχίζεται)